

V Interni banki kar 4,5-krat višja obrestna mera za varčevalce
Draga Vaupotič

Interna banka lani za članice

Na zadnjem zboru Mercator-Interne banke koncem meseca februarja so delegati obravnavali poslovanje Mercator-Interne banke v preteklem letu, pri čemer so največ pozornosti posvetili pregledu izvajanja začrtane poslovne politike na področju združevanja sredstev in financiranju tekočega poslovanja kakor tudi razširjene reprodukcije.

Združevanje sredstev za tekoče poslovanje in financiranje iz tako združenih sredstev je bilo ponovno ocenjeno kot izredno racionalen način samofinanciranja ustanoviteljic Mercator-Interne banke.

Učinki so predvsem v tem, da za poravnavo medsebojnih ob-

Mercator — izvoznik in pol
Andrej Dvoršak

Deveti — po neto deviznem učinku

Narodna banka Slovenije je tako kot vsako leto pripravila spisek 200 največjih izvoznikov Slovenije glede na devizni priliv, odliv in saldo. Na tem spisku je SOZD MERCATOR-KIT na 13. mestu z dobrimi 17 milijardami dinarji izvoza v letu 1986. SOZD ISKRA, ki je na prvem mestu je imela 79 milijard dinarjev izvoza, pri čemer je dolar preračunan v dinarje po tečaju Zveznega izvršnega sveta (1 USA \$ = 451 dinarjev).

Vendar pa so rezultati izvoza varljiva zadeva, kajti ni nujno, da je tisti, ki je največ izvozil, tudi največ prispeval v skupno devizno malho. Še zdaleč ne! Iskra s skoraj osemdesetimi milijardami dinarjev izvoza je tudi velik uvoznik. Njen uvoz je večji od izvoza, tako da je ustvarila okoli tristo milijonov negativnega salda, zastavonoša takšnih organizacij pa je SOZD Slovenske železarne, ki so sicer na šestem mestu po izvozu, po negativnem saldu pa krepko prednjačijo. Imajo ga kar za dvajset milijard dinarjev.

Če bi upoštevali devizni saldo in bi bila lestvica narejena glede na to kategorijo, bi se SOZD MERCATOR-KIT hitro povzpел s trinajstega na deveto mesto, saj je ustvaril 3 milijarde pozitivnega salda. V tej lestvici bi bil na prvem mestu SOZD UNILES s skoraj sedemnajstimi milijardami pozitivnega salda. Sorodni organizaciji Emona in ABC Pomurka sta krepko za nami, obe z negativnim predznakom pri seštevku izvoza in uvoza.

V Narodni banki Slovenije so izračunali tudi odstotke, koliko je kdo prispeval glede na celotno izvozno gospodarstvo. Naš sozd je pri celotnem slovenskem izvozu na konvertibilna tržišča ustvaril 1,97 odstotka od skupnega slovenskega izvoza, Iskra na prvem mestu pa 8,33 odstotka, medtem ko je imela 7,37-odstotno udeležbo pri uvozu. SOZD MERCATOR-KIT je uvozil komaj 1,32 odstotka od skupne pogače, njegov uvoz je znašal 14 milijard dinarjev.

Še podatek: Slovenija prispeva k celotnemu jugoslovanskemu izvozu skoraj četrtino konvertibilnega izvoza.

Narodna banka Slovenije pa je pripravila tudi pregled največjih izvoznikov na klirinško tržišče. Med prvimi petdesetimi sozda MERCATOR-KIT ni, čeprav izvažamo tudi tja.

veznosti ustanoviteljic Mercator-Interne banke ni potreben žiralni denar, zaradi česar seveda potrebujemo toliko manj tujih virov, katerih cena — obresti so se v lanskem letu gibale med 60 in 84 odstotki.

Ustanoviteljice so povprečno dnevno na tak način poravnale za 305 milijonov dinarjev medsebojnih obveznosti. Najvišji znesek medsebojno poravnanih obveznosti je bil 3 milijarde dinarjev. Presenetljiv je tudi podatek, da smo si v preteklem letu skozi tako združevanje medsebojno kreditirali za 3,7 milijarde dinarjev, zaradi česar smo potrebovali toliko manj tujih virov. Učinki bi bili lahko še ugodnejši, v kolikor bi uspeli planirati finančne tokove pri ustanoviteljicah, kar bo naša skupna prednostna naloga.

Seveda pa financiranja tekočega poslovanja ne zagotavljamo v celoti iz združenih sredstev. Vsi selektivni nameni, kot so priprava blaga za izvoz, izvoz blaga, primarna kmetijska proizvodnja in še nekaeri drugi prednostni nameni, se kreditirajo iz sredstev temeljnih bank in narodne banke.

Delegati ustanoviteljic so ocenili kot nesprejemljiv zvezni ukrep, ki je skozi spremembo zakonodaje onemogočil medsebojno avaliranje menic in prav tako prepovedal, da bi menice avalirale interne banke na podlagi združenih sredstev. Zaradi tega ukrepa, so se nam v lanskem letu v sozdu povečali stroški za okoli 70 milijonov dinarjev, po oceni pa bo teh dodatnih stroškov za avaliranje v letošnjem letu kar 360 milijonov dinarjev.

Združevanje sredstev za naložbe iz srednjeročnega programa razvoja SOZD MERCATOR-KIT je potekalo dokaj obotavljivo. Delegati so ugotovili, da je bilo zaradi nespoštovanja in neizvajanja dogovorjenih obveznosti izgubljeno vse preveč energije in časa za prepričevanja in izterjave in da kljub vsemu obveznosti nekateri ozdi še niso izpolnili. Zaradi nespoštovanja dogovorjenih rokov za združevanje sredstev za naložbe so posamezni ozdi, ki združujejo, v neenakopravnem oziroma v slabšem položaju od tistih, ki svojih obvez-

nosti ne poravnajo v dogovorjenih rokih.

Tudi na področju financiranja razširjene reprodukcije so bili v letu 1986 sprejeti zvezni ukrepi, ki so oškodovali združeno delo; med temi je prepoved internim bankam, da izdajajo garancije za zavarovanje plačil za investicije, povzročila Mercatorjevimi ozdom največ dodatnih stroškov.

Kar se tiče združevanja sredstev za sovlaganje iz obveznosti do sklada federacije za pospeševanje razvoja gospodarsko manj razvitih republik in SAP Kosovo, je bilo ocenjeno, da nam za večji del projektov, ki bi bili za Mercatorjeve ozde zanimivi, ni uspelo pridobiti ustreznih soglasij.

Na področju združevanja solidarnostnih sredstev smo v letu 1986 na zahtevo nekaterih članic sozda opustili prakso združevanja sredstev skupne porabe za zagotavljanje regresa za letni dopust. Tudi združevanje sredstev za interne kompenzacije je bilo sorazmerno nizko, saj naj bi po kriterijih iz SaS združili le 30 milijonov dinarjev. Ker pa tudi na tem področju nekateri še niso izpolnili svoje obveznosti, je bilo teh sredstev zbranih le nekaj nad 25 milijonov dinarjev.

Bolj uspešni smo bili pri združevanju sredstev za pokrivanje izgub iz leta 1985, saj smo iz združenih sredstev članic sozda pokrili 335 milijonov dinarjev izgub, s tem pa tudi preprečili za enak znesek odliva likvidnih sredstev za pokrivanje izgub ozdom izven sozda preko skladov skupnih rezerv.

V letu 1986 smo pri zbiranju prihrankov delavcev in izplačevanju njihovih OD preko hranilnih knjižic pri Mercator-Interni banki dosegli sorazmerno visoko povečanje, skupno za 146 odstotkov. Če hkrati primerjamo rast OD v preteklem letu, lahko ugotovimo, da je povečanje skoraj v celoti posledica rasti OD in da se število varčevalcev zelo počasi povečuje. Možnosti so še velike, saj ima komaj tretjina vseh delavcev, zaposlenih pri članicah sozda, hranilne knjižice pri Mercator-Interni banki. Kar neverjetno je, da tudi štiriinpolkrat višja obrestna mera ne privabi naših delavcev, da bi se odločili varčevati v lastni organizaciji.

Verjetno niti strokovne službe v interni banki niti v temeljnih oziroma delovnih organizacijah nismo naredile vsega, kar bi morale, da bi se stanje izboljšalo. Zato mora biti ena naših prednostnih nalog, da pridobimo vse delavce za varčevanje v Mercator-Interni banki.

Glasililo je namenjeno na naslov:

Glasililo delavcev in združenih kmetov sozd
Mercator — Kmetijstvo Industrija Trgovina

Leto XXIV

Ljubljana, april 1987

št.: 4

Pod Mercatorjevo zastavo
KORŠ vabi

Pohod po poteh partizanske Ljubljane

Vabimo vse delavce in združene kmete SOZD MERCATOR-KIT, da se udeležijo 31. pohoda po poteh partizanske Ljubljane, ki bo v soboto, 9. maja 1987.

Zbor udeležencev pohoda za MERCATOR-KIT bo ob 6.45 uri pred upravno stavbo SOZD MERCATOR-KIT, Ljubljana, Emonska 8.

Vse športne referente v DO, TOZD in KZ naprošamo, da sporočijo okvirno število pohodnikov, do torka 5. maja na naslov: SOZD MERCATOR-KIT, DS SOZD — splošna služba tel. (061) 221-038.

Dolgoletna tradicija je že, da se udeležimo pohoda skupno in v velikem številu. Izbrali smo standardno pot dolžine 12.000 m s startom na Fužinah (Gostilna Babnik) in ciljem na Trgu revolucije.

Na skupnem zasedanju delavskega sveta SOZD prejšnjega in novega mandata je bil ponovno izvoljen za predsednika Alojz Nosan iz M-KZK Gorenjske (drugi z leve). Ostali na sliki, od leve: Vesna Bleiweis, Miran Goslar in Vasja Lenardič. Komentar k seji in sklepi so objavljeni na naslednjih straneh.

16. in 1. zasedanje delavskega sveta

Vesna Bleiweis

Na koncu in začetku — brez besed

Ljubljana, 15. aprila 1987 — skupno zasedanje delavskega sveta preteklega in novega sklica je potekalo v znamenju molčečega dvigovanja rok k predlaganim sklepom. Skopa poročila poročevalcev — skopa razprava.

Na rednem 16. in hkrati, zadnjem zasedanju delavskega sveta sklica 1985 — 1987 so delegati sprejeli informacijo o poslovnih

rezultatih sozda za leto 1986, informacijo o pokritju izgub v sozdu in poročilo o delu Delovne skupnosti SOZD za leto 1986. Vsa poročila so bila sprejeta brez razprave.

Nekaj komentarja je vzbudil predlog za delitev skupnega prihodka med trgovino na debelo in trgovino na drobno v sozdu za leto 1986, pa še ta se je strnil v ugotovitvi, da je izračun pravilen in v skladu z določbami samoupravnega sporazuma in da je treba menjati sporazum o trajnem poslovnem sodelovanju in združevanju dela in sredstev med organizacijami na debelo in drobno v SOZD. Ker gre za sporazum o

trajnem poslovnem sodelovanju, je tudi njegovo spreminjanje trajne narave, saj je bil sklep o njegovem spreminjanju sprejet že davno. Strokovnjaki pravijo, da odziva prizadetih ozdov na pobudo ni bilo.

Storitve sektorja za AOP v Delovni skupnosti bodo od 1. maja letos dražje. Poceni storitev zbudi dvom v njeno kakovost, prav za slednjo si prizadevajo tako izvajalci kot uporabniki. Le preveč je objektivnih razlogov, da z njo niso preveč zadovoljni niti eni niti drugi.

Delegati novega sklica so na predlog predsednika delavskega sveta izvolili sedanjega predsed-

nika, Alojza Nosana, delegata iz delovne organizacija M-KŽK Gorenjske, za namestnico predsednika, Edito Žiberna, delegatko iz delovne organizacije Mercator-Nanos. Izvolili so člane izvršilnega odbora delavskega sveta in njihove namestnike, imenovali člane komisije za ugotavljanje družbene in ekonomske utemeljenosti investicij ter organe notranje arbitraže. Vsi ostali organi in delovna telesa, ki bodo v pomoč delavskemu svetu pri njegovem nadaljnjem delu, bodo imenovani na naslednjih zasedanjih.

Sklepi in stališča, sprejeti na 14. seji poslovnega sveta

1. Strokovne službe v Delovni skupnosti SOZD in Mercator-Interne banke so dolžne:

— na podlagi tekočih problemov, ki spremljajo oziroma izhajajo iz uresničevanja zakona o celotnem prihodu in dohodku in zakona o amortizaciji družbenih sredstev, organizirati strokovne posvete in inštruktaže, bodisi za posamezne gospodarske dejavnosti bodisi za posamezno OZD o vsem konkretnih problemih in vprašanjih;

— na podlagi ankete o obnašanju trgovskih OZD pri zemanju razlik iz naslova nivelacije cen pripraviti pregled rezultatov, ki se kažejo v vnosih v poslovni sklad posamezne OZD in s tem za SOZD kot celoto;

— izdelati analizo in predloge ukrepov za uresničitev naložb, opredeljenih s planom sozda za leto 1987; analiza in predlogi ukrepov so predmet ponovne obravnave;

— v aprilu in maju organizirati razgovore s članicami sozda na temo »Ocena stopnje doseženih odnosov v sozdu«. Sinteza teh razgovorov in ocen je podlaga za pripravo ukrepov za učvrstitev sozda oziroma odnosov med njegovimi članicami.

2. Vse trgovske organizacije (na debelo in drobno), ki še nimajo izdelanih pravilnikov o nivelaciji cen, morajo te akte takoj sprejeti. V vseh organizacijah (predvsem na debelo), kjer poteka računalniška obdelava podatkov blagovnega knjigovodstva, morajo dnevno evidentirati pozitivne razlike iz naslova nivelacije cen, jih knjižiti prehodno na časovne razmejitve, ob izkazovanju poslovnega rezultata za posamezno obdobje pa jih vnesti v svoj poslovni sklad.

3. Trgovske OZD (predvsem maloprodajne) naj v svojih aktih, ki zadevajo poslovanje v poslovnih enotah, opredelijo normative poslovne enote, ki morajo biti doseženi v zvezi z evidentiranjem razlik iz naslova nivelacije cen.

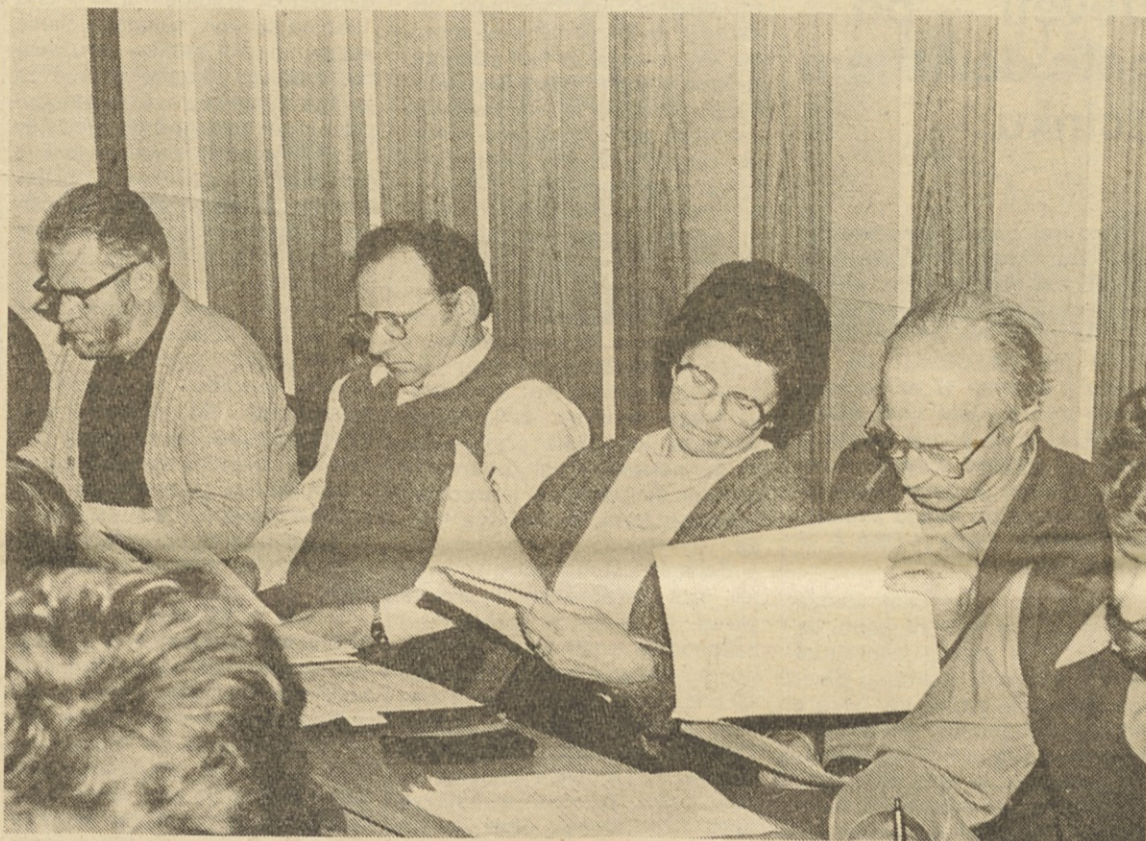
4. Vse trgovske organizacije (na debelo in drobno) morajo v rokih, ki jih bo opredelila načrtovana anketa, sporočiti naslednje podatke: povprečno stanje zaloga za leto 1986; evidentirane pozitivne in negativne razlike iz naslova nivelacije cen; stanje sredstev, oblikovanih iz naslova evidentiranja nivelacije cen. Rezultati analize bodo predmet posebnih razgovorov z vsako OZD.

5. Odbor za skupno devizno poslovanje sozda pripravi predloge za spremembo samoupravnega sporazuma o ekonomskih odnosih s tujino SOZD MERCATOR-KIT.

6. Akcija »Klub potrošnikov« se izvede v nekoliko spremenjeni obliki. Za njeno izvedbo so zadolžene vse OZD; delovna skupnina, ki jo pripravljajo, pa mora v najkrajšem času zagotoviti njeno operativno izvedbo.

7. Vse OZD, ki jih zadeva sporazum o skupnem in enotnem nastopanju do dobaviteljev opreme, ki jim tozid Investa še ni obračunala 4 % rabata za leto 1986, naj Investa takoj izstavijo ustrezne bremepise. Glede na to, da Investa za leto 1987 še ne razpolaga z definitivnimi pogodbami z vsemi proizvajalci opreme, do nadaljnega veljajo kondicije, ki so opredeljene s sporazumom za leto 1986 (4 %). Najkasneje do konca aprila morata TOZD Investa in svetovalec za investicije poslovnega odbora SOZD, Dušan Flaš, poskrbeti za sklenitev pogodb s proizvajalci opreme ter pripraviti nov izračun stopenj za leto 1987 ter v skladu z določbami sporazuma pripraviti njegov aneks.

8. Glede na ugotovitev, da sta po sprejetju sklepa o prehodu na izplačevanje osebnih dohodkov pri M-IB prešli le dve TOZD in ne vse tiste, ki imajo za to optimalne pogoje, so direktorji teh OZD dolžni M-IB posredovati pisne utemeljitve za neizvršitev sklepa št. 59, sprejetega na 8. seji poslovnega sveta. V primerih, da utemeljenih razlogov ni, mora OZD v dveh mesecih izvesti akcijo za spremembo ustaljenega izplačevanja osebnih dohodkov.

Delegati obeh sklicov so na seji še enkrat pozorno proučili gradivo.

Delegatom je bila na seji predstavljena tudi Rika Germ Metlika, nova podpredsednica PO SOZD za splošne, ekonomske in organizacijske zadeve (prva levo).

Če nič ne veš, moraš vsakemu verjeti

Vlado Mešiček — Bilten M-Kopitarne

Povečanje učinkovitosti delavskih svetov

Nekatere ugotovitve in razmišljanja s seminarja predsednikov DS v Krškem v decembru

Bistveno za naš nadaljnji razvoj je tako ekonomski kot politični, da bomo še nadalje razvijali in utrjevali naš politični samoupravni sistem na zdravih temeljih in v vseh okoljih. Delavec naj bi dejansko upravljal z družbenimi sredstvi in bi obenem opravljal tudi funkcijo oblasti. Ker pa v praksi to poteka drugače, postaja motiviranost delegatov, ki smo jih izvolili za samoupravne in za druge organe in delegacije, čedalje manjša. To se kaže v tem, da so seje in sestanki velikokrat nesklepčni, oziroma so na meji sklepčnosti.

Zakaj ljudje ne prihajajo na seje delegacij ali na seje delavskih svetov? Vzroki:

— ker ne rešujemo zadev dovolj enotno, oziroma smo neučinkoviti pri realiziranju zastavljenih nalog,

— delegati so velikokrat prepuščeni samim sebi.

Kako naj bi deloval delavski svet?

— sestanke delavskih svetov mora sklicati predsednik delav-

skega sveta, ni dopustno, da v njegovem imenu kdo drug sklicuje seje,

— priprave sestankov so bistvenega pomena, pri čemer se upoštevajo naslednje zadeve oziroma dejstva:

— vsak član delavskega sveta mora dobiti ustrezno gradivo in vse predloge (po možnosti več variant, o katerih bo odločal na seji),

— gradivo mora biti pravočasno pripravljeno: vsi predlagatelji morajo biti podpisani s polnim imenom in priimkom,

— bistveno je, da člani DS ne dobijo gradiva šele na sami seji DS; to je v nasprotju z delegatskim sistemom;

— v samoupravni praksi se kažejo delavski sveti kot največji kršilci zakonskih določil,

— za vse strokovne odločitve na sejah delavskih svetov morajo odgovarjati strokovne službe oziroma poslovodni organ,

— strokovni kolegiji ne morejo o ničemer odločati, ampak so to posvetovalna oziroma koordinacijska telesa, ki pripravljajo predloge za seje delavskih svetov in drugih organov,

— o vseh stvareh, ki se predlagajo za sprejem na DS, mora biti opredeljeno: kdo predlaga, čemu in kakšni so nasledki tega,

— delavski svet ne more odločati o stvareh, ki niso v njegovi pristojnosti, ampak jih samo nadzoruje,

— od delavskih svetov se ne zahteva strokovna potrditev predlogov — če so nejasnosti okoli predlogov, delavski svet lahko pokliče za razjasnitev vprašanj tudi zunanje strokovnjake,

— delavski svet mora biti seznanjen z delovanjem izvršilnih organov in z delom komisij, ki so imenovane oziroma izvoljene v DO,

— pravila za izredne seje bo potrebno konkretno opredeliti, in sicer katera vsebinska vprašanja lahko obravnavamo na takšnih sejah,

— korespondenčne seje so v nasprotju z logiko delovanja delegatskega sistema,

— pomoč članom delavskega sveta pri opravljanju funkcije mo-

rajo nuditi subjektivne sile (DPO), predvsem pa sindikat, ki je vodil postopek evidentiranja in kandidiranja ter volitev v samoupravne organe in je zato odgovoren za uspešno delo teh organov,

— dnevni redi ne smejo biti obremenjeni z več kot štirimi glavnimi točkami in tudi ne z velikim številom točk,

— o vsem pomembnih odločitvah mora biti organizirana javna razprava po samoupravnih skupinah,

— delavski svet mora v bodoče dobiti večjo vlogo v našem samoupravnem sistemu, kot jo je imel do sedaj; (To je pokazala analiza v osmih primerjalnih državah).

Hibe in slabosti

Da bi povečali učinkovitost dela delavskih svetov, bi morali premagati še naslednje hibe in slabosti, ki se kažejo na sestankih oziroma na sejah:

Iz Informacij M-Agrokombinata Krško

Povzetek — Center za obveščanje

Za posojila kar 2,43 milijona na dan

Iz podatkov gospodarjenja Mercator-Agrokombinata lahko vidimo, da je slabše gospodarjenje v znatni meri odsev širših družbenogospodarskih razmer. Za to, da realni uspehi padajo, je več vzrokov.

Stroški rastejo hitreje, kot naraščajo prodajne cene, kar velja zlasti za sadje in vino:

Tudi sorazmerno dobra letina ne daje pravih učinkov.

Pridelki na poljih so bili daleč pod pričakovanimi.

V kmetijstvu je obračanje denarja izredno počasno (ciklična proizvodnja), zato je obratni kapital zaradi visokih obresti zelo drag.

Ker nimamo lastnega denarja, najemamo precej posojil, za katera smo lani izplačali kar 851 milijonov dinarjev ali vsak dan 2.338.000 din (novih seveda).

Za zavarovanje pridelkov in opreme smo lani plačali skoraj 289 milijonov dinarjev (na dan 800.000 din).

Povprečni mesečni osebni dohodek na delavca v lanskem letu je bil 113.175 dinarjev in s tem znatno pod republiškim povprečjem.

Primerjave nekaj kazalnikov med letoma 1986 in 1985 so pokazale, da je vloženi dinar v proizvodnjo in promet vrnil več, kot preteklo leto.

Delež obveznosti iz dohodka je zopet večji, saj je zrasel z 41 na 42 %, pri tem pa je delež osebnih dohodkov padel z 61 na 54 %.

Lahko ugotovimo, da je dohodek kategorija, o kateri vedno manj odločamo. Če bi k obveznostim iz dohodka prišteli še datjave iz bruto osebnih dohodkov, se ta delež v dohodku poveča na več kot 60 %. Do kod in do kdaj bomo še lahko nosili tako bre-

me, se sprašuje urednik Informacij, Jože Černoša.

Res je tudi, da bi z boljšim in strokovnim delom, s smotrnejšo uporabo denarja in drugimi organizacijskimi prijemi lahko zmanjšali poslovne stroške in s tem povečali dohodek, vendar tudi to ne bo dalo primerne učinka, če bodo cene surovin in denarja neprestano rasle in se bodo škarje med stroški in prihodki vse bolj zapirale v škodo izdelkov kombinata.

LASTNEGA DENARJA: za širitev zmogljivosti praktično nimajo, ker v te namene ostaja le amortizacija, ki je bila lani obračunana v znesku 271 milijonov in jo proti porabi za nabavo opreme.

S takšnimi rezultati gospodarjenja in izhodišči je M-Agrokombinat stopil v letošnje leto, ki bo, kot vse kaže, še težje. Resolucija o gospodarskem razvoju za letošnje leto in omejitveni ukrepi ZIS, ki udarjajo kar počez, ne glede na specifične pogoje gospodarjenja v kmetijstvu in drugih podobnih panogah, prinašajo še dodatne težave, na katere bomo letos naleleti. OD so praktično zamrznjeni, prevrednotiti bo treba vsa razpoložljiva sredstva in za večjo vrednost dobiti denar (katerega pa je vse manj), nadzor nad razpolaganjem z družbenimi sredstvi bo vse hujši itd.

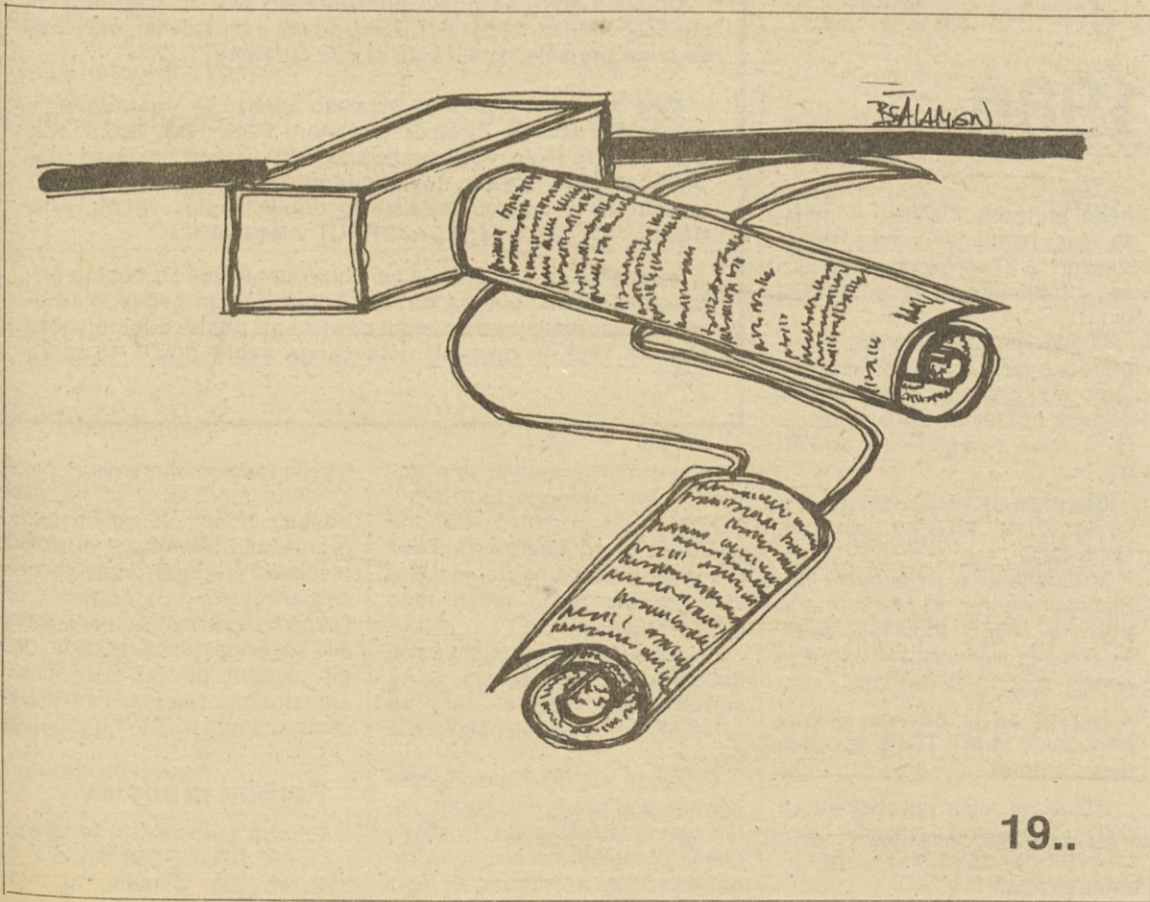
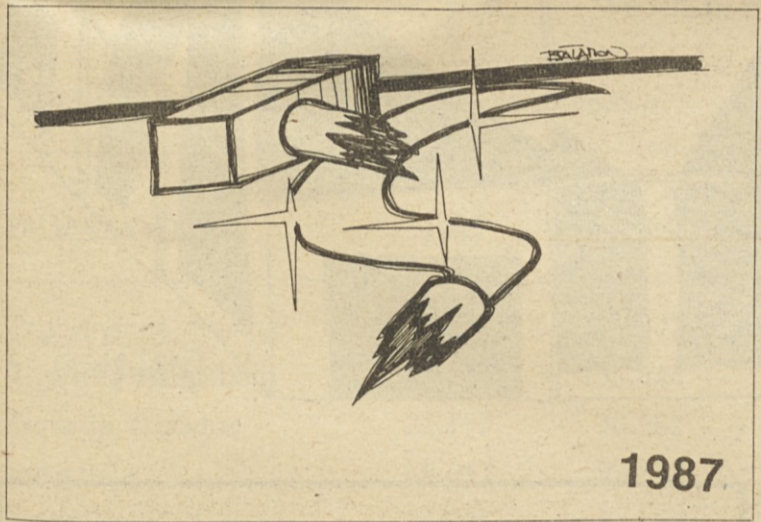
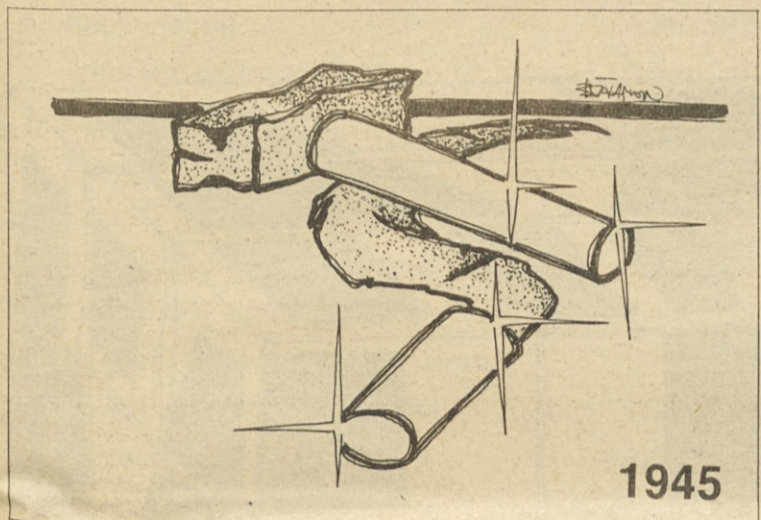
»Na take razmere se moramo pripraviti in razumeti, da se ne dajo uresničiti vse naše želje in hotenja, če ne bomo ustvarili precej več in gospodarili veliko bolje.« zaključuje svoj prispevek v Informacijah št. 5/87 Jože Černoša.

USMERJENOST V RAZPRAVLJANJE: ne v delovanje in spreminjanje,

SLAB ODZIV IN PASIVNOST: posledica in simptom razočaranja.

Vsako leto bi bilo potrebno napraviti tudi analizo aktivnosti članov delavskega sveta, o njihovi prisotnosti na sejah in vključevanju v razprave in jih obravnavati na eni izmed sej.

Napaka je, da ne znamo ali ne bomo videti tistih članov delavskih svetov ali drugih organov, ki so se s svojim delom pokazali in bi si zaslužili javno pohvalo oziroma priznanje.

14. seja poslovnega sveta

Vesna Bleiweis

Realna ekonomija ali zakon enako revnih?

Ljubljana, 8.4.1987 — poslovni rezultati sozda za leto 1986 so bili osnova za razmišljanje in ocenjevanje, kako bosta v letu 1987 učinkovala predpisa: zakon o celotnem prihodu in dohodku in zakon o amortizaciji družbenih sredstev. Manjkalo tudi ni razmišljanj, kako do uredništvu naložb, opredeljenih s planom za leto 1987, pri katerih naj bi bila udeležena tudi združena sredstva sozda. In če dodamo še ugotovitve o lastnih slabostih in počasnosti pri izkoriščanju možnosti, ki nam jih dajejo zakonodaja in lastne poslovne inovacije, je na dlani, da direktorji s te seje poslovnega sveta niso odšli preveč optimistično razpoloženi.

Uspešnost sozda boljše od gospodarstva v republiki

Ker danes nihče več ne more zagotoviti, da bo to, kar je danes dobro, dobro tudi jutri, se z ocenjevanjem poslovnih rezultatov sozda za leto 1986 ne kaže muditi. Poudariti velja le toliko, da so kazalci poslovne uspešnosti sozda boljše od republiškega gospodarskega poprečja. Zanimanje članov poslovnega sveta je vzbudil predvsem aproksimativni izračun delovanja novega obračunskega sistema v sozdu. Z upoštevanjem elementov, kot jih opredeljuje navedena zakona, bi bil bilančen rezultat približno takle: celotni prihodek bi bil nižji za 2,2 %, dohodek za 3,7 %, akumulacija za 30 % in čisti dohodek za 2,8 %. Istovrstna primerjava, izdelana za pet vzorčnih organizacij, pa kaže sila različno sliko, odvisno pač od gospodarske dejavnosti in kakovosti gospodarjenja v teh organizacijah. Izmenjava pogledov na načela, ki jih nova zakona uveljavljata, je pokazala, da sicer vsi sprejemajo načela realnega vrednotenja družbenih sredstev, s katerimi gospodarimo, da pa ni mogoče spregledati, da bo za tiste, ki jim je bilo zdaj povprečno slabo, mnogo slabše in za tiste, ki jim je bilo povprečno dobro, mnogo slabše. To bi v enostavni obliki zapisali: približevanje realni ekonomiji nas bo v poslovnih knjigah, pa tudi sicer v življenju, razdelilo samo na dve vrsti: na bolj in na manj revne. Vse, kar bo izven tega, bo... — tega ni nihče po nepotrebnem omenjal.

Dolgo so trajala nagovarjanja,

da bi v vseh organizacijah, ki jim to dopušča dohodek, obračunavali pospešeno amortizacijo, vendar je bil potreben instrumentarij znotraj sozda, da je od nagovarjanja prišlo do predigre, ki se kaže v naslednjih aktih: sredstva, obračunana na osnovi pospešene amortizacije, niso osnova za združevanje sredstev za investicije na ravni sozda, na osnovi obračunane amortizacije so se znižale obveznosti do cesarjeve blagajne, znižala se je osnova za združevanje sredstev za naložbe (oziroma obveznost za združevanje sploh ni nastala), kar pomeni manj združenih sredstev za SOZD kot celoto in manjši dohodek OZD in s tem težave v dokazovanju pravih delitvenih razmerij v razporejanju sredstev za osebne dohodke.

Kako se znajti, tako, da bodo z združenimi sredstvi omogočeni 30 % deleži v planiranih naložbah in da bodo potencialni investitorji pokrili manjkajoča obratna sredstva, ki so pogoj za investiranje? Možnosti sicer so in strokovnjaki jih vidijo v tem: ali rebalans plana s spremenjenim instrumentarijem za združevanje sredstev, ali pa rebalans plana z občutnim skrcenjem naložb in te skozi drobno sito ekonomske učinkovitosti to je rentabilnosti. Kazalo bi storiti in eno in drugo, toda miselnost... zanjo naj uporabimo prispodobo iz Andersenove pravljice: kmet je po premenjavah zamenjal kravo za vrečo obtolčenih jabolk in na koncu se je našel bedak, ki je vrečo obtolčenih jabolk menjal za vrečo cekinov. Z iskreno žalostjo pa moramo ugotoviti, da je obtolčenih jabolk vse več, le da zanje nihče ni pripravljeno zvoniti s cekini.

Rezultati ob spremembi cen

Spreminjanje cen je ena od dinamičnih sestavin našega sistema in od nje bi trgovci lahko pobrali več, kot poberejo zdaj. To velja predvsem za grosiste, ki bi po večini že z računalniki lahko spremljali stanje zalog po vrstah in cenah blaga, rezultate nivelacije cen pa vnašali v svoje poslovne sklade. Maloprodaja je pač še vezana na tekoče popisovanje blaga, vendar pa se tudi zanj lahko najde ustrezen način. Predlog kako, je bil povedan na poslovnem svetu v poenostavljeni obliki: za vsako poslovno enoto naj bi bil v naprej postavljen

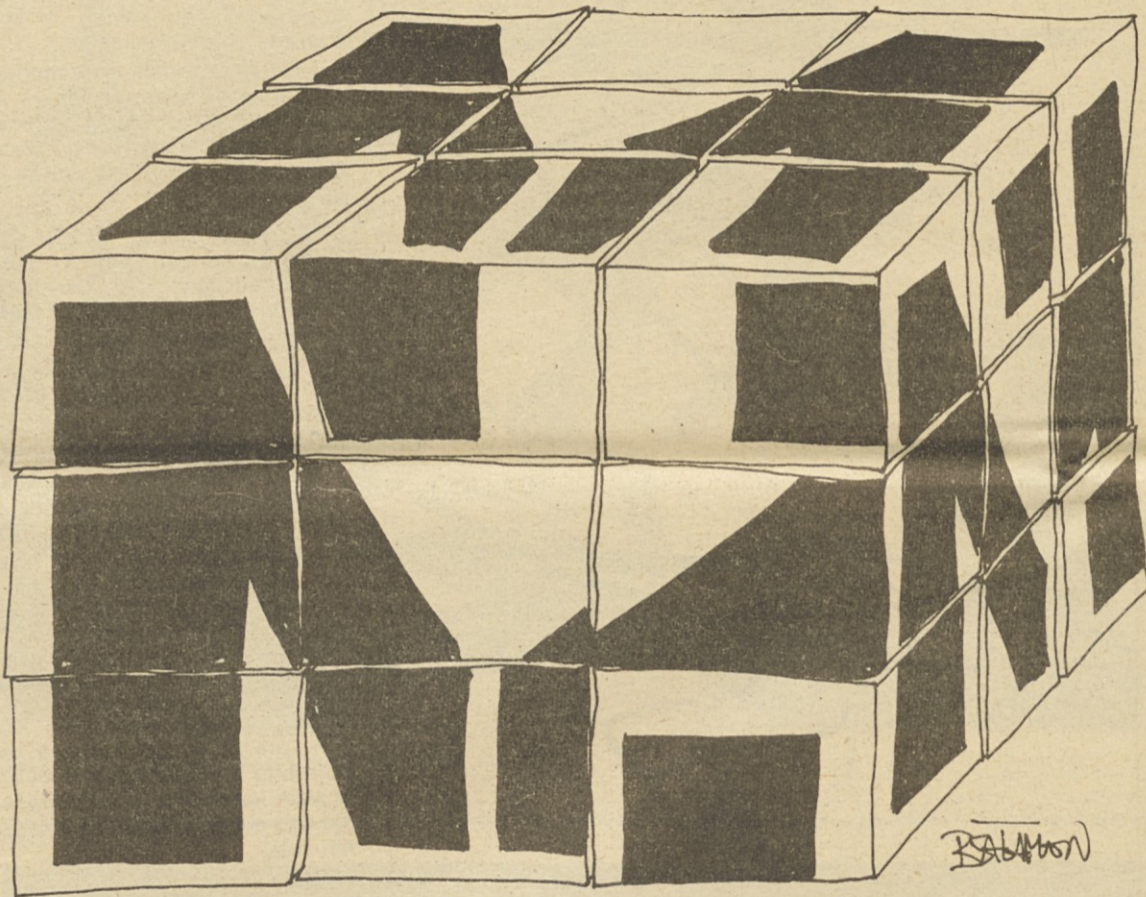
normativ za delež iz naslova nivelacij cen, ki ga mora glede na povprečno stanje zalog poslovna enota izkazati. Doseganje tega deleža naj bi bil tudi element, od katerega bi bili delno odvisni tudi osebni dohodki. S takim načinom bi bili delno odpravljeni inventurni viški, obenem pa zmanjšan individualni maneverski prostor za malomarno in neregularno poslovanje. Da se v nekaterih organizacijah učinkovito evidentirajo rezultati nivelacije cen temeljito zavedajo, kažeta primera novomeškega Standarda in koprškega Trgoavta.

Sklop ekonomskih odnosov s tujino v sozdu naj bi ponovno

oživil odbor za skupno devizno poslovanje in noveliran, sedanjim razmeram prilagojen, že sprejeti samoupravni sporazum na to temo. Koliko si bomo s tem pomagali, še ni jasno — jasno pa je, da si lahko prednost za uvoz — torej za plačilo v tujino lahko kupite s primerno stimulacijo.

Vrsta problemov, ki nas pestijo — toda treba je reči, da je po dveh letih tudi čas, da ocenimo, kako smo uresničili cilje združevanja sozdov in odnosov v njem. Pričakovati je torej odprto razpravo o deseženi stopnji odnosov v sozdu. In v aprilu in maju so vetrovi sveži — naj prevetrij, preden nastopijo otopele poletne sopare.

Igra magične kocke

Iz analize poslovanja

Marko Glažar

Rezultati dela v letu 1986

Rezultati, ki jih izkazujejo zaključni računi, so rezultat dela 19.242 zaposlenih delavcev in približno 19.000 kmetov, ki so združevali delo v 49 delovnih organizacijah. Od tega je bilo 30 enovitih, 19 pa takih OZD, ki so sestavljene iz 86 tozdov. V sklop moramo prišteti še Delovno skupnost M-Interne banke in Delovno skupnost SOZD. Približno 300 več delavcev je bilo v delovnem razmerju kot lepo poprej.

Iz zaključnih računov je v analizi obdelanih po 26 podatkov, nekateri od njih pa so naslednji:

Celotni prihodek

Celotni prihodek — 586.152.905.000 — je bil realiziran po četrletjih takole:

1. četrletje 16,6 %
2. četrletje 22,7 %
3. četrletje 26,8 %
4. četrletje 33,9 %

Sama po sebi se vsiljuje ugotovitev, da so taki rasti prihodka v dobru meri botrovala zlasti bolj hitra rast cen, kot pa fizični obseg proizvodnje, prodaje ali storitev. Žal ni na razpolago celovitih izračunov, saj informacij-

ski sistem v teh poglavjih še ne deluje.

V celotni prihodek je všteti tudi prihodek od obresti, porast tega prihodka je večja tudi zaradi spremenjene obrestne mere tekom leta, zlasti pa se pri tem pozna skrbnejše gospodarjenje z denarjem zlasti v trgovskih, predelovalnih in storitvenih OZD, kjer zasledimo indeks 790 oziroma prihodek 1.347.999.000 dinarjev, kar je toliko, kot je imel TOZD v sosednji krajevni skupnosti celotnega prihodka v enakem obdobju ali pa 25 % celot-

nega prihodka članice — mejaša. Tudi najmanjši indeks 155 je izkazan v ZT organizaciji, povrh še v majhnem znesku 290.622 din.

Glede na različna gledanja na prihodke od obresti, bi bilo verjetno bolj prav, da bi od teh prihodkov odšteli stroške, ki so jih OZD imele z negativnimi obrestmi.

Glede na ustvarjeni celotni prihodek v letu 1986 so naše največje OZD:

M-Ljubljanske mlekarne, M-Blagovni center, M-Mednarodna trgovina, TOZD Slovenija sadje — zunanja trgovina, M-Izbira Panonija, TOZD Veleprodaja.

Najbolj se je povečal celotni prihodek v M-MT, TOZD Maloobmejni promet.

Glede na našo opredelitev so OZD po dejavnosti izkazale celotni prihodek tako, kot je prikazano v tabeli II.

Obljubili smo, da bomo podrobnejšo analizo gospodarjenja SOZD-MERCATOR-KIT posredovali v tej številki, saj v času izida prejšnje, analiza še ni bila izdelana.

Med tem časom pa smo izdelano analizo že posredovali v dobrih 450 izvodih in sicer: vsakemu TOK, TZO, TOZD, KZ, DO in DS po dva izvoda (enega za OZD, enega za direktorja, dobili so jo vsi stari in novi delegati delavskega sveta SOZD ter strokovni delavci. Analiza je dobila naslov »POSLOVNI REZULTATI SOZD MERCATOR-KIT v letu 1986.«

Zato smo se odločili, da ne bomo ponavljali že kopice objavljenih števil, pač pa nanizali le glavne ugotovitve, o katerih so razpravljali poslovodni delavci na poslovnem svetu 8.aprila 1987 in delegati delavskega sveta SOZD 15.aprila 1987.

V celotnem prihodu je v dobru meri zastopan tudi izvoz, SOZD je po podatkih Narodne banke SRS po deviznem prilivu iz konvertibilnega področja v letu 1986 uvrščen na 13. mesto med OZD v Sloveniji.

Po dosegljivih podatkih smo izvozili za 60.439.144 US \$ na konvertibilno tržišče ter za 1.132.572 US \$ na klirinško tržišče.

V izvozu so med našimi prehrabnimi proizvodi: sadje, zelenjava, meso, živina in divjačina. Ostali proizvodi pa so: suha roba, kmetijska mehanizacija, lesni

izdelki, steklo, keramika, papir, grafične storitve. V izvozu smo dosegli indeks 95, zlasti zaradi premajhnih stimulacij, prevelikih disparitet v korist domačih cen, negativni vzroki pa so tudi v veljavnem deviznem sistemu, manjših kontingentih za EGS in drugih ukrepah, pa tudi Černobilska katastrofa je bila prava zavora za izvoz hrane.

Poraba sredstev

Poraba sredstev, ki je izkazana z 493.764.355.000 din in z indeksom 204, pomeni, da smo

porabili realno 6 % sredstev več kot leto prej, če upoštevamo v prejšnjem poglavju omenjeno statistično ugotovitev rasti cen na drobno.

Če analiziramo posamezne elemente v strukturi porabljenih

sredstev, ugotovimo, da se je najbolj povečala AM in to kar z indeksom 258, ta pa znaša pri minimalni AM 184 in je obračunana v vrednosti 5 mrd din, AM nad predpisano stopnjo pa je 3,3 mrd din in je izkazana z indeksom 810.

Pri tem je potrebno omeniti opravljeno aktivnost v politiki obračuna AM, ki smo jo živo vodili lani, ker je bil dosežen sklep, da se povečuje lastna reprodukcijska sposobnost. Približno polovica OZD je obračunalo AM nad predpisanimi stopnjami.

Plačilo obresti za kredite za obratna sredstva so velika ali celo največja postavka med drugimi poslovnimi stroški. Teh obresti je plačanih 16.279.754.000 din ali 71 % več kot leta 1985. Tudi tu je obseg rasti teh stroškov različen med OZD. Imamo OZD, ki teh stroškov ne izkazujejo ali v minimalnem porastu z indeksom 5, ter druge, kjer je rast enomno velika – indeks 629 in istočasno veliko nominalno vsoto 1.015.160.000 din (istočasno so veliki tudi prihodki od obresti).

Stroški za surovine in porabljeni material so narasli z indeksom 192.

Stroški lanskih storitev iz plačilnega prometa so izkazani z 771 milijonov din in indeksom 225.

Zanimiv je tudi podatek o izdatkih za prehrano delavcev, tej je šlo:

iz materialnih stroškov 1,5 mrd din oziroma indeks 235, iz SSP 6,3 mio din oziroma indeks 75.

Povprečno je bilo mesečno porabljeno na delavca 6.468 din (kar je nekaj manj kot v SRS).

Zaloge proizvodnje in gotovih proizvodov so konec leta izkazane z 8.929.000.000 din oziroma z indeksom 219.

Ustvarjeni dohodek in njegova delitev

Če odštejemo učinek rasti cen, je realni dohodek višji za 21 %, brez tega učinka pa za 34 %. K povečanemu dohodku lahko prispeva tudi obračunana AM nad predpisano stopnjo, če to amortizacijo prištejemo.

Če primerjamo izkazani dohodek po tromesečjih – četrtletju, ko so opravljenečasne delitve, je bil izkazani dohodek dosežen v naslednjih obsegih:

1. četrtletje 15,1 %
2. četrtletje 21,9 %
3. četrtletje 25,5 %
4. četrtletje 37,5 %

Največji dohodek je ustvarila Mercator-Mednarodna trgovina, TOZD Slovenija sadje – zunanja trgovina (3.876 mio din – indeks 138, največje povečanje doseženega dohodka izkazuje M-KZ Krka, TOZD Krmila (indeks 1.338), najnižje povečanje doseženega dohodka izkazuje M-KG Kočevje, TOZD Govedoreja (indeks 103).

Akumulacija

Poslovno uspešnost kažejo običajno rast dohodka in obračunana AM nad predpisano stopnjo, kar je tudi indikator reprodukcijske sposobnosti. Rast dohodka in AM nad predpisano stopnjo je izkazana z indeksom 141, reprodukcijska sposobnost pa povečana na 10,75 %.

Za akumulacijo je ostalo 11.700.000.000 din oziroma 99 % več kot leto prej, največjo akumulacijsko sposobnost izkazujejo ZT OZD (11,1 %) najmanjšo pa OZD v gostinstvu in turizmu (2,3).

Sredstva za reprodukcijo

Ustvarili smo 121 % več sredstev za reprodukcijo kot leto prej oziroma skupaj 20.506 mio din.

Koliko smo dali naših ustvarjenih sredstev za reprodukcijo drugim

Sredstva za reprodukcijo smo angažirali pri drugih takole:

– za gospodarsko infrastrukturo v znesku 1.397 mio din ali 6,8 % ustvarjenih sredstev za reprodukcijo,

– za pospeševanje razvoja gospodarsko manj razvitih republik in SAP Kosovo 1.246 mio din ali 6,1 % sredstev za reprodukcijo,

– za odplačilo dolgoročnih kreditov, ki zapadejo v letu 1987 2.739 mio din ali 13,4 % sredstev za reprodukcijo,

– za združevanje sredstev v občinski in republiški sklad skupnih rezerv 803 mio din ali 3,9 % sredstev za reprodukcijo in

– za obvezno posojilo SR Sloveniji 25 mio din ali 0,1 % sredstev za reprodukcijo.

Izgube in poslabšano gospodarjenje

Ob ugotovitvi, da so posamezne organizacije v SOZD dosegle zelo ugodne rezultate, pa je tudi nekaj takih, ki so v zelo težkem položaju. Tako je 4 OZD ugotovilo izgubo, 24 OZD ustvarilo premalo dohodka oziroma čistega dohodka, da bi ga razporedile v poslovni sklad, 9 OZD pa je doseglo manjši poslovni sklad kot v letu 1985.

Poslovno leto 1986 so v SOZD zaključile z izgubo 4 OZD v skupnem znesku 1.026 mio din. Glede na veliko število OZD v sistemu, je izgubarjev malo, enako velja tudi za višino izgub glede na poslovne rezultate v SOZD. Ob sprejemanju zaključnih računov smo za izkazano izgubo imeli kritje. Preko Mercator-Interne banke in v skladu s samoupravnim sporazumom o pokritju izgube so članice SOZD pokrile nepovratna 157,6 mio din izgube, s sanacijskimi krediti 500,5 mio din in s sredstvi poslovnih partnerjev 359 mio din. Razliko za kritje izgube so OZD pridobile same.

OZD z izgubo so v letu 1986 zaposlovali 477 delavcev na osnovi stanja konec meseca (kar pomeni 2,5 % zaposlenih v SOZD), dosegle pa so 5.777 mio din celotnega prihodka (1,02 % v SOZD).

Za okvirno oceno realnega stanja je pri premisleku o indeksni rasti primerno vzeti v roke podatke Zavoda SRS za statistiko, ki je ugotovil, da so porastle cene v letu 1986 v primerjavi z letom 1985 takole:

**cene na drobno 93 %
cene na debelo 85,6 %
storitve 112,6 %
reprodukcijski material 78,1 %
življenjske potrebščine 95,9 %**

Primerjava sier ni obvezna, je pa edina možna iz virov, ki imajo »statistično« vrednost.

Tabela I: Celotni prihodek

v 000 din

ELEMENTI	1985	1986	indeks
1. Celotni prihodek	274.135.641	568.152.905	207
- prihodek od obresti	5.237.468	12.338.930	236
2. Porabljena sredstva	242.609.986	493.764.355	204
- materialni stroški	49.195.483	96.669.517	197
- amortiz. do predp. stop.	3.024.628	5.573.829	184
- amortiz. nad predpis. stop.	401.897	3.257.016	810
- obresti za kr. za obrat. sr.	9.503.513	16.279.754	171
3. Dohodek (D)	31.807.588	74.462.544	234
- obresti za kredite za OS	555.235	1.226.425	221
4. Čisti dohodek (ČD)	23.358.116	54.237.507	232
- del ČD za osebne dohodke	15.942.527	38.809.912	243
- del ČD za skupno porabo	1.847.980	4.441.205	240
- del ČD za poslovni sklad	4.418.729	8.265.630	187
- del ČD za rezervni sklad	1.143.785	2.767.515	242
5. Akumulacija	5.865.863	11.674.878	199
6. Sredstva za reprodukcijo	9.292.388	20.505.723	221
7. Izguba	619.799	1.025.617	165
8. Zaloge	31.670.809	67.672.040	214
9. Krediti za osnovna sredstva	4.206.096	6.048.794	144
10. Dolgoroč. krediti za obrat. sred.	4.667.966	9.477.279	203
11. Kratkoroč. kred. za obrat. sred.	18.131.334	36.988.398	204
12. Povpreč. štev. zaposl. po urah	18.936	19.242	102
13. Obvez. za zapadle anuitete	1.116.345	2.779.473	249
14. Terjatve do kupcev	16.088.045	28.762.376	179
15. Obvez. do dobaviteljev	13.659.308	28.664.864	210
16. Povpreč. uporabljena posl. sred.	98.182.063	190.509.434	194

Tabela II: Celotni prihodek po dejavnostih

v mio din

DEJAVNOST	1985	1986	Indeks	Struktura	
				1985	1986
Trgovina na drobno	94.127	205.672	218	34,3	36,2
Trgovina na debelo	65.361	136.444	208	23,9	24,0
Zunanja trgovina	22.153	38.982	175	8,1	6,9
Industrija	49.053	99.117	202	17,9	17,5
Kmetijstvo	34.025	64.560	189	12,4	11,4
Storitve	5.025	13.291	264	1,8	2,3
Gostinstvo in turizem	2.022	4.122	203	0,7	0,7
Delovne skupnosti*	2.369	5.965	251	0,9	1,0
	274.135	568.153	207	100,0	100,0

Tabela III: Ustvarjeni dohodek in njegova delitev

v mio din

DEJAVNOST	1985	1986	Indeks	Struktura	
				1985	1986
Trgovina na drobno	10.110	25.861	255	31,8	34,7
Trgovina na debelo	4.044	10.334	255	12,7	13,9
Zunanja trgovina	3.231	4.963	153	10,2	6,7
Industrija	6.288	14.712	233	19,8	19,8
Kmetijstvo	4.430	9.700	218	13,9	13,0
Storitve	1.103	2.778	251	3,5	3,7
Gostinstvo in turizem	908	1.884	207	2,8	2,5
Delovne skupnosti	1.693	4.230	249	5,3	5,7
SOZD	31.807	74.462	234	100,0	100,0

Tabela IV: Sredstva za reprodukcijo

v mio din

VRSTA SREDSTEV	Struktura				
	1985	1986	Indeks	1985	1986
1. Amortizac. po predpis. minim. stopnji	3.024	5.574	184	32,6	27,2
2. Amort. nad predpis. stopnjo	402	3.257	810	4,3	15,9
Skupaj amortizacija (1 + 2)	3.426	8.831	258	36,9	43,1
3. Del ČD za poslovni sklad	4.419	8.266	187	47,5	40,3
4. Del ČD za rezervni sklad	1.144	2.767	242	12,3	13,5
5. Del ČD za druge sklade	303	642	212	3,3	3,1
Akumulacija (3 + 4 + 5)	5.866	11.675	199	63,1	56,9
Sredstva za reprodukcijo (1 do 5)	9.292	20.506	221	100,0	100,0

S sestanka komercialnih delavcev sozda, 2. aprila v Ljubljani

Marko Bokal

Nove obrestne mere niso prvoaprilska potegavščina

Na prvem sestanku, od predvidenih štirih v letu 1987, ki jih sklicuje vsake tri mesece predsednik PO za trgovino, Franc Prvinšek, so se zbrali komercialni delavci skorajda vseh organizacij, ki se ukvarjajo s trgovsko dejavnostjo. Dnevni red je bil pester in zaradi pomembnosti posameznih točk, ki so se nanašale tudi na aktualne odloke naše zvezne vlade, kar precej dolg.

Na najpomembnejše podatke iz analize poslovanja trgovskih organizacij v letu 1986 je opozorila Nada Horvat. Čeprav že malo odmaknjena analiza, ki pa zaradi rokov oddaje bilanc uspeha, žal, prej ni izvedljiva, je potrdila že med letom opazno izboljšanje poslovnih rezultatov trgovskih organizacij. K izboljšanju poslovanja je med drugim prispevala boljša likvidnost, kar je razvidno iz izboljšanega odnosa med prejetimi in plačanimi obrestmi. V letu 1986 je bilo 93,2 % plačanih obresti pokritih s prihodki od obresti. Prvinšek je ob tem izrekel bojazen, da ne bi pretirano zmanjševanje zalog pripeljalo do še skromnejše ponudbe v naši trgovski mreži.

Ker je večji del pogodb z dobavitelji podpisan in so tako znani povprečni plačilni pogoji po posameznih blagovnih skupinah, je Marko Bokal predlagal plačilne pogoje v poslovanju med internimi grosističnimi in maloprodajnimi organizacijami za leto 1987. Ob tem so bile sprejete tudi nove višine cassa sconta, izračunane iz novih višjih obrestnih mer, veljavnih od 1.4.1987.

Draga Vaupotič je ob tem pripomnila, (upoštevaje nove zaostrene pogoje poslovanja v letu 1987, ki bodo zagotovo poslabšali likvidnost organizacij in tudi Interne banke), da morajo v internem blagovnem prometu organizacije poravnati svoje

medsebojne obveznosti z virmenom in uporabljati ustrezen cassa sconta. Ob vsaki spremembi obrestnih mer za likvidnostna posojila bo zato sektor za blagovni promet tekoče obveščal vse trgovske in proizvodne organizacije znotraj sozda o novih višinah cassa sconta.

Kakšen obseg skupnega prihodka je bil obračunan z dobavitelji in v kakšni višini bo narejen poračun skupnega prihodka med grosističnimi in maloprodajnimi organizacijami v sozdu za leto 1986, je prisotne seznanil Braňko Lepenik.

Sektor za blagovni promet in M-IB sta od poslovnih partnerjev pridobila 360 milijonov dinarjev sredstev rezerv in jih usmerila v Mercatorjeve kmetijske organizacije, ki so leto 1986 zaključile z izgubo. Pripravljenost partnerjev, da sodelujejo pri pokrivanju izgub pri kmetijskih organizacijah, s katerimi nimajo neposrednih

poslovnih vezi, je dokaz socialne varnosti, ki jo imajo članice sozda, in lahko bi dodali, da je nekaj na tem, da prijatelja spoznaš v nesreči...

O višini zbranih sredstev za ekonomsko propagando, ki jih dajejo poslovni partnerji za izvedbo skupnih propagandnih aktivnosti, je poročal Tone Kočvar. Navedel je okvirni načrt porabe teh sredstev in se zaustavil na že izvedenih akcijah v letu 1987 in na akcijah, ki so v pripravi.

Stanislav Pirc je navedel nekaj pomembnih ugotovitev, do katerih so prišli delavci sektorja za blagovni promet ob sklepanju pogodb za leto 1987, ki imajo lahko neugodne posledice na učinke poslovanja, v kolikor jih ne bi upoštevali.

Ob koncu so se dotaknili tudi zadnjega odloka o znižanju cen, ki je zopet prinesel obilo dela trgovskim delavcem. O učinkih te-

ga ukrepa z narodno gospodarskega vidika niso spregovorili, ker bo o tem spregovorila z velikimi besedami statistika, opozorili pa so, da bodo problemi pri izterjavi razlik, ki jo morajo proizvajalci poravnati trgovini.

Spregovorili so tudi o izvajanju določil zakona o celotnem prihodu in dohodku, predvsem o tistem delu, ki se nanaša na revalorizacijo družbenih sredstev in še posebej na revalorizacijo blaga na zalogi in z njo povezane tako imenovane »nivelacije cen«. Ker gre za vsebinsko pomembno in operativno zahtevno opravilo, je bil sprejet sklep o izvedbi ankete, ki bo pokazala, koliko in v kakšni višini so bile opravljene revalorizacije posameznih zalog v maloprodajnih in grosističnih organizacijah v letu 1986.

Jaz sem za morsko varianto

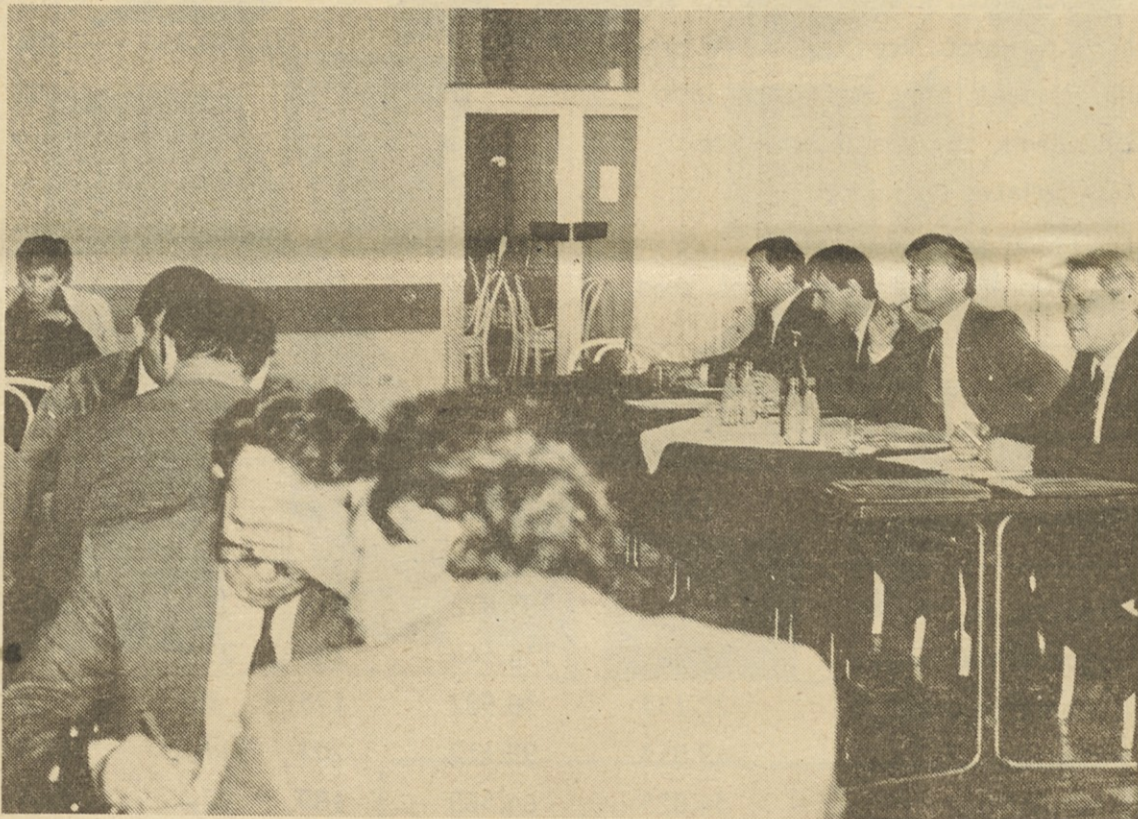
Ej, Jerica so te oni dan, ko si natresla biserov pokojnikov namesto svoje bistrine, nekateri že odpisali in menili, da si zgorela na grmadi, ki si si jo sama podžgala. Ali nisem. Moj duh kot vizionarsko-inovativna bakla sveti v balkanski mrak, moja duša prekipeva od navdušenja nad mladostjo, ki mi že zjutraj ponuja kafanu i da me kao vlastitu žena neda, ali tude bi sve od reda in JUGO žensko perilo za vsako priložnost. In pijana te mladosti, tega režiranega nogometnega poleta med Jugoslavi, Alpскими Hrvati, Kelti, Iliri, Panslovani, Veneti in Dalmati sem se domislila prireditve, ki ne bo nosila nič adolfističnega, nič brkatega in kosmatega. Čista bo in obrita, kot duša narodova.

Knjiga doganja:

Stadion Crvene zvezde se napolni z vodo, ki se ji doda soli in plavila, to je tiste plave reči, ki so jo gospodinjne nekdanje dodajale perilu in voda dobi vse značilnosti morja. Gledalci ne sedijo na tribunah, temveč mirno čofotajo in plavajo v morju. Igrajo se s papirnatimi barčicami, izdelanimi iz Politike, Borbe, Dela, Oslobođenja in Danas. Ker se vse dogaja v mraku, si za drobne baklice prižigajo pocenjene parafinske vžigalice. Vzdušje je mirno, do src kopalcev ne prodre glasbeni potpuri revolucionarnih melodij Nabrusimo kose, Kmet pravico terja, Le vkup uboga gmajna, Vstanite v suženjstvo zakleti, Non passera in drugih, vero, pogum in upanje zbuja-jočih melodij. Kopalci so mirni in zbrani v igri, ker vedo, da jih na njihovem morju, na njihovi zemlji skrbno varujejo vo-ja-ki, razpostavljeni na robovih stadiona. Prašinarji, mornarji in zrakoplovci, vsi kot en mož. Morje nenadoma vzvalovi. Kopalci se stisnejo v navedizni zaliv in iz vode, o glej čudo, izpluje rdeča podmornica. Bleščeče belo opravljen poveljnik, njegova belina sije v mraku tako, da ga je videti milje daleč, pozdravlja kopalce in jih vabi na ogled podmornice. Kopalci vidijo, da ni nič hudega, zgnetejo se ven iz zaliva in nadaljujejo z vodnimi igrami, se prskajo, spet prižigajo vžigalice in si porivajo barčice. Ne poveljnik, ne podmornica nikogar ne zanimata. Počasi se začne daniti, kopalci so siti vode do grla in zahtevajo, da odteče. Nič se ne menijo za poveljnikovo ro-tenje, da bo podmornica na suhem nekoristna, da jo bo prehitro načela rja in jo bo morala posadka dneve in noči ne-trudno barvati. Zahtevajo, da voda odteče. Volja kopalcev se izpolni, voda odteka in kopalci si otirajo mokre hrbte in mirno zapustijo morje. Barka na suhem jih ne zanima.

V balkanski mrak naj vam sveti vprašanje, ki mi ga je eden od zvestih bralcev namenil oni dan »Ali je bil Sperans eden od po krivici prezrtih avtorjev v izvlečkih subjektivnih sil iz NR 57?«

Vaša morska deklica, Jerica Hudorovac

S poslovnega sestanka komercialistov dne 2. aprila v Ljubljani. Z desne: Lepenik, Prvinšek, Bokal, Suhadolnik. Vse foto: Jaro Novak

V Hotelu Ilirija so se zbrali na poslovnem sestanku komercialisti sozda MERCATOR-KIT

Plačilo stroškov analize oziroma superanalize vzorcev živil, ki jih odvzame inšpektor v proizvodnji ali v trgovini

Marko Schaup, dipl. pravnik

Sporno določilo

Glede na to, da je v sozdu MERCATOR-KIT združeno večje število proizvodnih in trgovinskih organizacij, bi rad opozoril na problem, ki ga je sprožilo različno tolmačenje 24.a člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zdravstveni neoporečnosti živil in predmetov splošne rabe (Ur. list SFRJ 58/85).

To se glasi: »Stroške za preizkušanje zdravstvene neoporečnosti živil in predmetov splošne rabe v proizvodnji plača organizacija združenega dela, ki jih proizvaja, ali druga organizacija oziroma delovni ljudje, ki jih pro-

izvajajo samostojno pri opravljanju dejavnosti z osebnim delom z delovnimi sredstvi, ki so lastna občanov.

Stroški za preizkušanje zdravstvene neoporečnosti živil in predmetov splošne rabe v pro-

metu na domačem trgu plača organizacija združenega dela, ki jih daje v promet, ali druga organizacija oziroma oseba, ki se ukvarja s prometom samostojno z osebnim delom z delovnimi sredstvi, ki so lastna občanov.«

Do tedaj veljavni Zakon o zdravstveni neoporečnosti živil in predmetov splošne rabe (Ur. list SFRJ št. 55/78) ni imel določil o tem, kdo poravnava stroške

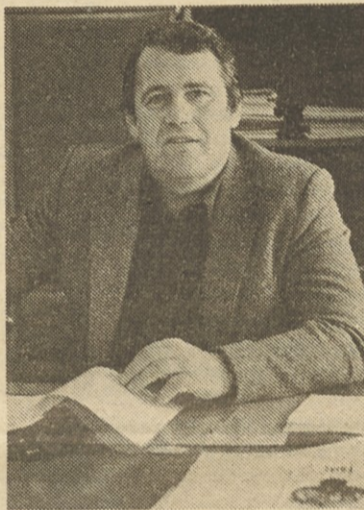
za preizkušanje zdravstvene neoporečnosti živil in predmetov splošne rabe. Za plačilo stroškov je bilo v posameznih postopkih v rabi določilo čl. 113 (3) Zakona o splošnem upravnem postopku (prej Ur. list SFRJ 10/65, sedaj št. 47/86 — prečiščeno besedilo). Ta člen je tudi v spremenjenem in dopolnjenem zakonu ostal v enakem besedilu (in je še vedno 113. člen). Ta 3. odstavek 113. člena se glasi: »Če se po-

stopek, ki je bil uveden po uradni dolžnosti, konča ugodno za stranko, trpi stroške državni organ, ki je postopek uvedel.«

Torej je glede na določilo 3. odstavka 113. člena ZUP stroške za analizo in superanalizo v primeru, ko so bili odvzeti vzorci živil neoporečni, plačal državni organ. Seveda je bil v tem primeru državni organ zainteresiran za racionalnost in ekonomičnost jemanja vzorcev — inšpektor je odvzel vzorec le, če je bil »prepričan«, da bo analiza oziroma superanaliza pokazala njegovo oporečnost, razen seveda ob različnih širših akcijah (ki niso pogoste), ki naj bi odgovorile na to, kako kakovostne proizvode ponujajo proizvajalci in prodajalci potrošnikom.

Sedanja praksa pa je taka: računani za opravljene analize in superanalize so poslani in stroški bremene proizvodni ali trgovski ozd, pač glede na to, kje je bil odvzet vzorec, ne glede na to, ali je preizkus (analize oziroma superanalize) pokazal oporečnost ali neoporečnost vzorca.

Menim, da je to nesprejemljivo in da je glede plačila stroškov za preizkus zdravstvene neoporečnosti živil in predmetov splošne rabe potrebno uporabljati 3. odstavek 113. člena ZUP. Glede na to bi stroške plačal proizvodni oziroma trgovski ozd — glede na to, kje so bili vzorci odvzeti, le v primeru, če bi preizkus pokazal, da so odvzeti vzorci oporečni. Če preizkus pokaže neoporečnost, bi moral stroške preizkusa nositi državni organ.

Janez Deu, vodja službe za izvoz divjadi

da MERCATOR-KIT, so poudarili, da izredno dobro sodelujejo z vsemi našimi kmetijskimi združenji in drugimi organizacijami izven Ljubljane, ki jim vedno priskočijo na pomoč pri organizaciji in dogovorih, ki jih imajo na terenu.

Radiacija in Avstralci zaustavili naš izvoz

Andrej Dvoršak

Težave s prodajo divjačine doma

Izvoz divjačine je pred nekaj meseci postal pomembna dejavnost tozda Slovenija sadje iz sestava Mercator-Mednarodne trgovine. Vsako leto so ga povečevali, vse do lani, ko je svet prizadela černobilska katastrofa, nas pa še protekcionistični ukrepi Evropske gospodarske skupnosti.

Tako smo lani izvozili komaj 60 odstotkov načrtovanih količin divjačine, v skupni vrednosti 260.000 dolarjev. V ZR Nemčiji, Italiji, Franciji, Avstriji in drugih državah, kamor izvažamo, so se pojavili novi dobavitelji, ki so uspeli znižati cene divjačinskega mesa tudi za polovico, ob tem pa je bilo, zaradi Černobila, tudi povpraševanje med kupci zelo zmanjšano.

Kilogram divjega prašiča je zdrsnil s 7,5 DM v letu 1985 na 2,2 DM lani, jelenovega mesa z osem na štiri marke... Koliko so temu krivi novi izvozniki (divja svinja iz Avstralije, jeleni iz Španije in Nove Zelandije, zajci iz Argentine), ki nas prej niso ogrožali, in koliko vzhodnoevropske države, ki prodajajo divjačino praktično po vsaki ceni, ki jo kupec ponudi, ter Černobil, ni jasno. Vsekakor pa, kot pravi Janez Deu, vodja službe za izvoz divjačine v Slovenija sadju, bo dolgo trajalo, da bomo spet prišli na zeleno vejo in dosegli takšne cene kot pred Černobilom.

Za letošnje leto v službi za izvoz divjačine kljub vsemu računajo na boljše rezultate. O tem so prepričani vsi, vodja Janez Deu, komercialista Stane Petek in Peter Železnik ter izvozna referentka Marija Globokar. Po planu naj bi izvozili za 405.000 dolarjev divjačine.

Za zdaj ni razlogov, da plana ne bi dosegli, kajti računajo, da bo letos tudi odstrel večji kot lani, ko nekatere lovske družine na Gorenjskem in Štajerskem niso uspeli uresničiti letnih načrtov odstrela niti 60-odstotno.

Slovenija sadje, se pravi služba za izvoz divjačine, sodeluje kar z 90 lovske družinami Slovenije, od skupno 411. Poleg tega sodelujejo še s številnimi lovske družinami, gojitvenimi lovišči in gozdni gospodarstvi v Podravini, Gorskem Kotarju, BiH itd. Na teh področjih odkup poteka občasno, vendar takrat v večjih količinah.

Ko Deu, Petek in Železnik spregovore o problemih, so vedno na prvem mestu slabo pripravljene živali, predvsem iz drugih republik, kjer lovstvo še ni na taki ravni kot v Sloveniji, vsaj kar se tiče odnosa do uplenjene divjadi in njenega prevoza. Zato pravi divjačine za prodajo posvečajo veliko pozornost, tako kot

ško opremo, vendar se zatika pri registraciji.

V izvozu divjačine vidijo v Slovenija sadju precej svetlo perspektivo, saj je njihova hladilnica ustrezno opremljena, tako da ustreza vsem zahtevam, ki jih postavlja Evropska gospodarska skupnost. Prav tako pa imajo tudi ustrezno opremljeno predelovalnico divjačine. Oboje uporablja tudi največji slovenski izvoznik divjačine Agrotehnika Gruda, ki nima lastnih hladilniško predelovalnih zmogljivosti.

Poleg tujega oskrbuje Slovenija sadje tudi domači trg, čeprav se pri tem poslu marsikaj zatika. Dogovarjajo se s tozdom Grmada o specializirani prodajalni divjačine, a je še vse preveč bojazni, da akcija ne bi uspela. Pred zaključkom pa so dogovori o taki prodajalni v Škofji Loki, ki jo namerava odpreti tozdz Mesoizdelki Škofja Loka, ki bo v njej prodajal konfekcionirano divjačino.

Ko smo se v službi za izvoz divjačine pogovarjali o sodelovanju z drugimi organizacijami soz-

ostali slovenski odkupovalci in izvozniki divjačine. V Slovenija sadju so uspehi vidni, drugod pa bo potrebno še dokaj dela, da bo divjačina pripravljena tako, kot mora biti, če hočemo v tujini zanj iztržiti čimveč deviz.

Med njihove vsakodnevne težave sodi tudi dogovarjanje s posameznimi lovske družinami. Pravijo, da pri tem več veljajo dobri odnosi in besede kot pa vse podpisane pogodbe.

Vendar pa Slovenija sadje ni le zbiralec divjadi. Za lovce nabavlja potreben reprodukcijski material — od kamene soli, krmil in krmilnic do opreme, ki jo potrebujejo za lov. Pri tem tesno sodeluje s Slovenija športom, ki mu je odstopil devize za uvoz municije in druge lovske opreme. V načrtu ima tudi razširitev lastne prodajne mreže za lovske in ribi-

Stane Petek, Marija Globokar in Peter Železnik (skrajno desni) skrbijo za poslovne stike in odkup divjadi od lovske družine.

Razpis tekmovanj na 10. poletnih igrah SOZDA MERCATOR-KIT
KORŠ

MERCATORIADA — NOVO MESTO — 13. IN 14. JUNIJA

Mercator-Standard, Mercator-KZ Krka in KORŠ bosta 13. in 14. junija organizirala jubilejne 10. športne igre delavcev in združenih kmetov sozda MERCATOR-KIT, imenovane Mercatoriada.

Rok prijav je 25. maj 1987, vendar vsem tozdom, delovnim organizacijam, TOK in TZO priporočamo, da se prijavijo kar najhitreje, ker nam bodo s tem omogočile lažjo in boljšo organizacijo tekmovanj.

Na 10. Mercatoriadi bodo organizirana tekmovanja v naslednjih športnih panogah:

■ mali nogomet

- ekipa šteje 8 igralcev (od katerih je 5 igralcev, en vratar in dva rezervna igralca),
- V predtekmovanju je igralni čas 2 x 15 minut, v finalu pa 2 x 20 minut,
- tekmovanje bo organizirano po izločilnem sistemu;

■ košarka — moške in ženske ekipe

- ekipa šteje 8 igralcev (5 igralcev in 3 rezervne),
- igralni čas je 2 x 15 minut »kosmate« igre,
- tekmovanje bo organizirano po izločilnem sistemu;

■ odbojka — moški in ženske

- ekipa šteje 8 igralcev (6 in 2 rezervna),
- vse tekme se igrajo na dva dobljena seta,
- tekmovanje bo organizirano po izločilnem sistemu;

■ namizni tenis — moški in ženske ekipno

- tekmovanje bo organizirano samo ekipno,
- ekipa šteje 2 tekmovalca (tekmovalki),
- igra se po naslednjem sistemu: 2 igri posamezno, igra parov, igra se na dva dobljena seta, vsaka dobljena igra prinese ekipi točko, igra pa se do treh dobljenih točk,
- tekmovanje bo organizirano po izločilnem sistemu;

■ kegljanje — moški in ženske ekipno

- tekmovanje bo organizirano samo ekipno,
- ekipa šteje 6 tekmovalcev pri moških in 4 tekmovalke pri ženskah,
- tekmuje se v disciplini 100 lučajev mešano za moške in 50 lučajev mešano za ženske. V primeru velikega števila prijav bo število lučajev nižje. Vsaka delovna organizacija lahko prijavi le 2 ekipi v vsaki kategoriji;

■ streljanje — moški in ženske ekipno

- tekmovanje bo organizirano samo ekipno,
- moško ekipo sestavljajo 4 strelci, žensko pa 3 strelke,
- vsak tekmovalec ima 5 preizkusnih in 20 strelcev za rezultat. Čas streljanja je 30 minut;

■ šah — moški ali mešano

- ekipo sestavljajo 4 tekmovalci, lahko je tudi mešana,
- igra se s šahovskimi urami (ekipe jih prinesejo s seboj). Igralni čas je 10 minut,
- sistem tekmovanja bo prilagojen pri številu prijavljenih ekip (ne bo izločilen);

■ vlečenje vrvi

- ekipa šteje 10 tekmovalcev
- vsak poteg prinese 1 točko. Zmaga ekipa, ki prva doseže 2 točki,
- tekmovanje bo organizirano po izločilnem sistemu;

■ kros — moški, ženske

- tekmovanje bo organizirano posamič in ekipno,
- moški in ženske tekmujejo posamično v treh starostnih skupinah, in sicer:
 - A — do 30. leta starosti (letnik 1957 in mlajši)
 - B — od 31. do 40. leta starosti (1956 — 1947)
 - C — starejši od 40 let (1946 in starejši),
- Najbolje uvrščeni tekmovalci iz vseh starostnih skupin sestavljajo nato ekipo, ki se upošteva za ekipno uvrstitev. Štejejo samo ekipe, ki imajo uvrščene tekmovalce v vseh starostnih skupinah,
 - dolžina proge za moške je približno 1500 m, za ženske pa 800 m;

■ plavanje — moški, ženske

- tekmovanje bo organizirano posamič in ekipno
- moški in ženske tekmujejo posamično v treh starostnih skupinah:
 - A — do 30. leta starosti (letnik 1957 in mlajši)
 - B — od 31. do 40. leta starosti (1956 — 1947)
 - C — starejši od 40 let (1946 in starejši);

■ tenis — moški in ženske, posamično in ekipno

- tekmovanje bo organizirano v moški konkurenci v dveh starostnih kategorijah:
 - A — do 45. leta starosti (rojeni 1942 in mlajši)
 - B — nad 45 let starosti (rojeni 1941 in starejši)
- in v enotni kategoriji za ženske,
- ekipo tvorijo najbolje uvrščeni tekmovalci iz vseh treh kategorij (moški A, moški B in ženske). Uvrščajo se samo ekipe, ki imajo uvrščene tekmovalce v vseh treh kategorijah;

■ kolesarstvo

- tekmovanje bo organizirano posamično in ekipno,
- moški tekmujejo posamično v treh starostnih skupinah, in sicer:
 - A — do 30. leta starosti (letnik 1957 in mlajši)
 - B — od 31. do 40. leta starosti (1956 — 1947)
 - C — starejši od 40 let (1946 in starejši),
- ženske tekmujejo v enotni kategoriji,
- ekipo tvorijo najbolje uvrščeni tekmovalci iz vseh kategorij (moški A, moški B, moški C in ženske). Uvrščajo se samo ekipe, ki imajo uvrščene tekmovalce v vseh treh kategorijah,
- tekmovanje bo organizirano na kronometer, s posamičnim štartom na cesti zaprti za promet v času tekmovanja — dolžine cca 6 km. Tekmuje se s športnimi in tekmovalnimi kolesi. Vsi tekmovalci vozijo na lastno odgovornost po tehničnem pravilniku BSJ.
- organizator ne odgovarja za škodo ali posledice, ki bi nastale med tekmovanjem ali zaradi tekmovanja in ki bi jih tekmovalci povzročili sebi, med seboj ali tretji osebi.

■ Poleg tekmovanj v posameznih športnih panogah je na osnovi rezultatov ekip iz vseh panog organizirano tudi tekmovanje v skupni uvrstitvi za najuspešnejšo delovno organizacijo, TZO, TOK ali kmetijsko zadrugo. Osnova za izračun je uvrstitev v posamezni panogi, kjer prejme prvouvrščena ekipa 25 točk, drugouvrščena 20, tretjevrščena 15, četrtovrščena 12, petouvrščena 11 in dalje vsaka naslednja uvrščena ekipa po eno točko manj, do petnajstouvrščene ekipe, ki prejme eno točko.

Vse športne referente opozarjamo na 19. člen pravilnika o izvedbi letne Mercatoriade!

Kot je iz uvoda razpisa razvidno, bodo nekatera tekmovanja trajala dva dneva. Predvsem to velja za discipline, v katerih je tekmovanje zaradi načina in velikega števila prijavljenih že dosedaj dolgo trajalo. Organizator bo o tekmovanju v teh panogah odločal na osnovi prijav.

Prijave

Vsaka delovna ali združna organizacija mora do roka poslati prijavo na obrazcu, ki so ga prejeli športni referenti. Pri športnih panogah, v katerih so tekmovalci razvrščeni v kategorije, zapišite pri vseh tekmovalcih letnice rojstva.

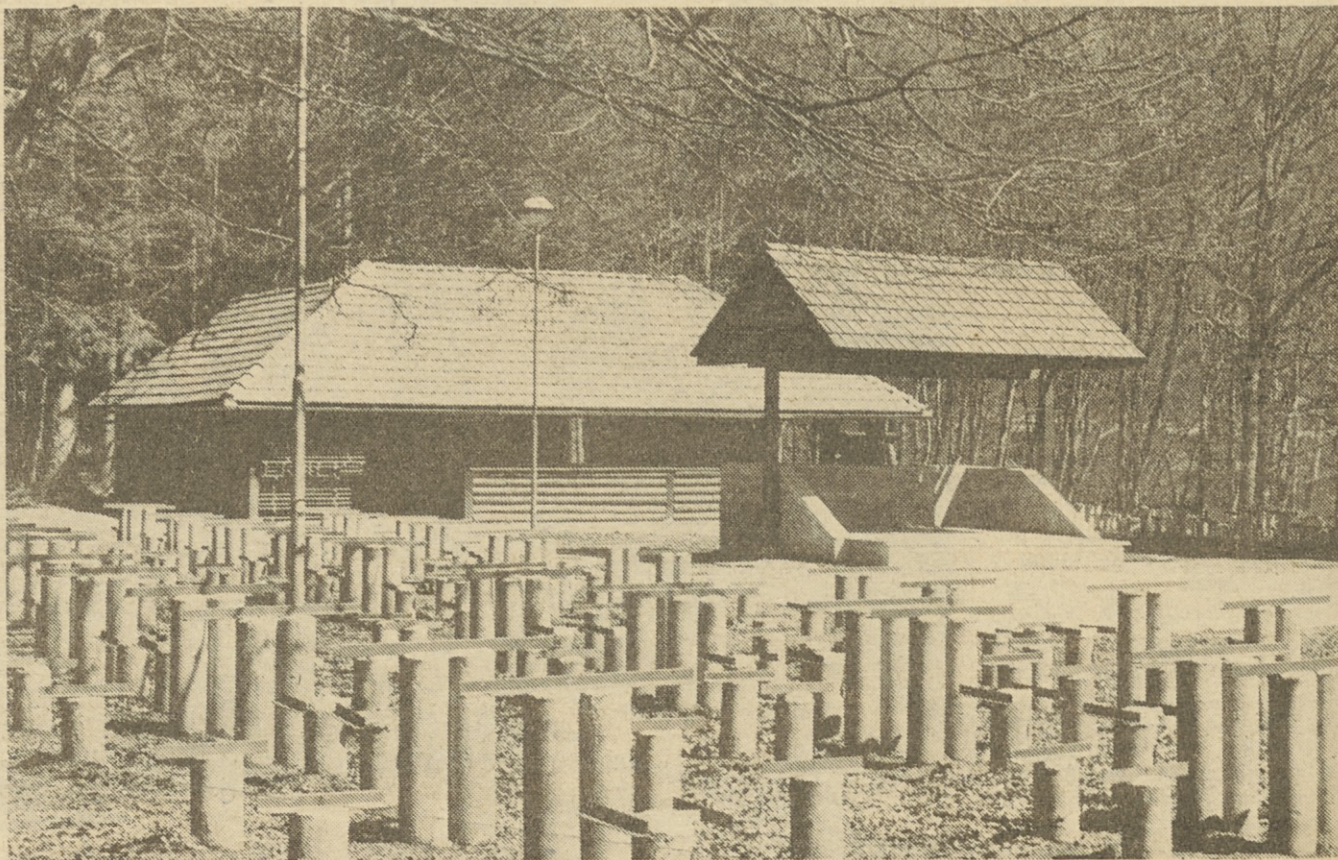
Opozarjamo, da za panoge, v katerih je tekmovanje organizirano po izločilnem sistemu, poznejših prijav ne bomo sprejemali.

Prijave pošljite na naslov: **SOZD MERCATOR-KIT, DS SOZD (za KORŠ), Emonska 8, 61000 Ljubljana.**

7. aprila je bila v Novem mestu na sedežu M-KZ »Krka« druga seja organizacijskega komiteja za pripravo Dneva Mercatorja. Vse foto: Jaro Novak

Prizorišče družabnega dela oziroma srečanja Mercatorjevcev na nedeljo popoldan, 14. junija, bo gozdna jasa pri Dolenjskih Toplicah. Klopi in mize, plesišče in gostišče čakajo na prihod 4000 udeležencev

Mercator – KŽK Gorenjske podprl izid pesniške zbirke
Center za obveščanje

Sadovnjak – ljubezni, zemlje in spominov

Spočeti otroka, zasaditi drevo in napisati knjigo – po kitajskem izročilu tri poglobljena življenjska poslanstva in dolžnosti moža so se v možu, ki se je v soboto, 25. aprila 1987 predstavil s pesniško zbirko občinstvu v Radovljici, dobesedno in skladno dopolnila. Vodja sadovnjaka pri Podvinu, inženir agronomije Valentin Benedičič, je izdal pesniško zbirko »Moj sadovnjak – ljubezni zemlje in spominov.« Izdajo je podprl M-KŽK Gorenjske.

Na tihi, zelo obiskani večerni prireditvi v Graščini, v resnobnem, skoraj liturgičnem okolju, nas je 53-letni pesnik povabil v svoj svet, katerega vrednote so v našem domotožju po spoko-

nosti naših kmečkih prednikov še vse žive. Njihova osrečujoča blagovest se vse bolj izmika dosegu našega nemirnega časa, za Benedičiča – pesnika, sadjarja in kmečkega gošpodarja

– pa je ta sreča še vedno dosegljiva. To je sreča domačije, predanosti delu in družini, vse prepleteno s spoštljivo ljubeznijo. Benedičičev izraz ni iskan, marveč neposreden in jasen zapis misli o stvareh; prej nauk kakor čustvo, prej opomin kakor opajanje. Njegova izpoved in jezik pričata o visoko kultivirani osebnosti, ki je vsestransko osveščena in katere nazorom smo spoštljivo lahko sledili ob pesnikovem branju. Njegov na-

stop sta skladno dopolnjevala spored priredb domačih in umetnih slovenskih pesmi, ki jih je zapel komorni moški zbor A. T. Linhart pod vodstvom Beti Demšar (Benedičič je član tega zbora), in glasba iz citer Rada Kokalja.

Nagovor obiskovalcem in pesniku je imel pisec spremne besede k zbirki, pesnikov starejši poklicni kolega in učitelj, prof. dr. France Adamič. V ime nu pokrovitelja, M-KŽK Gorenj-

ske, je spregovoril pomočnik direktorja Tone Roblek. Ob zaključku je gostitelj ponudil dobrote, ki so plod sadjarskega znanja in dela.

V časih, ko govorimo samo še v ekonomskih kategorijah, o gospodarskem učinku in izgubah, tehnologiji in konkurenci na trgu, je prijetna zavest, da je neka, sicer v profit zazrta firma, zapazila, razumela in podprla duhovne vrednote, katerih učinka in izgub komajda znamo še izmeriti. – Jaro Novak.

MOJ

SADOVNJAK

ljubezni, zemlje in spominov

Ustvarjalci vseh zvrsti – nastopite ob Dnevu Mercatorja

V času poletne Mercatoriade in Dneva Mercatorja – od 12. do 14. junija 1987 bodo likovni umetniki in pisatelji, fotografi, čipkarice, lončarji pa tudi domači glasbeniki lahko sodelovali t.j. razstavljali ali nastopili s svojimi deli v domu JLA v Novem mestu, in to pred širšo javnostjo.

Vabljeni so delavci in kmetje iz SOZD MERCATOR-KIT, ki gojijo katero od umetniških ali oblikovalskih zvrsti.

Srečanje teh ustvarjalcev bo v soboto, 13. junija ob 19. uri v domu JLA v Novem mestu.

Vsi zainteresirani sporočite svojo namero, prijavite vrsto prispevka za razstavo oziroma za nastop organizacijskemu komiteju za izvedbo Dneva Mercatorja na Emonsko 8, Ljubljana ali naravnost Brigiti Rifelj, M-KZ Krka, 68000 Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 10.

Ce poznate sodelavca, ki sam morda nima »korajže«, spodbudite ga, da se prijavi. Več ko bo del in nastopajočih, pestrejša bo. Tako bo bogatejša naša predstavitev med nami in med novomeško publiko.

Organizacijski komite

– Čutiš kako pada standard – kante so vedno lažje!

Iz Robne kuće Novi Beograd Nebojša Goranović

Stvorena atmosfera zajedništva

Petnaest godina od osnivanja Robne kuće Mercator Novi Beograd radni ljudi te kuće nisu shvatili samo kao godinu jubileja, koju treba obeležiti prilagodnim svečanostima, već kao godinu noovih uspeha i dostignuća u svim domenima rada i poslovanja osnovne organizacije.

Optimizam zasniva se na sasvim realnim činjenicama i pokazateljima i pored svih teškoća i problema vezanih za normalan rad i poslovanje, koje nameće sadašnji trenutak u privrednom razvoju zemlje. Posle niza »posnih godina« predhodna poslovna godina završena je uspešno, zahvaljujući zajedničkom naporu svih radnih ljudi, samoupravnih struktura, društveno političkih organizacija i rukovodne strukture. Na taj način stvoreni su nužni preduslovi koje predstavljaju svojevrsnu garanciju za postizanje još boljih rezultata u radu i poslovanju.

Tu pre svega treba istaći činjenicu da je stvorena atmosfera zajedništva i zavidni nivo monolitnosti kolektiva te poverenje u radu između rukovodne strukture, samoupravnih organa i tela i svih radnih ljudi.

Krajem prethodne godine u OOUR-u su usvojena tri osnovna samoupravna opšta akta i to Pravilnik o raspodeli sredstava za lične dohotke i zajedničku potrošnju, Pravilnik o radnim odnosima, i Pravilnik o materijalnoj i disciplinskoj odgovornosti. Tako regulišu materiju neotudjivih prava radnika tj. njihova prava, obaveza i odgovornosti, te isplatu ličnih dohodaka, rezultati referenduma pokazuju da so predložena rešavanja u svim aktima izraz želja većine radnika OOUR-a u pravcu stimulatvne i objektivne raspodele, zaoštavanja discipline i odgovornosti u radu. Rezultati sprovedenog referenduma su nas uverili da svaka dobro zamišljena, pravilno organizovana akcija na planu unapređenja rada i poslovanja mora dati pozitivne rezultate ako se vodi u otvorenoj, demokratskoj i drugarskoj atmosferi.

U februaru mesecu tekuće godine održani su izbori za samoupravne organe i tela u okviru OOUR-a Radne organizacije i SOUR-a, na kojima su radni ljudi ogromnom većinom glasova dali poverenje predloženim kandidatima sa željom i uverenjem da će dati pun doprinos u prevazilaže-

nju mogućih problema i postizanja još boljih rezultata u radu i godine u našem OOUR-u je održana dobrovoljna radna akcija na kojoj je više od polovine radnih ljudi učestvovalo na urednjenju enterijera i eksterijera robne kuće, što takodje predstavlja svojevrsan dokaz atmosfere i razpoloženja radnih ljudi OOUR-a.

U okviru planiranih aktivnosti na obeležavanju jubileja robne kuće Mercator Novi Beograd u

periodu od 6. do 11. aprila u prodajnom odeljenju samoposluge održana je degustacija slovenačkih proizvoda i nagradna igra za potrošače. Cela kativnost odvijala se po strogo zamišljenom planu i programu uz veliko pomoć i saradnju Studia za propagandu SOUR-a, a posebno pri tome treba istaći angažman radnika ova sektora, Mileta Bitnca koji je svu svoju umešnost, znanje i inventivnost uložio da bi cela aktivnost dobila smisao.

Svi potrošači naprodajnom odeljenju samoposluge koji su u periodu od 6. do 11. aprila kupili robu iznad 10.000 dinara su potencijalni dobitnici nagrada koje

su pored našeg OOUR-a dodeljivali i naši dobavljači. Nagradni fond je bio veoma bogat i raznolik, kao što su poklon paketi u vrednosti od 10.000 do 30.000 dinara, turistička putovanja, poklon čestitke u iznosu od 50.000 i super nagrade u iznosu od 100.000 dinara.

Cela aktivnost nije imala za cilj samo postizanje komercijalnih afekata već predstavlja realizaciju koncepta poslovne politike da se u poslovanju i radu mora pre svega voditi računa o potrošaču, njegovim željama i potrebama.

Zahvaljujući naporu i požrtvovanju svih radnika OOUR-a a pre svega radnika prodajnog odelje-

nja samoposluge te popratnim prigodnim programima (kao što je učešće grupe »Stil« iz Radenske), aktivnost u ovom periodu dobila je izraz svojevrsne manifestacije o koj priča i komentarišu u Beogradu u pozitivnom smislu.

U narednom periodu moramo uložiti mnogo truda i napora da uočene pojave i ponašanja, koja predstavljaju kočnicu za daljni rad i poslovanje, otklonimo kako bi ustvarili zamišljene i proklamovane ciljeve rada i razvoja.

Sa optimizmom očekujemo kraj poslovne godine, čvrsto uvereni da hoćemo i možemo mnogo, te da za postizanje planiranih ciljeva imamo i snage i umešnosti i znanja.

Zaključci i stavovi, usvojeni na 14. sednici poslovnog saveta

1. Stručne službe u Radnoj zajednici SOUR-a i M-Internoj banci dužne su da:

— na osnovu tekućih problema, koji prate, odnosno proizilaze iz ostvarivanja zakona o celokupnom prihodu i dohotku te zakona o amortizaciji društvenih sredstava, organizovati stručna savetovanja i instruktaže, bilo za pojedine privredne delatnosti, bilo za pojedini OUR o sasvim konkretnim pitanjima o problemima;

— na osnovu ankete o ponašanju trgovinskih OUR-a prilikom zahvatanja razlika iz naslova nivelacija cena pripremiti pregled rezultata koji se pokazuju u unosima u poslovni fond pojedinog OUR-a i time za SOUR kao celinu;

— napraviti analizu i predloge mera za realizaciju investicija, opredeljenih planom SOUR-a za 1987. godinu. Analiza i predložio mera su predmet ponovne diskusije;

— u aprilu i maju organizovati razgovore s članicama SOUR-a na temu »Procena stepena postignutih odnosa u SOUR-u«. Sinteza ovih razgovora i ocena je osnov za pripremu mera za učvršćivanje SOUR-a, odnosno odnosa između njegovih članica.

2. Sve trgovinske organizacije (na veliko i malo), koje još nisu izradile pravilnike o nivelaciji cena, moraju odmah usvojiti ove akte. U svim organizacijama (pre svega na veliko),

gde se koristi računarska obrada podataka robnog knjigovodstva, moraju dnevno evidentirati pozitivne razlike iz naslova nivelacije cena, uknjižiti ih prelazno na vremenska razgraničenja prilikom iskazivanja poslovnog rezultata za pojedino razdoblje unositi ih u svoj poslovni fond.

3. Trgovinske organizacije udruženog rada (pre svega za prodaju na malo) neka u svojim aktima, koji se odnose na poslovanje u poslovnim zajednicama, opredele normative za poslovnu jedinicu, koji moraju biti postignuti u vezi s evidentiranjem razlika iz naslova nivelacije cena.

4. Sve trgovinske organizacije (na veliko i malo) moraju u rokovima koje će opredeliti planirana anketa, javiti sledeće podatke: prosečno stanje zaliha za 1986. godinu, evidentirane pozitivne i negativne razlike iz naslova nivelacije cena, stanje sredstava, formiranih iz naslova evidentiranja nivelacija cena. Rezultati analize će biti predmet posebnih razgovora sa svakom OUR.

5. Odbor za zajedničko devizno poslovanje SOUR-a pripremi predloge za izmenu samoupravnog sporazuma o ekonomskim odnosima s inostranstvom SOUR MERCATOR-KIT.

6. Akcija »Klub potrošača« će se izvesti u donekle izmenjenom obliku. Za njenu realizaciju su zaduženi svi OUR-i, radna grupa, koja akciju priprema, mora da u najkraćem mogućem roku obezbedi njenu operativnu izvedbu (realizaciju).

7. Svi OUR-I kojih se tiče sporazum o zajedničkom i jedinstvenom nastupanju prema dobaviteljima opreme, kojima OOUR Investa još nije obračunala 4 % rabata za 1986. godinu neka Investa odmah ispostave odgovarajuće terećenja. Obzirom na to, da Investa za 1987. godinu još ne raspolaže s definitivnim ugovorima sa svim proizvođačima opreme, do daljeg važe kondicije, difinirane sporazumom za 1986. godinu (4 %). Najkasnije do kraja aprila moraju OOUR Investa i saveznik za investicije poslovnog odbora SOUR-a, Dušan flajs, obezbediti da dodje do zaključivanja ugovora s proizvođačima opreme te pripremiti nov izračun stopa za 1987. godinu te u skladu s odredbama sporazuma pripremiti njegov aneks.

8. Obzirom na konstataciju da su nakon usvajanja odluke o prelasku na isplatu ličnih dohodaka kod M-IB dužni su da dostave M-IB pismena obrazloženja za neizvršenje zaključka br. 59, usvojenog na 8. sednici poslovnog saveta. U slučajevima, kada ne postoji osnovani razlozi, mora OUR u roku od dva meseca sprovesti akciju za izmenu uobičajenog načina isplate ličnih dohodaka.

Pretekli mesec smo se u sozdu MERCATOR-KIT u ožjem krugu poslovlil od Konrada Šintlerja (na sredini), dolgoletnega direktorja in sotvorca Mercatorjevoga Blagovnega centra v Ljubljani, ki je odšel v pokoj. Na levi je novi direktor naše največje enovite — grosistične delovne organizacije Izidor Rejc, desno pa namestnik predsednika PO SOZD, Tone Mastnak. Foto: Jaro Novak

Poslovil se je Konrad Šintler

V našem sozdu je običaj, da se na primerno slovesen način poslovimo od dolgoletnih direktorjev ozdov, članic sozda MERCATOR-KIT. Odhod Konrada Šintlerja pa je nekaj posebnega; malo je namreč direktorjev, ki so toliko časa, dela in osebnih čustev posvetili Mercatorju. Veliko govorimo o pripadnosti firmi, katero bi radi razširili do sleherne delavca, pa jo včasih pogrešamo celo pri vodilnih delavcih. — Blagovni center v Ljubljani je že po svoji funkciji posebna delovna organizacija, na katero gledamo s posebno pozornostjo, vsak njen uspeh ali neuspeh prizadene ali se odrazi pri vseh. Vodenje Blagovnega centra je občutljiva dolžnost, po problematiki ena najtežjih — glede na odnose do maloprodaje in do dobaviteljev. Teško je obvladljiva tudi zaradi strukture zaposlenih. Vse to

je Šintler uspel uspešno obvladati. V njegovem času je Mercator zgradil novi center, v kar je njegov direktor Konrad Šintler vložil ne samo veliko dela, ampak tudi živcev.

Ob zahvali po zdravici je Šintler povedal, da je rad delal v firmi, zaradi dobrih odnosov — ob veliki pomoči kolektiva in predsednika PO SOZD, kar mu je dajalo posebno voljo, zlasti ob izpeljavi investicije. Kljub temu, da je bila izredno velika, kolektiv tega ni čutil na osebnih dohodkih.

Svojim naslednikom je zaželel veliko energije, kajti ta bo potrebna v prihodnje, ker je pričakovati še težje čase.

Ob odhodu želimo, da bi ostal v stikih z nami, saj ima v firmi veliko prijateljev, ki to želijo ostati!

14. sednica poslovnog saveta SOUR-a

Vesna Bleiweis

Realna ekonomija ili zakon jednako siromašnih?

Ljubljana, 8.4.1987. god. — poslovni rezultati SOUR-a za 1986. godinu bili su osnov za razmišljanje i ocenjivanje, kako će u 1987. godini dejstvovati propisi: zakon o ukupnom prihodu i dohotku te zakon o amortizaciji društvenih sredstava. Nije bilo malo ni razmišljanje kako do realizacije investicija, definisanih planom za 1987. godinu, u kojima bi trebala biti i udružena sredstava SOUR-a kao učešće. I — ako dodamo još konstatacije o sopstvenim slabostima i sporosti u korišćenju mogućnosti koje nam daje zakonodavstvo i vlastite poslovne inovacije, onda je jasno, kako direktori s ove sednice poslovnog saveta nisu otišli previše optimistički raspoloženi.

Pošto danas niko više nije u mogućnosti da osigura da će to što je danas dobro biti dobro i sutra, ne treba gubiti reči oko ocenjivanja poslovnih rezultata za 1986. godinu. Naglasiti valja samo toliko da su pokazatelji poslovne uspešnosti SOUR-a bolji od republičkog proseka za privredne grane. Interesovanje članova poslovnog saveta podstakao je, pre svega, aproksimativni izračun delovanja novog obračunskog sistema o SOUR-u. Uvažavanjem elemenata, kako jih određuju napred navedeni zakoni, bilansni rezultat SOUR-a bio bi od prilike ovakav: ukupan prihod niži za 2,2 %, dohodak za 3,7 %, akumulacija za 30 %, a čisti dohodak za 2,8 %. Istovrsna komparacija, napravljena za pet uzorčnih organizacija kaže veoma različitu sliku, zavisno od privredne delatnosti i kvaliteta pri-

vredjivanja u tim organizacijama. Razmena pogleda na principe, koje uvode novi zakoni, pokazala je da doduše svi prihvatamo principe realnog vrednovanja društvenih sredstava, kojima privredjujemo, a da se ne može prevideti, kako će za one kojima je do sada bilo prosečno loše, biti mnogo lošije te z one, kojima je bilo prosečno dobro, mnogo lošije. To bismo u jednostavnoj formi zapisali ovako: približavanje realnoj ekonomiji će nas u poslovnim knjigama, pa i iraće u životu, podeliti samo na dve vrste; manje i više siromašne. Sve što se nađe izvan toga, biće... to niko nije ni pominjao.

Dugo su trajali razgovori da bi u svim organizacijama, kojima to dopušta dohodak, obračunavali ubrzanu amortizaciju, ali je bio potreban instrumentarijum unutar SOUR-a, da se od nagovara-

nja došlo do predigre, koja se kazuje u sledećim aktima: sredstva, obračunata na osnovu ubrzanе amortizacije nisu osnov za udruživanje sredstava za investicije na nivou SOUR-a, na osnovu obračunate amortizacije su snižene obaveze do careve blagajne, snižen je osnov za udruživanje sredstava za investicije (odnosno obaveza za udruživanje uopšte nije nastala), što znači manje udruženih sredstava za SOUR kao celinu i manji dohodak OUR i time teškoće u dokazivanju pravih odnosa raspodele u raspoređivanju sredstava za lične dohotke.

Kako se snaći tako, da će biti s udruženim sredstvima omogućena 30 % učešća u planiranim investicijama i, da će potencijalni investitori pokriti nedostajuća obrtna sredstva, koji su uslov za investiranje? Mogućnosti doduše postoje, i stručnjaci ih vide u tome: da li rebalans plana SOUR-a s promenjenim instrumentarijumom za udruživanje sredstava ili pak rebalans plana s osetnim smanjenjem investicija i to krog gusto sito ekonomske efikasnosti, t.j. rentabilnosti. Po svojoj prilici bi trebalo učiniti i jedno i drugo, ali rezonovanje... za njega koristimo alegoriju iz Andersenove priče: seljak je nakon

dužnih razmena menjao kravu za vreću oštećenih jabuka i na kraju se našla budala koja je vreću oštećenih jabuka menjala za vreću dukata. A s iskrenom željom moramo konstatovati, kako takvih jabuka ima sve više, samo da za njih niko neće zveckati dukatima.

Menjanje cena jeste jedna od dinamičnih komponenti našeg sistema i od nje bi trgovci mogli da pokažu više nego sada. To važi pre svega za grosiste, koji bi u većini slučajeva mogli već pomoću računara da prate stanje zaliha po vrstama i cenama robe i da rezultate nivelacije cena unose u svoje poslovne fondove. Prodaja na malo je još uvek vezana na tekuće pospisivanje robe, ali se može i za nju naći odgovarajući način. Predlog kako, bio je dat na poslovnom savetu u uprošćenom obliku: za svaku poslovnu jedinicu neka se unapred postavi normativ za udeo iz naslova nivelacije cena, kojeg mora obzirom na prosečno stanje zaliha prikazati poslovna jedinica. Postizanje ovog udela trebalo bi da bude i ilemenat, od kojeg bi delimično zavisili i lični dohotci. Ovakvim načinom bili bi delimično otklonjeni inventarni viškovi, a istovremeno smanjeni individualni manevarski prostor za ne-

marno i neregularno poslovanje. Da su u nekim rganizacijama efekti evidentiranja rezultata nivelacije cena veoma dobro sve-sni, pokazuju primeri Standarda iz Novog mesta i Trgoavta iz Koprca.

Sklop ekonomskih odnosa s inostranstvom u SOUR-u treba da ponovo oživi odbor za zajedničko devizno poslovanje i noveliran, sadašnjim prilikama prilagodjen već usvojen samoupravni sporazum na tu temu. Koliko ćemo pomoći sebi time, još nij jasno — ali j jasno, da prednost za uvoz — dakle za plaćanje u inostranstvu možeš da kupiš odgovarajućom stimulacijom.

Niz problema, koji nas muče — ali treba reći, da je nakon dve godine već vreme da ocenimo, kako smo ostvarili ciljeve udruživanja SOUR-a i odnosa u njemu. Pod mikroskop treba staviti zajedničko i pojedinačno.

**Ima nešto
važno**

TOZD Veleblagovnica Novi Beograd v skrbi za vsakdanji ugled

Mile Bitenc

Vse za pomladitev M v Beogradu

Kako teče čas; spominjam se otvoritve Veleblagovnice v Novem Beogradu, lepote, založene, prijazne, gostoljubne. Spominjam se na to, kot bi bilo včeraj, pa vendar je mimo polnih 15 let. Bili so vzponi in padci. Da, žal tudi to. Ampak zdaj se tam že nekaj časa nekaj premika, se popravlja. In to ne občutijo le delavci, temveč tudi drugi. In prav zato smo slednjim v začetku aprila namenili kar cel teden degustacij, predstavitev nekaterih izdelkov, pa žrebanja in druga presenečenja.

Od šestega do enajstega aprila je bilo v naši veleblagovnici v Novem Beogradu veliko bolj ži-

vahno kot sicer. Seveda, hiša praznuje v teh dneh petnajsti rojstni dan in prav zato je bilo pri-

pravljenih več delovnih akcij: predstavitve nekaterih izdelkov naše lastne proizvodnje, hkrati reklame, cenejša prodaja, nagradna žrebanja. Razen proizvajalcev iz domače hiše smo k sodelovanju povabili tudi nekatere poslovne partnerje. Vendar o tem malce kasneje.

Mislim, da moram najprej poudariti to, da so prav takšni stiki s kupci v Beogradu bolj redki. V Mercatorju to gojimo že dlje časa, kar kupci z veseljem sprejemajo. Da je takšen stik s potrošniki zaželjen, priča tudi precejšnje zanimanje sredstev javnega obveščanja; akcijo je spremljal beograjski val 202, lokalni studio B, časopis Politika in celo RTV Beograd, ki je za beograjsko kroniko pripravila o naših akcijah nekajminutni prispevek. Še več: televizija je celo obljubila, da bo posnela zaključno žrebanje nagrad, ki so jih lahko pridobili kupci že z enkratnim nakupom nad deset tisoč dinarjev. In ob tem še zanimivost: prvi kupec in čisto slučajno tudi prvi nagradenec je bil znani pevec zabavne glasbe Zafir Hadžimanov.

Že v začetku sem zapisal, da je bilo ob tednu degustacij slovenskih proizvajalcev zelo živahno. K sodelovanju smo povabili vse naše proizvodne organizacije, od »mesarjev, mlekarjev, do vinarjev«, pa še Embo in Eto.

Mislim, da je odveč, če povem, kaj vse smo degustirali, a omenim naj predvsem to, da smo predstavili tudi nekaj proizvodov, ki so šele prišli na trg ali pa bodo v kratkem. Pokuševalci niso mogli prehaliti Benko bele kave in novih sirnih namazov s poprom, piščančja prsa so šla v prodajo kot za med, pa seveda tudi druge mesne in vinske dobrote.

Otroci so prišli na svoj račun ob sladolelih Sladkosned, ki smo jih razdelili celo goro. Spet pravim: preveč je vsega, da bi našteval in opisoval do podrobnosti.

Mnogi pokuševalci so se v hipu navdušili za novo unionsko pivo Pils original in neki kupec je kar takoj nabavil celo 60 steklenic nove pivske kapljice, za kar smo ga v imenu Pivovarne Union še nagradili s pivskimi kozarci.

Da so v Beogradu cenjeni trajni kruhi Žita smo vedeli, a tokrat so še bolj kot sicer segali po ajdovem in rženem, Sport misli pa so še v slast kot za stavo in v nekaj dneh smo jih prodali celo goro.

Medex je imel svoj dan in strokovni sodelavec Andrej ni mogel sproti odgovarjati, svetovati, prodajati. Da, zdravje iz čebeljega panja je tudi med Beograjčani cenjeno in spoštovano.

Dana je predstavila sokove oziroma sirupe Pika, Dolenjski sadjevec in Kivi, ki je doživel pravočasti triumf. Na pokušini in v prodaji.

Svoje poglavje na teh slovenskih dnevih v Beogradu, ki je razen Šuma za pokušino s seboj pripeljala tudi mariborsko plesno skupino STIL, ki je na treh nastopih pred veleblagovnico ogrela mlado in staro. Eno izmed predstav so si ogledali tudi gostje — predstavniki občin Istok iz Kosova, Knin in Novi Zagreb ter seveda domačini, predstavniki Novega Beograda. Prav v tistih dneh je bil napreč tudi praznik Novega Beograda in ob tem, prav v času naše akcije, tudi podpis listine o pobratenju s občino Novi Zagreb. S Kninom je Novi Beograd že pobraten; prav zdaj tam Beograjčani gradijo novo šolo, saj je

staro porušil potres. In ko smo že pri tem: Meratorjeva Veleblagovnica Beograd je bila ena prvih organizacij, ki je za izgradnjo šole v Kninu namenila 50 starih milijonov dinarjev pomoči.

V dneh slovenskih proizvajalcev v Novem Beogradu je bila predvsem samopostrežba prerajena: malce preurejena, lepše urejena, z novo dekoracijo in preurejeno delikateso, kar je skušal po svojih močeh popraviti Zdenko iz Miške. Sicer pa so za boljše založenost, urejenost in uspešnost akcije skrbeli tudi nekateri delavci M-Rožnika. Levji delež je seveda ostal na plečih domačinov in aranžerka Dušanka je v izložbah in na lestvah prebila kar precej časa. In uspelo ji je nekako pričarati nov, svež videz izložb in cele veleblagovnice.

Veliko dela je bilo ob samih degustacijah in reklamnih oziroma ugodnih prodajah. Treba je bilo marsikaj pripraviti, narezati, namazati, natočiti, pa ponuditi, povedati, svetovati. In tu so največ napravili Bosa, Bogi in Miša, ki so ob meni sodelovali od začetka do konca. Seveda je bilo potrebnih za vse skupaj še več rok, ki so pomagale občasno. Treba je bilo konec koncev prenašati, odnašati, čistiti, skrbeti za slovensko glasbo, ki je donela iz zvočnikov tako kot tudi posebne reklame, več čas akcije.

Petnajsti rojstni dan smo torej začeli praznovati tako, kot je zapisano. Za jesen načrtujemo nove propagandne, nagradne akcije, pa še kakšno degustacijo, modno revijo. Vendar, naj prej minejo dopusti in poletje. In potem ob starih uspehih v nove, jesenske beograjske akcije.

Zaključci, usvojeni na 16. sednici radničkog saveta SOUR-a — 15.4.1987

1. Radnički savet usvaja informaciju o poslovnim rezultatima SOUR-a za 1987. godinu.

2. Radnički savet usvaja informaciju o pokriću gubitaka organizacijama o sastavu SOUR-a i izvorima sredstava, kojima su bili pokriveni.

3. Radnički savet usvaja izveštaj o radu Radne zajednice SOUR MERCATOR-KIT za 1986. godinu.

4. Radnički savet nalaže organizacijama na veliko da za 1986. godinu izvrše konačan raspored ukupnog prihoda i raspoređuju zajednički prihod za 1987. godinu prema sledećim stopama:

- prehrambeni proizvodi i artikli dnevne potrošnje 1,13
- sveže voće i povrće 1,03
- galanterija i tekstil —
- tehnička roba, građevinski material, građevinska keramika, guma 0,16
- staklo, porculan, keramika 0,88

Organizacije udruženog rada na veliko izvršiće raspoređivanje ukupnog prihoda, uvažavajući član 102 Sporazuma, najkasnije u roku od 15 dana nakon prijema predloga za raspodelu ukupnog prihoda na Radničkom savetu SOUR-a te dostaviti izveštaj o izvršenom obračunu sektora za robni promet SOUR-a; istovremeno će navesti visinu prometa te iznosa raspoređenog ukupnog prihoda prema robnim grupama te pojedinim OUR na malo.

OUR-i na veliko će na osnovu predloženih stopa akontacije za 1987. godinu rasporediti ukupan prihod kao akontaciju per 30.6., 30.9. i 31.12.1987. godine.

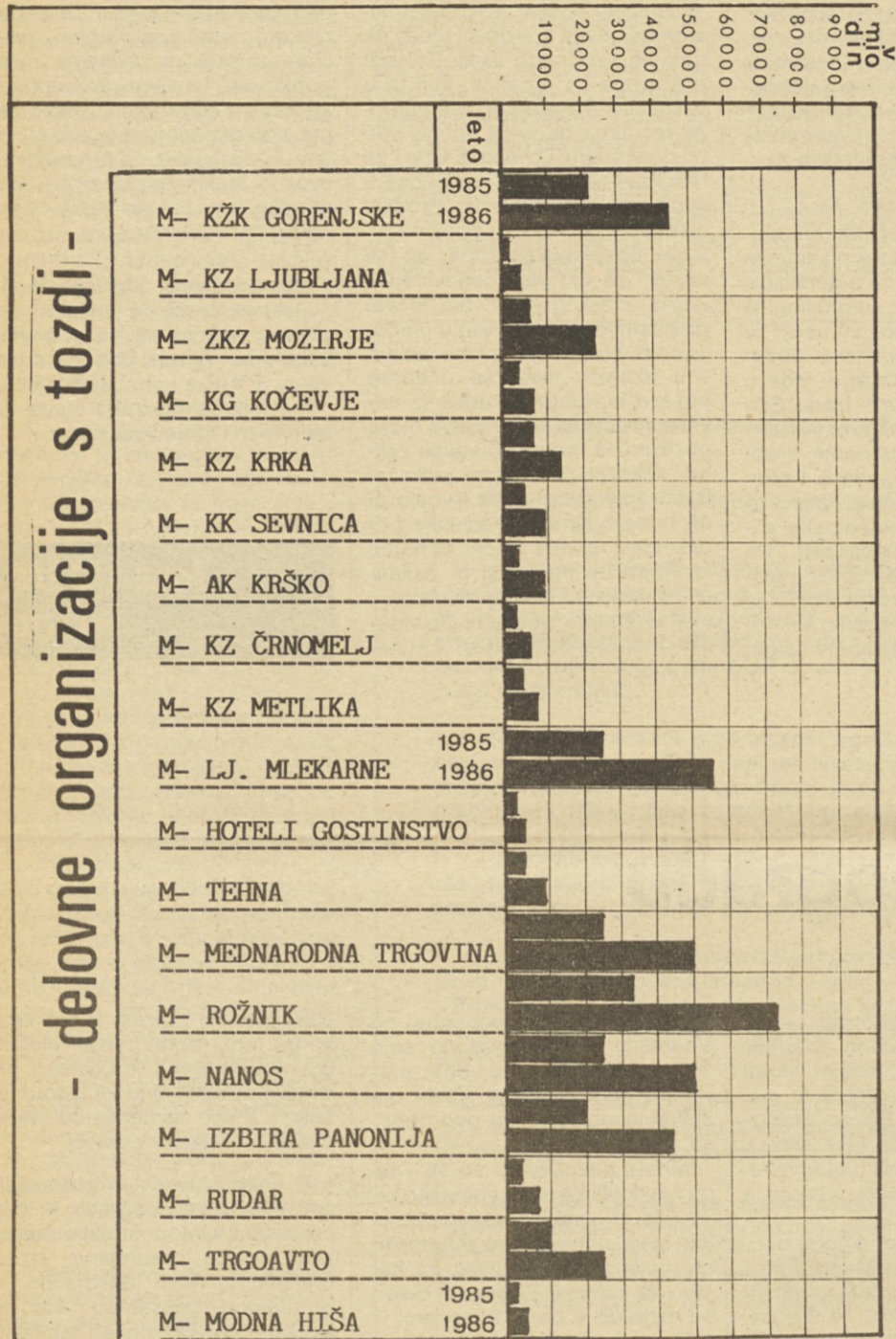
5. Radnički savet određuje cenovnik usluga sektora za AOP u Radnoj zajednici SOUR-a. Novi cenovnik stupa na snagu od 1. maja 1987. godine dalje. Cenovnik je sastavni deo zaključka radničkog saveta.

Prikaz celotnega prihodka po delovnih organizacijah v letih 1985 in 1986 za SOZD MERCATOR-KIT

Grafični prikaz celotnega prihodka po delovnih organizacijah (s tozdi in enovitimi) v letih 1985 in 1986 v milijonih dinarjev pokaže, da delovne organizacije s tozdi močno izstopajo po celotnem prihodu - predvsem M-Rožnik, M-Ljubljanske mlekarne, M-Nanos, M-Medna-

rodna trgovina, M-Izbira Panonija, M-KŽK Gorenjske itd., medtem ko pri enovitih organizacijah izstopa samo M-Blagovni center, vse ostale pa močno zaostajajo za visokim celotnim prihodom.

Kancijan Hvastija

APRIL 1987

PRIPRAVIL: K. HVASTIJA

legenda:

1985 celotni prihodek
 1986 po delovnih organizacijah

Prejeli smo
 Iz Veleblagovnice Beograd

Brže i sigurnije do potrošača

Povodom 15-godišnjice Robne kuće »Merkator« u Novom Beogradu je rešila da osveži svoj vozni park. Kupljena su dva nova vozila za brži i sigurniji prevoz do potrošača, a kupljeno je i jedno putničko vozilo za potrebe ostalih službi. Dok se vaš i naš list nalazio u pripremi i mi smo pripremali da podelimo jedno odelenje; odelenje bele tehnike je sada podeljeno tako da smo dobili još divno odelenje akustike. Ono je tako divno uređeno da je jedno od najboljih u gradu (ako ne i najlepše).

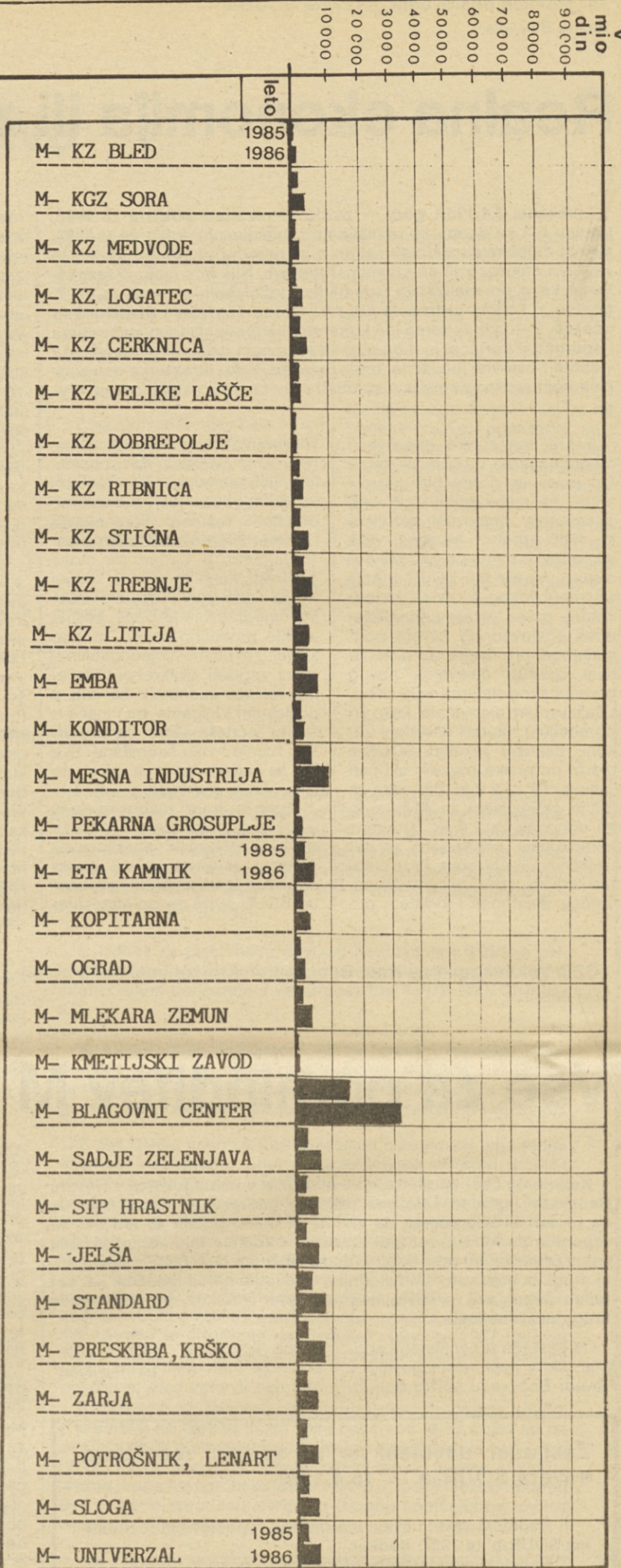
Želeo bih da se vratim na naslov ovog teksta. To znači da ćemo biti brži, bezbedniji da ćemo efikasnije usluživati naše potrošače i da će naši kupci biti daleko zadovoljniji sa ovim naših do sada bolnim prevozom; bolnim zbog toga što vozni

park je do sada imao stara vozila koja su se često kvarila pa nismo stizali da udovoljimo zahtevima svojih cenjenih potrošača. Nadam se da će to sada biti samo prošlost, a to se može ostvariti samo uz veliku pomoć celokupnog ljudstva koji rade u voznom parku, i kako reče drug direktor Mirko Paravinja, ako se vozila budu više pazila i ako se o njima vodi veća briga, kupovina vozila brzo će se isplatiti, a brzom isporukom robe ćemo privući još veći broj naših potrošača koji ni do sada nisu bili nezadovoljni našim uslugama.

Drugarski pozdrav od radnika R.K. »Merkator«. S poštovanjem vaš suradnik

Milić Nikola, »Nidža«

- enovite delovne organizacije -

Ima nešto
važno

Obaveštenje o izložbi

U cilju proširenja i povećanja obima poslovne saradnje radnih organizacija, OOUR-a SOZD MERCATOR-KIT došli smo na ideju da u periodu od 18. do 25.5.1987 organizujemo komercijalnu izložbu u Ljubljani u hotelu Ilirija.

Izlažući u Ljubljani, želja nam je da bolje upoznano sve RO, OOUR-e i prodavnice našega SOZD MERCATOR-KIT u mogućnosti snabdevanja u sopstvenoj kući.

M-MT, TOZD Contal-Ste-klo, se bavi uvozno-izvoznim poslovima i prodajom robe na unutrašnjem tržištu.

Deo predstavništva u Beogradu bavi se isključivo

vo prodajom robe potrošnje to uvoznog porekla. Robu iz CSSR, DR Austrije, Zapadne Nemačke, Italije, Madjarske i drugih zemalja.

Raspolažemo sa širokim asortimanom da bismo zadovoljili potrebe potrošača, koji se bave raznim sportovima, opremom za lovno ribarstvo, kuhinjskim priborom, keramikom, igračkama, staklom, celana, keramike, staklom, TV Aparata i drugom.

I ove godine imamo mogućnost da uvođemo određene kontingente iz navedenih zemalja da ćemo poboljšati naš stojeći asortiman. U mogućnosti smo uvoziti po specifikacijama. Očekujemo vaše ponude.

M-MT, TOZD Contal-Ste-klo

Doseženi dohodek in njegova struktura po dejavnostih v SOZD MERCATOR-KIT v letih 1985 in 1986

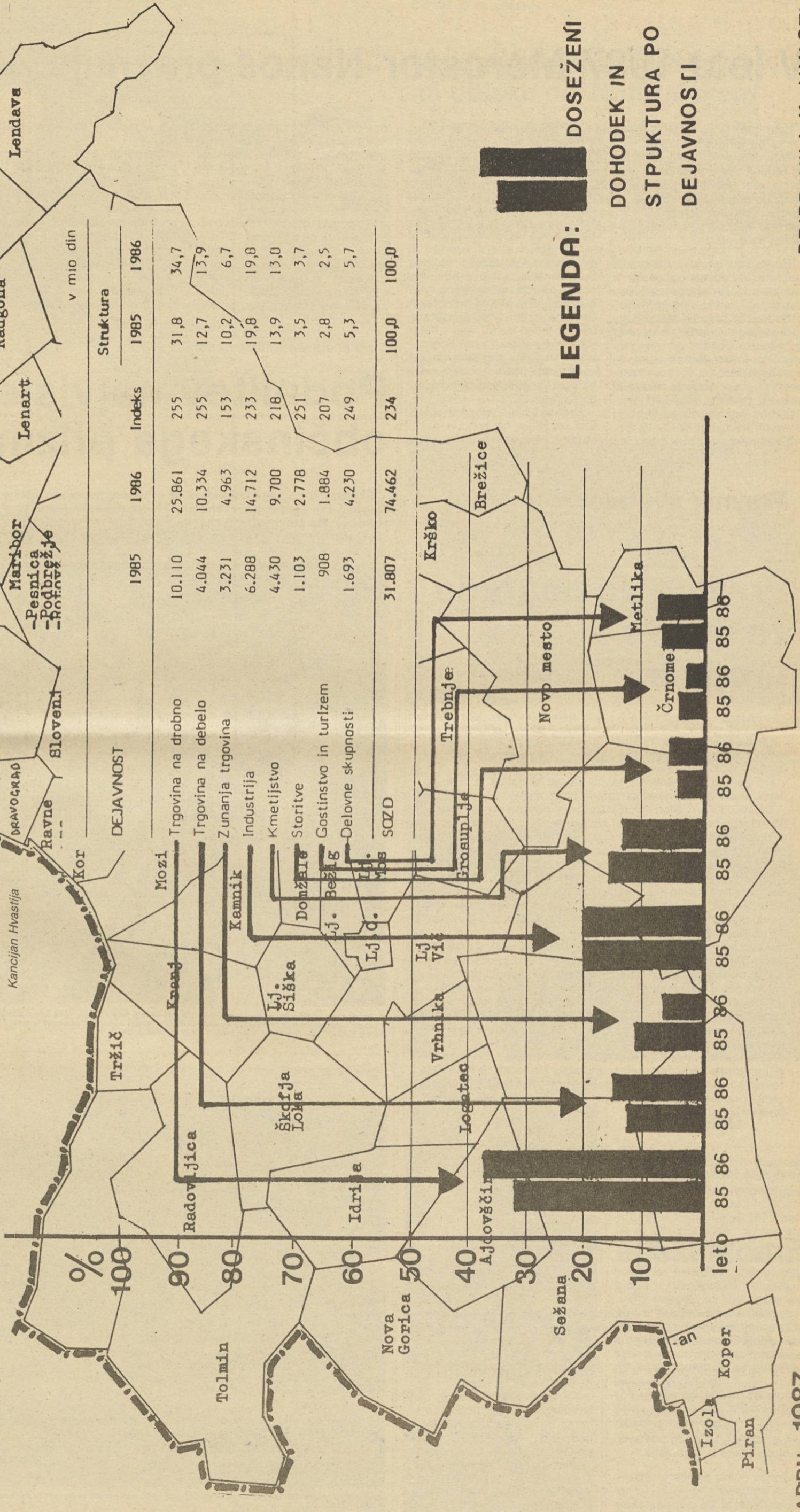
V mesecu marcu smo pri poslovnih rezultatih članic sozda MERCATOR-KIT prikazali pod tabelo 5 doseženi dohodek in njegovo strukturo po dejavnostih v letih 1985 in 1986. Že vrsto let ponazarjamo te podatke v našem časopisu v grafični sliki.

Največji doseženi dohodek v letu 1986 v sozdu so ustvarile delovne organizacije iz dejavnosti trgovine na drobno, industrije, trgovine na debelo in kmetijstva, kakor je razvidno iz prikaza.

Doseženi dohodek po trimesečjih pa je naslednji: v prvem 15,1 %, v drugem 21,9 %, v tretjem 25,5 % in v zadnjem trimesečju 37,5 %. Če se ozremo nekoliko let nazaj, je bil po vrst-

nem redi leta 1983 dosežen največji dohodek v dejavnosti trgovine na drobno, trgovine na debelo, industrije, zunanje trgovine itd., v letu 1984 zopet trgovine na drobno, trgovine na debelo, industrije in zunanje trgovine itd. Premik je nastal v letih 1985 in 1986, ko je zunanja trgovina nazadovala za kmetijstvom.

Kancijan Hvastija

LEGENDA:
 DOHODEK IN
 STRUKTURA PO
 DEJAVNOSTI

V znamenju kakovosti poslovanja

Franc Koščak

V letu 1987 Mercator-Nanos praznuje 40 let

Leto 1987 je za NANOS jubilejno leto. Mineva namreč 40 let odkar je bil formiran Okrajni magazin Postojna, kot predhodnik današnje delovne organizacije. Samoupravni organi v DO so sklenili, da temu jubileju posvetimo posebno pozornost. V ta namen je delavski svet imenoval poseben odbor z nalogo, da izpelje celotno obeležje obletnice. Odbor se je sestel že koncem lanskega leta in sprejel osnovne usmeritve za praznovanje. Generalno izhodišče: vse leto 1987 bo posvečeno 40-letnici, pri čemer bo praznovanje v bistvu delovno.

Poglavitno geslo praznovanja oziroma aktivnega prispevka k jubileju bo »izboljšanje kakovosti poslovanja na vseh področjih.«

Usmeritev terja od slehernega zaposlenega vlaganje kar največjih naporov za doseganje planskih ciljev, ki so izredno zahtevni, še posebej spričo novih, zaostrenih pogojev gospodarjenja, v katerih smo se znašli v letošnjem letu. Posebno pozornost je potrebno posvetiti kakovosti trgovske ponudbe, od same izbire blaga, do

odnosov prodajalec — kupec. Odgovornost, ki jo imamo kot nosilci oskrbe na dobrih delu Notranjske, južne Primorske in Čabranske, je v času kriznih razmer še toliko večje, kajti s kakovostno ponudbo v vseh pogledih lahko največ pripomoremo k splošnemu uravnoteženju našega družbenega in gospodarskega življenja.

Organizacijski odbor je določil tudi osrednja opravila, ki naj bi se odvijala v jubilejnem letu. V ta

namen je bil oblikovan in sprejet nov zaščitni znak Nanos-a, prilagojen oblikovalskemu izhodišču v SOZD, katerega bomo začeli uporabljati v vseh uradnih oznakah firme in vsem poslovnem gradivu.

Reklamno gradivo za novo leto je bilo že obeleženo s 40-letnico in tudi uradne oznake prodajal so bile zamenjane z novim zaščitnim znakom. Občini Postojna so naše DPO dale predlog za podelitev občinskega priznanja »23. april« za DO Mercator-Nanos.

Osrednja proslava obletnice bo v začetku septembra, ob uradnem datumu ustanovitve firme. V tem času bo svečano zasedanje delavskega sveta DO in srečanje celotnega kolektiva, povezano s športnimi prireditvami.

Srečanje bo predvidoma na Mašunu, slavnostna seja DS pa v Postojni. Takrat bodo podeljene tudi nagrade dolgoletnim članom kolektiva in posebna priznanja

pomembnejšim poslovnim partnerjem. Skozi vse leto bo tudi v sredstvih javnega obveščanja opozorilo v smislu reklamno-informacijske predstavitve firme in njenih dejavnosti.

Vabimo vse člane našega združenega dela, da se množično vključijo po svojih možnostih v vse oblike praznovanja jubileja, predvsem pa da s svojim delovnim prispevkom kar največ pripomorejo k nadaljnjemu razvoju dejavnosti, ki jo opravljamo.

Ob postojnskem občinskem prazniku

Podelitev najvišjega občinskega priznanja

Skupščina občine Postojna je na svoji seji podelila najvišje priznanje »23. april« Mercator-Nanosu za uspehe, dosežene pri razvoju trgovske ponudbe v občinah SR Slovenije in SR Hrvaške. Na slavnostnem zasedanju občinske skupščine je visoko priznanje v imenu delavcev Mercator-Nanosa sprejel predsednik delavskega sveta, Luciano Gamboč.

Pravnik svetuje

Sergej Paternost

Pravica do nagrade za najdene predmete

Delavec, upravljalca buldožerja je ob izkopu zemljišča našel torbo z zlatimi predmeti. Vse najdene zlate predmete je izročil upravnemu organu za notranje zadeve.

Po poteku določenega časa in ker se ni oglasil lastnik, so najdene predmete postali družbeno premoženje.

Delavec kot najditelj stvari je zahteval od upravnega organa, da mu izplača nagrado v višini 15 % od vrednosti stvari. Ker se je upravni organ upiral plačilu, je prišlo do pravde, v kateri je prvostopenjsko kot tudi drugostopenjsko sodišče razsodilo, da ima delavec pravico do nagrade.

Nezadovoljna stranka pa je uporabila še pravno sredstvo in navajala, da delavec nima pravice do nagrade za najdene predmete, ker jih je našel, ko je opravljal dela in naloge iz delovnega razmerja, za katere prejema osebni dohodek v organizaciji združenega dela.

Revizijsko sodišče ni sprejelo stališča revidenta, da najditelju ne pripada nagrada — zaradi tega, ker je dragocenosti našel ob opravljanju del in nalog, pri čemer je navedlo naslednje:

Navodilo o postopku z najdenimi predmeti, ki je bilo objavljeno v Uradnem listu SFRJ, št. 93/49 in 52/57 in ki ga do sedaj noben predpis ni razveljavil, in iz seznama najditeljev izključilo osebe, ki najdejo predmete ob opravljanju del in nalog iz delovnega razmerja.

Iz teh razlogov revizijsko sodišče meni, da sta prvostopno in drugostopno sodišče pravilno uporabila 10. točko navedenega navodila, ko sta tožniku kot poštenemu najditelju izgubljenih stvari priznala nagrado v višini 15 % od vrednosti najdenih predmetov.

Novice iz tozda Grosist

Sergej Paternost

Embalaža je draga

Delavci tozda Grosist v Postojni, ki skrbijo za manipulacijo s prazno embalažo alkoholnih in brezalkoholnih pijač, bodo v kratkem dobili streho nad glavo.

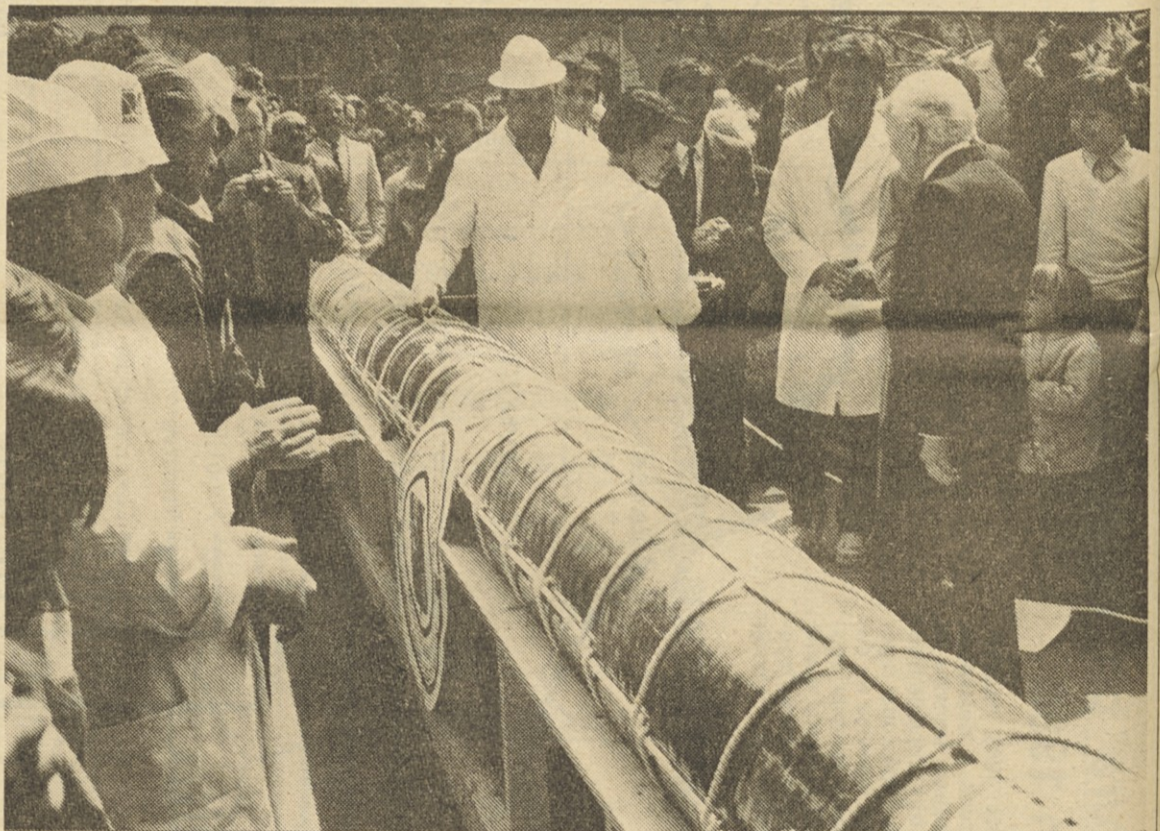
Po večletnem dogovarjanju in odlašanju so končno delavci gradbenega podjetja Primorje iz Ajdovščine dokončali temelje za montažni paviljon s površino okrog 300 m², ki ga bo postavilo podjetje Trimo iz Trebnjega.

Gre za nujno potrebno shrambo za embalažo, ki so jo do sedaj shranjevali na odprtem, kjer

se je zaradi mraza večkrat hudo poškodovala.

Če upoštevamo sedanjo ceno embalaže, je naložba nadvse koristna in nujno potrebna, saj se bodo s tem izboljšali tudi delovni pogoji zaposlenih delavcev.

Medtem so delavci Trima iz Trebnjega že postavili montažno zgradbo, ki bo v nekaj dneh že služila namenu.

Ob prazniku občine Postojna, 23. aprilu je bila odprta tudi dolgo pričakovana Titova cesta. Častni občan občine Postojna, Sergej Kraigher je simbolično prerezal trak na največji mortadeli, ki so jo doslej naredili v Nanosovi Tovarni mesnih izdelkov v Postojni: mortadela je dolga 11,5 metra, tehta 1150 kilogramov, njen premer pa je 47 centimetrov.

Pogled na dvorišče Mercator-Nanosa v Postojni, kjer so že vidni temelji za postavitev paviljona za prazno embalažo alkoholnih in brezalkoholnih pijač tozda Grosist.

Seja uredniškega odbora glasila je bila v aprilu na sedežu Mercator-Nanosa v Postojni. O vlogi in položaju delovne organizacije je govoril podpredsednik PO M-Nanosa, Franc Koščak – drugi z leve. Prvi na levi Habjan, tretji Paternost

Zaloge suhomesnih izdelkov v postojnski TMI

Mercator-Nanos, TOZD izbira je v prostorih Delikatese v Postojni odprla obrat hitre prehrane, »Bajsi«. Postojnski »Bajsi« je drugi tovrstni obrat v sozdu MERCATOR-KIT.

Članice ne sprejemajo ponujene roke
Center za obveščanje

Uredniški odbor glasila na obisku na Notranjskem

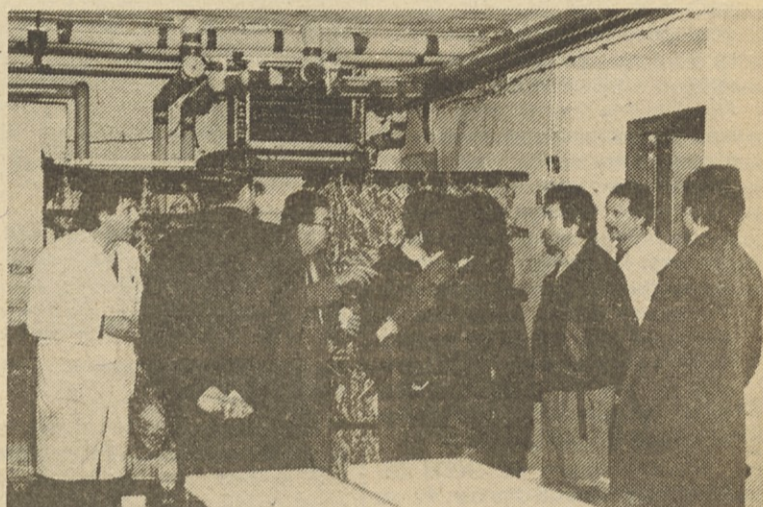
Občasno uredniški odbor našega glasila organizira svoje redne seje v slovenskih pokrajinskih središčih, kjer so sedeži večjih članic sozda, da bi se dogovorili o oblikah medsebojnega sodelovanja na področju obveščanja s sodelavci in dopisniki tistega območja. Aprilska seja odbora je bila v Postojni na sedežu Mercator-Nanosa, vabljeni pa so bili predstavniki ozdov s področja Notranjske in Obale. Žal je bila njihova udeležba slaba.

Na začetku je udeležence pozdravil podpredsednik PO delovne organizacije M-Nanos, Franc Koščak. V obrisih je predstavil značilnosti svoje delovne organizacije, njen razvoj, njeno vlogo v

regiji in njen položaj v sozdu MERCATOR-KIT. Posebej se je dotaknil občutljivih točk povezovanja M-Nanosa v sozdu in apeliral na razumevanje.

Po opravljeni seji uredniškega obora so si udeleženci ogledali center za avtomatsko obdelavo podatkov v upravi delovne organizacije, zatem pa obrate Tovarne mesnih izdelkov v Postojni.

Kakor so taki obiski za tiste, ki imajo posebne naloge v zvezi z obveščanjem v sozdu, potrebni in koristni, pa ob slabi udeležbi iz vabljenih tozdov na tem področju, kakor se je zgodilo zadnjič, izpadejo ti obiski kot nepotreben izlet na deželo. Zamišljeni pa so povsem drugače – kot ponujena pomoč in odprtost glasila in biltena za akcije članic.

Člani uredniškega odbora in drugi udeleženci seje 10. aprila v Postojni so si ogledali obratovanje Tovarne mesnih izdelkov

Tehnologi TMI iz Postojne so obiskovalce seznanili s skrbno vodenimi postopki izdelave kraškega pršuta in mortadele

Veterani odhajajo

Eden najstarejših delavcev Mercator-Nanosa po stažu je EDO FAJDIGA iz Hrenovic, ki je te dni odšel v zaslužni pokoj.

Edo je začel delati pri Nanosu 1. januarja 1956, pri takratni Preskrbi in vstrajal nepretrgoma več kot 30 let kot oddelkovodja v skladišču tehničnega blaga tozda Grosist v Postojni.

Ob odhodu so mu sodelavci pripravili skromno poslovitev in mu podarili komplet balinarskih krogel, za katere kot izkušen balinar meni, da so najlepše darilo in spomin, kar so jih sodelavci mogli izbrati.

Našemu sodelavcu želimo še veliko zadovoljnih let, kot upokojencu in balinarju!

Sergej Paternost

Edo Fajdiga, dolgoletni oddelkovodja v tozdu Grosist z darilom, ki so mu ga ob upokojitvi izročili sodelavci.

Elitni šišenski večeri

Andrej Dvoršak

Navdušeni gostje in zadovoljni gostinci

Lani oktobra so sedeli za mizo v hotelu Ilirija in glasno razmišljali, kako bi vanj privabili nove goste, kako bi razbili monotonijo zaprane Ljubljane, kako bi srednji generaciji dali tisto, kar nima, a pogreša in si želi. Tako so se rodili ELITNI ŠIŠENSKI VEČERI, za katere je po treh mesecih že jasno, da so bili dobra pogruntavščina.

Jasno je bilo že prvi večer — tretjo februarso soboto, takrat smo imeli Mercatoriado. Tudi v Iliriji so jo imeli... na svoj način. Tekmovali so natakariji in kuharji, sami s seboj in dosegli rezultate, o katerih prej niso niti sanjali... navdušene in zadovoljne goste. Elitni šišenski večer je uspel. **Tof, Rifle, Ivan Mikulin** kot povezovalci sporeda, paket presenečenja, modna revija **Zorice Pesek** in ansambel **12. nadstropje** — vse je bilo uglaseno.

Toda vse do devete ure tega večera so v DO Mercator-Hoteli gostinstvo elitne šišenske večere imenovali le z delovnim naslovom: »ŠKRJANČEVI VEČERJI.« Naj ima direktor svojo zabavo,« so si mislili, »saj ne bodo uspeli: zamisel je pa tako in tako njegova, ne naša.« **Ko pa je bila ob devetih restavracija polna in ko so prvi gostje začeli odhajati po tretji uri zjutraj, je prireditev iznenada dobila nov pridevnik. Postala je NAŠA. Kako tudi ne, ko pa so prav vsi, ki so sodelovali pri njeni izvedbi, iz nje naredili to, kar je. Sama zamisel brez prizadevnosti celotnega kolektiva bi bila premalo.**

Na naslednjem **ELITNEM ŠIŠENSKEM VEČERU** je bilo že ob osmih vse polno in kar tričetrst gostov je bilo istih, kot prvi večer, takih, ki jih prej v Iliriji niso poznali. Le kako bi se odpovedali enkrat mesečno razvedrilu in užitku, da si v restavraciji resničen gost, ne pa nebodigatreba.

Natakariji, za ta večer izberejo iz vseh Ilirijinih lokalov le najpriazdevnejše, so prekobili sami sebe. Le prvič so vprašali, kaj kdo želi, potem pa ves večer ni bilo treba niti s prstom migniti, da bi jih priklicali, ko ste si zaželeli spet poln kozarec. Brez odvečnih vprašanj so nosili na mizo izbrano pijačo, jo dotakali v kozarce, praznili pepelnike, četudi je bil v njih le en ogorek, skratka, pokazali so, da znajo vse, kar mora znati natakariji in za kar smo gostje sumili, da so že pozabili.

Nič manj imenitni niso bili kuharji z Nedeljkom Peričem na čelu. Kuhali so izvenserijsko in temu primerno so bili zadovoljni tudi gostje. Kdaj se vam je zgodilo, da je k vaši mizi prišel šef kuhinje s polmetrsko kapo na glavi in vas vprašal, če ste zadovoljni, če vam je bila omaka všeč. Na elitnih šišenskih večerih je to običaj, a tovarišici, ki jo je na drugem večeru mojster Perič spraševal o okusu omake, so padle vilice iz rok od presenečenja, da se kaj takega pri nas sploh lahko zgodi. Nekaj je jecljala, mojster Perič pa ji je mimogrede izdal še kupček svojih kulinarčnih skrivnosti. Ves večer je potem ta tovarišica spraševala znanca, če je to res mogoče, če ne sanja...

»Uspeli smo,« je bil dobre volje direktor delovne organizacije Metod Škrjanec, »naš cilj pa je, da bi takšno postrežbo in kuhinjo imeli vsak dan, ne le na elitnih šišenskih večerih. Le tako bomo napolnili naše restavracije in povečali promet, kar je nujno, če hočemo popraviti tudi osebne dohodke. Je pa nekaj: natakariji so se ob gostih počutili enako dobro kot oni ob njih. Zavedali so se svojega pomena in tega, da s svojim delom in odnosom do gostov resnično obvladujejo

položaj — da so vodje strežbe. Kljub temu, da so brez vprašanj nosili pijačo na mizo, tako da gost ni nikoli sedel pred prazno steklenico, ob koncu ni bil nihče pijan, a tudi nihče ni rekel, da ne bo plačal zapitka, čeprav je naročil le eno steklenico, spil pa potem tri! se da, če se hoče,« se smeji Škrjanec.

Uspeh je pripomogel še k temu, da bodo program prenesli tudi v hotel **Sremič v Krško**. Bi ga še kam drugam, a naši hoteli in restavracije so grajeni tako, da v njih ni možno organizirati večjih prireditev, ki so po finančni plati izjemno zahtevne. Tereza Kesovija, na primer, zahteva za svoj nastop osemsto tisočakov (novih, da ne bi kdo napak mislil!), a tudi drugi nastopajoči niso poceni. Le nekdanja slavna manekenka in sedaj voditeljica manekenske skupine **Zorica Pesek** pride s svojimi fanti in dekletki zastonj. Njih plačajo konfekcijske tovarne, ki so še kako vesele, da lahko izbranim gostom predstavijo svojo ponudbo.

Elitni šišenski večer pa ima tudi svoje pokrovitelje. Poleg zunanjih je med njimi vedno ena izmed članic združenja **MERCATOR-KIT**, in sicer Mercator-Emba, Mercator-Ljubljanske mlekarne, Mercator-Tehna, TOZD Investa ter Nedeljski dnevnik. Brez njih bi težko pripravili paket presenečenja, v katerem je vedno nagrada vredna več deset tisočakov, tolažilne nagrade in torto za slavljenca, ki tisto noč praznuje rojstni dan.

Ob vsem tem pa v Iliriji pravijo, da je to šele začetek, da imajo še nekaj skritih »zajčkov« v roka-
vu in ob pravem času bodo pokazali tudi te. A naprej morajo utrditi **ELITNE ŠIŠENSKÉ VEČERE**, ki imajo že svoje stalno občinstvo, zadovoljno kajpak!

Manekenke Zorice Pesek so tokrat prikazale izdelke SVILANIT Kamnik

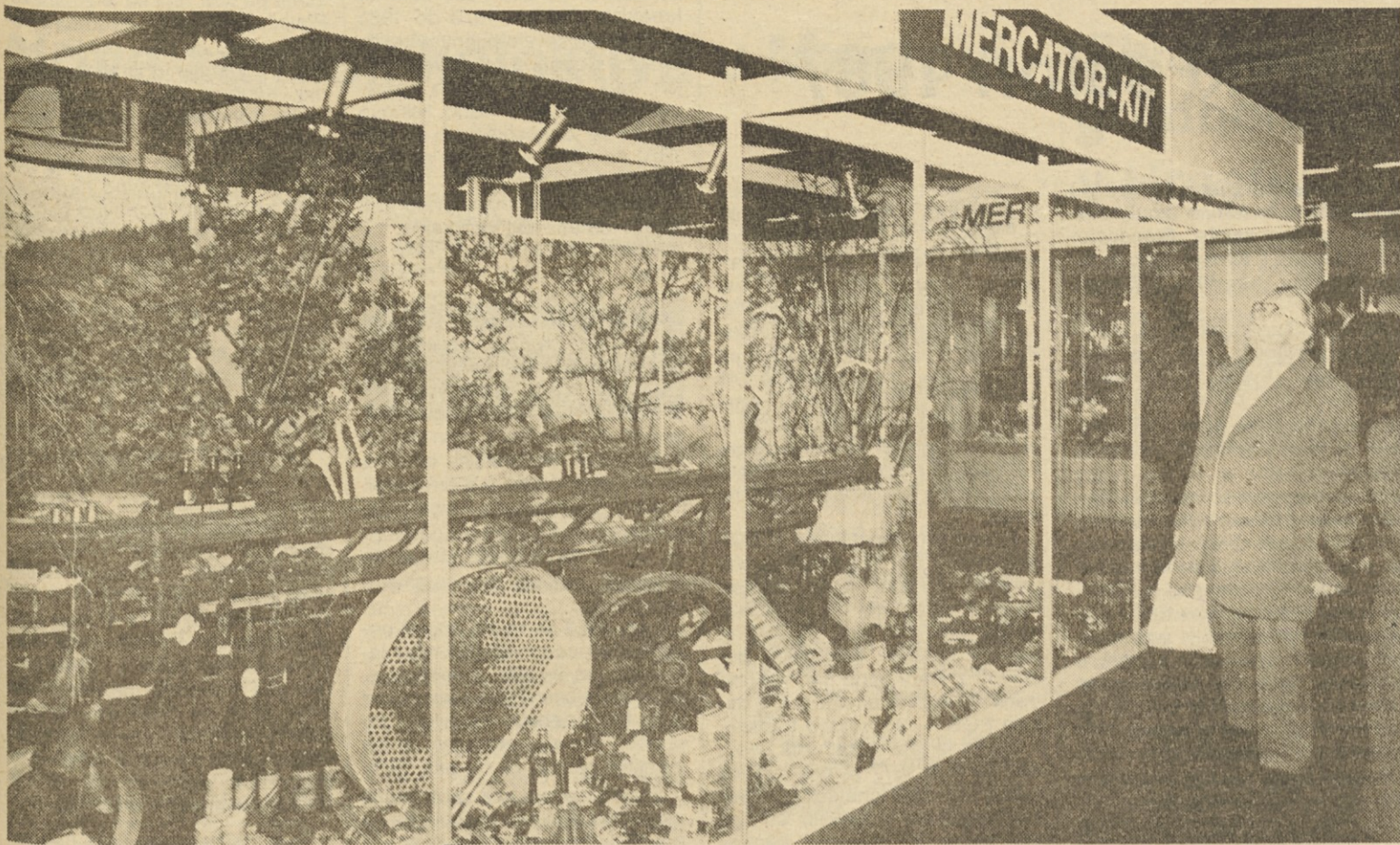

Mojster Perič po večerji sprašuje goste, če so bili zadovoljni s kuhinjo

Dva, ki sta praznovala tisto noč rojstni dan, sta dobila torto

Veseli živ žav na sejmu Alpe Adria

Letošnji paviljon Mercatorja na sejmu Alpe-Adria je bil razkošno opremljen. Izdelke naših proizvodnih organizacij se pripeljali kar na lojtrskem vozu. Vse foto: Jaro Novak

Prav gotovo je bila letošnja predstavitev delovnih organizacij sozda MERCATOR-KIT na letošnjem sejmu Alpe Adria dolej nauspešnejša, po oceni novinarjev pa MERCATOR-KIT najboljši v prehrabeni dvorani.

Od ponedeljka do sobote je bilo tu za obiskovalce veselo in živahno. Predstavile so se delovne organizacije:

M-Sadje zelenjava z novim izdelkom SLADKI GRIŽLJAJ. V Zmajčku so iz njega napekli tudi biskvit. Obiskovalci sejma so dobre te lahko tudi poizkusili.

Kar 3,20 metrov in 320 kilogramov je bila težka mortadela velikanka, Tovarne mesnih izdelkov iz Postojne, ki smo jo predstavili v sredo popoldne. Predstavitev je bila povezana s kvizom, ki ga je povezoval Mile Bitenc iz Studia za ekonomsko propagando.

TOZD Oljarica iz KŽK Gorenjske je predstavila svoj izdelek SUPER CEKIN. Obiskovalci, ki so pravilno odgovorili na vprašanja, so bili bogato nagrajeni.

Sladkosned M-Ljubljanskih mlekarn se je predstavil kar dvakrat. Vsi pravilni odgovori na ne tako lahka vprašanja so bili nagrajeni. Kvizu je prisostvovalo največ otrok, prav vsak se je lahko nalizal sladole-da.

Mesna industrija iz Zaloga je predstavila skupaj z M-Eto iz Kamnika svoje izdelke, ki so jih obiskovalci lahko tudi poizkusili.

V Zmajčkovem butiku izvrstnih slaščic (M-Konditor) so obiskovalci sejma lahko kupili slaščice. V četrtek so Zmajčkove kreatorke obiskovalcem sejma tudi pokazale, kako se krasijo slavnostne torte.

Tudi v soboto, zadnji dan sejma je bilo veselo. Otroci, bilo jih je kar 22 vseh starosti, so iz glin oblikovali zmajčke, tortice in zavitke. Oblikovane izdelke smo odpeljali v Dekor (Mercator-MT, TOZD Contal-Steklo), kjer jih bodo posušili v pravi peči. Izdelki bodo razstavljeni v poslovalnici Stekla.

Alenka Medved

V soboto pred zaključkom sejma Alpe-Adria je naša proizvodna organizacija keramike DEKOR skupaj s Studijem za EP oziroma Miletom Bitencem priredila za najmlajše obiskovalce oblikovanje predmetov in figuric v glini. Najbolj uspešni izdelki bodo po obdelavi in žganju v peči razstavljeni v prodajalni Stekla na Nazorjevi ulici v Ljubljani. Na sliki direktor Dekorja med otroki pri oblikovanju

Mercator v Ljubljani

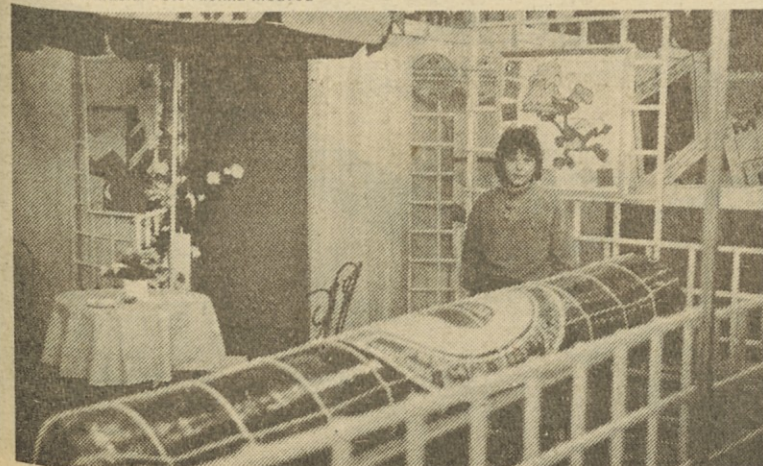

Foto Alenka Medved

Zmajčkov butik M-Konditorja in Sladkosnedov prostor M-Ljubljanskih mlekarn sta bila nenehno polna obiskovalcev - saj so se tudi organizatorji za to primerno trudili.

Velika mortadela. Foto Alenka Medved

V sklopu enotne ponudbe Mercatorja je ponujala svoje usluge v tej sezoni naša turistična organizacija.

Slast. Foto Alenka Medved

Mercator v Ljubljani

Mile Bitenc. Foto Alenka Medved

Sporočilo: dosežki znanosti — izobražen kmet, velikost kmetije

Slavko Glinšek

Pariški kmetijski salon 1987

Francosi so upravičeno ponosni na svoje kmetijstvo. Zlasti po letu 1960 je za francosko kmetijstvo značilno nenehno izboljševanje strukture tehnologije in nenehne modernizacije. Francosko kmetijstvo daje tudi največje izvozne presežke v Evropi. Zato je tudi kmetijski salon v Parizu največja tovrstna prireditev v Evropi.

Seveda je to mednarodna prireditev, vendar jo obvladuje francosko kmetijstvo. To še posebej velja za živinorejsko razstavo in razstavo, ki seznanja obiskovalce z organiziranostjo kmetijstva, pospeševalne službe, izobraževanja, z informatiko o kmetijstvu. Kljub velikemu mednarodnemu pomenu salona pa je večina propektov in gradiva natisnjena v francoščini, kar priča o precejšnji samozadostnosti Francije, še posebej v kmetijstvu.

Posebej značilna in dobro pripravljena je bila živinorejska razstava. Živinoreja je tudi v Franciji najpomembnejša kmetijska panoga.

V govedoreji je značilno usmerjanje na specializirane pasme za mleko in meso. Kombinirane pasme se umikajo specializiranim, ki imajo čedalje boljše dosežke. Pri mlečnih pasmah ima tudi v Franciji ugledno mesto črnobela pasma, ki pa nima takega okvira kot ameriške rejske smeri. V pretežno mlečnem tipu so tudi francosko rjavo, svetlo-lisasto, posebej francoska različica Montbeliarde in še nekatere francoske pasme. Mlečnost razstavljenih živali je dobra, ne pa

rekordna. Zaostajala je za rezultati razstavljenih živali iz sosednjih dežel (Švice, Nizozemske, Nemčije). Bilo pa je rastavljeno znatno več živali, ki so nudile lep vtis s številčnostjo in izenačenostjo.

Poseben vtis so naredile mesne pasme, ki so jih zlasti v Franciji zelo razvili. Charlois, limousin in equitanec so navdušili z izrednim okvirom, polno masnatostjo, ki je bila predstavljena tudi z razstavo zaklanih živali in posameznih izrazitih kosov in s podatki o ravnosti ter o teži. Razstavljene živali so tehtale 1100 — 1400 kg, po podatkih pa so dosegale težo 400 kg pri 7 mesecih.

Tehnologija pitanja v glavnem temelji na voluminozni krmi.

V luči teh dosežkov se seveda postavlja vprašanje o nadaljnjih smereh proizvodnje govejega mesa oziroma o hitrejšem uresničevanju načrtov o gospodarnem križanju za proizvodnjo mesa.

Značilno je, da specializirana reja pitane govede nadomešča kombinirane pasme in kmetije, ki se ukvarjajo s proizvodnjo mleka in mesa.

Z več ko 11 milijoni ovac ima v Franciji tudi ovčarstvo pomembno mesto, zlasti v proizvodnji mesa. V selekciji najbolj poudarjajo povečanje plodnosti in kar največji prirast ter kakovost mesa. Pasemska izbira je široka. Posebej opazni so dosežki pri prirastu, kjer imajo jagenjčki tudi preko 400 g dnevnega prirasta. Razstavljene so bile tudi ovce, ki ob vsaki jagnjivi povržejo dvojčke. Seveda pa posebej navdušujeta izredna kakovost in količina mesa.

Francosko kmetijstvo v EGS predstavlja 2/5 vrednosti proizvodnje (podatki brez Grčije). Največji delež ima pri pridelovanju žit, oljarij in vina. Za ZDA je največji izvoznik kmetijskih pridelkov z vrednostjo 140 milijard frankov. Večina izvoza gre v dežele EGS — 95 milijard frankov.

Hkrati je tudi dokaj velik uvoznik. Še leta 1977 je bila bilanca uvoza in izvoza kmetijskih pridelkov negativna, v zadnjih letih pa ima okrog 30 milijonov frankov presežkov.

Sicer pa se delež kmetijstva v družbenem proizvodu stalno zmanjšuje. Leta 1960 je znašal še 10 %, leta 1980 pa je zdrknil na 4 %. Medtem ko se je delež kmetijstva zmanjševal, je delež agroživilske industrije ostajal stabilen — okrog 5 %.

Zmanjšujeta se kajpada nenehno tudi število in delež kmeč-

kega prebivalstva. Po podatkih ministrstva za kmetijstvo živi na kmetijah 3.538.900 prebivalcev, od katerih jih 2.074.600 dela na kmetijah. Od leta 1970 do 1985 se je zmanjševalo njihovo število z letno stopnjo 3,4 %. Na kmetijah dela 165.700 najetih delavcev, od tega 70 % redno. Njihovo število se je zmanjševalo od leta 1970 do 1985 — z letno stopnjo 4,6 %.

Seveda se je zmanjševalo tudi število kmetij. Od več kakor 1,5 milijona kmetij v letu 1970 je ostalo v letu 1985 še 1.075.000 kmetij. Njihova povprečna velikost se je povečala od 19 na 27 ha. Pri tem procesu seveda najbolj narašča delež večjih kmetij. Leta 1985 je bilo 15 % kmetij večjih od 50 ha in so obsegale več kot 50 % kmetijskih površin; 25 % kmetij je bilo manjših od 5 ha in so imele vsega 1,8 % zemlje.

Pri spreminjanju zemljiške strukture ima posebej pomembno vlogo SAFER (skupnosti za urejanje zemljišč in ruralnega prostora).

Leta 1970 so te skupnosti porazdelile kmetom 65.000 ha, v letu 1985 pa 94.000. Zanimivo je, da je cena kmetijskih zemljišč od leta 1983 nehala naraščati, po stalnih cenah prodajne cene zemljišč padajo že od leta 1976.

Spreminja se tudi proizvodna usmeritev kmetij. Najbolj se je povečal delež poljedelskih kmetij in delež govede — ta zlasti na račun nespecializiranih živinorejskih kmetij. Zmanjšuje se tudi delež kmetij, ki se ukvarjajo z mlečno proizvodnjo, vinogradništvom, sadjarstvom.

Celotna proizvodnja od 1970. do 1985. leta je naraščala zelo različno. Pridelek pšenice se je povečal od 12,7 na 28,8 milijonov

ton, koruze pa od 7,4 na 12,4 milijonov ton.

Tudi pridelek krompirja, vrtnin, sadja pa tudi vina se je zmanjšal. Povečala se je proizvodnja mleka in mesa, ki pa v zadnjih letih teži k zaostajanju ali zmanjševanju. Kljub povečani proizvodnji realni dohodek na kmetijo kaže znake padanja. Do leta 1973 je naraščal, nato do 1980. leta padal, do 1982. ponovno naraščal, nato pa je začel ponovno padati. To se odraža tudi na vse manjšem obsegu vlaganj v kmetijstvo. Od leta 1973, ko so dosegle naložbe skupaj 11 milijard frankov, so 1983. padle na raven vrednosti amortizacije, 1985. pa na 7,3 milijard frankov, že okoli 1 milijarde manj, kot je znašala amortizacija.

Čeprav so francoski kmetje znani po močnem in organiziranem pritisku na vlado, je očitno, da prevladuje v reševanju gospodarskega položaja predvsem modernizacija — uvajanje novih postopkov v tehnologijo in gospodarjenje oziroma v ekonomsko spremljanje proizvodnje. Računalniki in različni programi uporabe sodobne informatike v kmetijstvu so dajali salonu posebno obeležje. Posebej opazna je bila velika ponudba opreme in programov različnih firm, ki se skušajo uveljaviti v kmetijstvu.

Tudi mehanizacija kaže nenehno težnjo k izboljševanju kakovosti dela in povečevanju produktivnosti. Seveda pa je jasno, da bodo dosežki znanosti v kmetijstvu lahko učinkovito uporabili samo dovolj izobraženi kmetje na kmetijah, ki s svojo velikostjo oziroma proizvodnjo ekonomsko upravičujejo vse dražja vlaganja. To je povsem nedvoumno sporočilo pariške razstave.

Ob 26. mednarodnem sejmu gozdarstva in kmetijstva v Kranju

Mile Bitenc

Doklej še žvotarjenje?

Verjemimo, da so organizatorji kranjske prireditve želeli in hoteli napraviti več; razstavam so dodali številna posvetovanja in strokovna srečanja, kar je na vsak način lepa priložnost za boljšo strokovno usposobljenost predvsem kmetovalcev. Vendar pa je morda ta strokovni del, ki je le delček vsega dogajanja edino, kar je na sejmu dajalo živahen utrip. Obiska je bilo malo, pa najsi bo to poslovni ali pa čisto zasebni. Žvotarjenje, dolgčas in celo v bifejih, ki so takorekoč vedno in povsod praviloma polni, dela skoraj ni bilo.

Na tem sejmu smo bili prisotni tudi mi, SOZD MERCATOR-KIT, v osrednji dvorani, na sicer lepo urejenem sejmskem prostoru. In lučaj stran »po koščkih« še drugi »delci« Mercatorja, označeni vsak po svoje, vendar (»da ne bi bilo predolgo ime«), označeni vsak po svoje, pomanjkljiv, seveda pa brez (komu je zoprno in odveč?) oranžnega M.

Strokovna komisija, ki je letos ocenjevala izdelke, prijavljene za ocenjevanje, nam je bila naklonjena. Tri zlate medalje so ponovno potrdile kakovost izdelkov naše proizvodnje, dobila pa jih je gorenjska zaseka s klobaso v Loškem čebričku (Mesoizdelki Škofja Loka), šunka v ovitku (Mesna industrija Ljubljana) in olje Cekin special (Oljarica Kranj). To pa je bilo morda, razen zanimive predstavitev našega krompirjevega inštituta, nemara nekaj najbolj vsodbudnega. Omenil sem že, da tokratni sejem ni kazal živahnega utripa in tako je žvotaril tudi naš bife in z njim bogato založena delikatesa. Sicer pa je to odraz vsega tistega, kar doživljamo in občutimo vsak dan na vsakem koraku.

Še to: med maloštevilnimi gosti, ki so letos prišli na sejem in obiskali naš paviljon, je bil tudi Dušan Šinigoj, predsednik IS skupščine SRS.

**Mercator
na Gorenjskem**

Pogled na naš paviljon

Ob vhodu v sejmšče je bila vitrina s prikazom celotne proizvodnje semenskega krompirja KŽK Gorenjske

Želje po sodobnejšem hotelu

Mira Malbašič

Nove zamisli kolektiva v Mantovi

Kot smo napovedali v prejšnji številki Mercatorjevega glasila, smo organizirali SRBSKO KUHINJO. V času od 17. do 22. marca so naši gostje, poleg že ustaljene ponudbe, lahko dobili tudi prave srbske specialitete kot npr. vješalice, kajmak, leskovačko mučkalič, goveji pršut in tudi brez prebranca ni šlo.

Glede nato, da smo letos organizirali to kuhinjo v hotelu Mantova, katerega prostori so dokaj majhni, je bil obisk kar dober. Vse jedi, značilne za srbski jedilnik, so pripravljali naši mladi, sicer že večkrat zelo uspešni kuharji. Priveditev smo popestrili z razstavo in prodajo izdelkov domače obrti iz Bajine Bašte ter glasbo iz Titovega Užica. Za bolj prijetne in pester večere je skrbel naša direktorica, Ivanka Gunstak, ki je v sodelovanju z RTV Ljubljana organizirala ugibanje neznanega znanega gosta. Tako se je v petih večerih vrstilo pet znanih osebnosti, in sicer: Ivanka Polanec — novinarka prvega programa RTV Ljubljana za področje kmetijstva, Marjan Rožek, pevec, humorist in režiser pri RTV, Mojca Blažej — napovedovalka, Marjan Jerman — novinar drugega programa RTV, in Meri Avsenak — napovedovalka.

Vse večere je spored povezovala Mirjam Suhadolnik, zaposle-

Mercatorjev mozaik

na na občinskem sindikalnem svetu, ki je pokazala izredno pripravljenost, da nam pomaga. Iz razpoložena smo občutili, da so se gostje dobro počutili.

Na dan občinskega praznika, 6. maja bomo v hotelu Mantova organizirali od 16. ure dalje razstavo in potem od 19.30 do 20. ure pokušino za Vrhniko in okolico značilnih domačih jedi, ki jih bodo pripravile vrhniške gospodinjice in upokojenke.

Prav tako bomo v maju mesecu ob lepem vremenu uvedli postrežbo malic na prostem (v obliki piknikov) iz primernih kotličkov ter popestrili ponudbo z organizacijo tako imenovanih »MAJSKIH VEČEROV OB SVEČI«, kjer bi postregel gostom ku-

Te naše zamisli imajo za cilj doseganje čimvečjega prometa, s čimer bi lahko izboljšali pogoje dela, če ne bi naše družbeno gostinstvo bilo toliko obremenjeno z raznimi prispevki in dajatvami.

Tako pa še vedno ustvarjamo sredstva v hotelu, ki ne more sprejeti niti ene skupine, saj imamo le 55 ležišč in še sobe brez kopalnic, kar željam gostov prav gotovo ne ustreza.

Vendar, kaj narediti, ko smo pa gostinsko dejavnost z nizko akumulacijo, po nesreči pa še vedno neprioritetna in v sozdu MERCATOR-KIT udeležena z zelo, zelo nizkim procentom.

Tako ugotavljamo, da razen 45 želj po bolj sodobnem hotelu drugje za to ni zanimanja.

har sam, in seveda po želji gostov, ponudili tudi flambirane jedi.

Iz M-KŽK Gorenjske

Janez Pušovec

Skladišče gradbenega materiala v Hrastju

Na pobudo delovne organizacije »INLES« iz Ribnice je M-KŽK Gorenjske, TOZD Komercialni servis pred več kot 15 leti organiziral prodajo gradbenega materiala v novoustanovljenem skladišču v Hrastju pri Kranju.

V začetku poslovanja so iz skladišča prodajali le stavbno pohištvo proizvajalca »INLES« ter le delno gradbeni material, kot so cement, apno, opeka in betonsko železo.

Prodaja gradbenega materiala je bila za TOZD Komercialni servis v začetku le stranska dejavnost (glavna dejavnost je bila prodaja živil), pa tudi realizacija od prodaje gradbenega materiala in ostanek dohodka sta bila za tozd kot celoto zanemarljiva. Od leta 1981 dalje je začela bisteno naraščati prodaja gradbenega materiala. Danes je skladišče gradbenega materiala s svojo realizacijo in ostanekom dohodka od prodaje gradbenega materiala največja in najbolj pomembna poslovna enota v tozdu. V tozdu menijo, da morajo tiste poslovne enote, ki so uspešne, še naprej razvijati. Med temi je gotovo tudi skladišče gradbenega materiala. Tudi v njem bomo morali še veliko postoriti, da bomo dosegli želeno raven organizirane prodaje.

To bomo dosegli predvsem: s prenovo skladiščnih prostorov, z dozidavo novih, z notrajno posodobitvijo, z boljšo organiziranostjo dela, z ureditvijo vhoda v skladišče in z ureditvijo okolice.

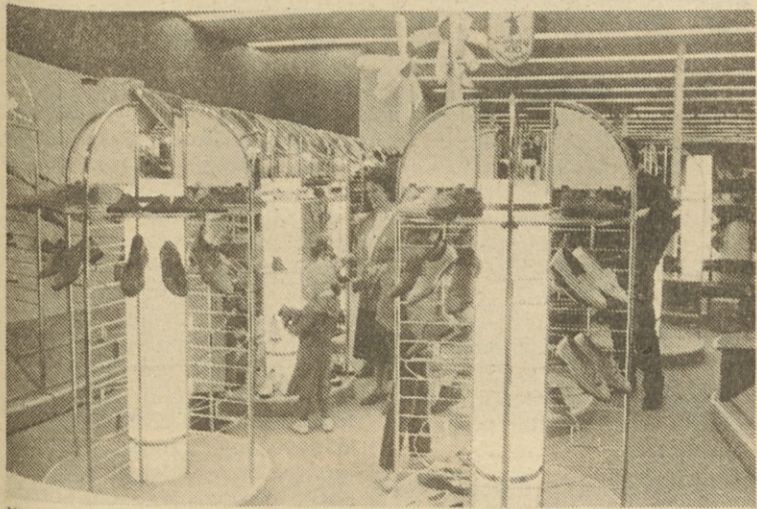
Pri predvidenih delih bomo potrebovali tesno sodelovanje naših tozdov (Kmetijstva, Agromehanike), ter uprave M-KŽK. Menimo, da je že skrajni čas, da se pri vhodu v naše skladišče uredi stanovanjski blok in okolica, last tozda Kmetijstvo; da se uredi avtobusno postajališče ter odpravi »barakarsko naselje« ob ograji skladišča gradbenega materiala, saj kupec, ki pride z avtobusom ali avtom iz smeri Hrastje ali v tozda Agromehanika ali v naše skladišče ob vhodu naprej zadene s pogledom v barakarsko naselje.

Iz Modne hiše v Mariboru

Edi Kobale

Sodoben videz obnovljenega oddelka

Mesec in pol so trajala obnovitvena dela v prvem nadstropju Mercator-Modne hiše Maribor. Pri menjavi talnih oblog smo istočasno obnavljali oddelek čevljev in usnjene galanterije. Sam oddelek se je z novo opremo povečal in dobil tudi nov moderen videz.

Novi oddelek v Mercator-Modni hiši Maribor.

Vodja oddelka galanterije v Modni hiši Dragica Anderlič je povedala, da je z novim oddelkom Modna hiša pridobila veliko, saj je oddelek zelo moderno opremljen in ne zaostaja za podobnimi oddelki v tujini, zato si ga kupci radi ogledujejo in so zadovoljni z izbiro.

Katica Kemperle, ki je vodja tega oddelka, je pripomnila, da lahko sedaj Modna hiša ponudi dosti večjo izbiro predvsem otroških čevljev, saj smo povečali število dobaviteljev. Ponudimo pa lahko tudi od 200 do 300 modelov skupaj ženskih, moških in otroških čevljev ter športne obutve. Prav tako smo povečali izbiro ženskih torbic, pasov in drugo usnjeno galanterijo.

Oddelek posluša že od 13. aprila in v prvem tednu je bilo že opaziti, da je bila naložba dobra, saj je že sedaj število kupcev na-

raslo, kar se pozna tudi pri prometu.

Pričakujemo, da se bo število kupcev še povečalo s kakovostno postrežbo in dobro izbiro.

Majhen delček Mercatorja

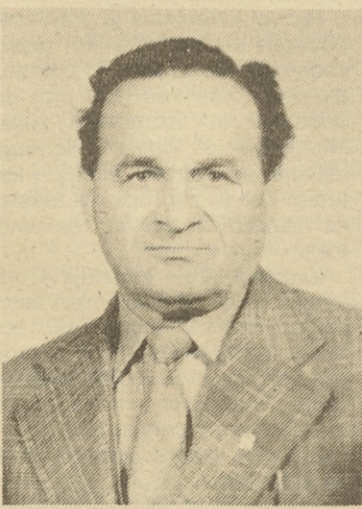
Tomaž Smolič, M-KZ »Krka«, TOZD Brazda

Naš sodelavec

Jože Kirm — M-KZ »Krka«

Dobra volja je že pol uspeha

Kadar kmet išče po združnih prodajalnah v Novem mestu blago, ki je na trgu že pošlo, trgovci stranki običajno svetujejo, naj pokliče Vinka iz Šmarjete: »Verjetno boste tam še dobili.«

Vinko Šušteršič

Vinko Šušteršič je poslovodja združne prodajalne v Šmarjeti. Ta prodajalna se ukvarja predvsem s preskrbo kmetijstva. Predvsem prodaja umetna gnoj-

la, zaščitna sredstva, gradbeni material in železnino, odkupuje tudi kmetijske pridelke, gobe in zdravilna zelišča.

V Šmarjeti dela Vinko že od začetka leta 1960. Ustoličil ga je še škocjanski upravnik zadruga Rudi Barbo. Vinko, sicer rojak iz Stare vasi pri Škocjanu, se je vživel v lepem kraju, blizu idiličnih Šmarjeških Toplic, in tu pognal korenine. Šmarjetani so ga sprejeli za svojega. Kako ga tud ne bi, saj je vedno delaven, požrtvovalen, strpen in dobre volje. Še nobena reč ga ni vrgla s tira. Pravijo, da se z njim ni mogoče sporeči. Zadovoljstvo kupca s postrežbo pa pomeni, da se bo ta vedno rad vračal v prodajalno.

Vinko pravi, da je v današnjih časih mnogo lažje voditi trgovino, kot jo je bilo po letu 1960. Tedaj nismo gledali na uro, delali smo večkrat od zore do mraka, ni bilo organizirane prehrane niti mnogih drugih ugodnosti. Letno je iz-

koristil komaj kakšen dan dopusta. Takrat so zelo veliko odkupovali poljske pridelke, sadje, gozdne sadeže, zdravilna zelišča in vse mogoče. Tudi odkupljeno živino so izplačevali v prodajalni.

Sedaj je odkup živine, pšenice in krompirja prevzela TZO, odkup v trgovini pa se je zelo zmanjšal. Zelo pa je rasla prodaja sredstev za kmetijsko pridelavo in gradnega materiala.

Spomini so lepi, saj se nismo ustrašili nobenega dela, nobene naloge. Veseli smo bili, če smo napravili dober posel in če so bile naše stranke zadovoljne, pravi Vinko.

Poleg svojega dela in dela v samoupravnih organih Vinko ne manjka nikjer, ko je treba poprijeti za razvoj kraja. Dela je polno v krajevni skupnosti, SZDL, pri gasilcih ter še in še.

Tudi Šmarjeta bo za potrebe dokaj kmetijske razvite okolice dobila sodoben kmetijski oskrbni center, ki ga bo zadruga preuredila v dosedanem gasilskem domu, ki ga je v ta namen odkupila.

Vinko bo ob koncu tega polletja izpregel delo v zadrugi. Še vedno nasmejan in poln energije ne namerava obsedeti. čaka ga vinska gorica, njegov hobi je mizarstvo in seveda polno dela v krajevni skupnosti, društvih in vaških družbenopolitičnih organizacijah.

Le to ga skrbi, kako bo potrošil »milijone«, ki jih bo dobil za pokojnino.

Vsi mu želimo vse naj naj...

nemo tudi posebnim željam naročnikov in izdelujemo tudi unikatne izdelke za njihove potrebe.

Nič manj zahtevno področje ni elektronika. Gre predvsem za popravilo in vzdrževanje zahtevnejših sklopov in naprav, ki imajo že vgrajeno elektronsko opremo.

V našem programu imamo že stikalo, ki je občutljivo na zvok, digitalno krmiljen ventil za namerane naprave, posebnost pa je projektiranje in izvedba projektov za sisteme ozvočenja, razglasne postaje ter radio kumuniciranja.

Če nas potrebujete, smo tu

Agroservis tozda Brazda je pomembna organizacija, saj v njem skrbimo za popravila kmetijske mehanizacije in cestnih vozil. Brez nas oziroma naše iznajdljivosti, bi marsikateri stroj obstal in kmetijci bi imeli še več težav, kot jih imajo že sicer.

Naša ponudba storitev je zelo široka, kajti le tako lahko ustre-

žemo željam in zahtevam naših strank. Vendar nismo le mehani-

ki. Vse bolj se v našem servisu uveljavlja tudi strojna obdelava in elektronika. Sami skušamo izdelati vse tiste strojne dele, ki jih na tržišču ni moč dobiti, so pa nujni za vzdrževanje kmetijske mehanizacije. Ob tem pa prisluh-

Prilaganje spremembam naj bo postopno

Slavko Glinšek

Vloga zadruge v razvoju vasi

V sodobni zgodovini srečamo zadrugo kot gospodarsko obliko, ki omogoča bolj pravične odnose med ljudmi; ti ne temeljijo na monopolu lastništva nad proizvodnimi sredstvi oz. vso gospodarsko dejavnostjo, temveč na delu.

Razmišljanja utopičnih socialistov pa tudi sindikalistov, ki so v Veliki Britaniji ustanovili prve zadruge, so bila usmerjena v ustanavljanje proizvodnih in potrošniških zadrug.

Šele pozneje, ob koncu prejšnjega stoletja, je bila večja pozornost namenjena tudi zadrugam, ki naj bi pospeševale razvoj kmetijstva in kmetov. To so bile hranilno-kreditne zadruge in zadruge za posamezne komercialne funkcije (nabava in skupna uporaba strojev, še zlasti pa predelava in prodaja izdelkov).

Številne zadruge so že v začetku tega stoletja, denimo v Sloveniji, združevale več funkcij, še posebej kreditno in komercialno. Z ekonomsko krepitvijo so v Sloveniji, v obdobju med obema vojnima, razširile dejavnost na različne gospodarske panoge.

Teoretično, oziroma konceptualno razdelano tezo o pomenu zadrug v razvoju kmetijstva, srečamo v delih marksistov Kautskega (agrarno vprašanje) in Lenina. Lenin je posebej konkretno razčlenil na zadrug v osnovno preobrazbo kmetijstva in vasi (z metodami postopnega podružbljanja kmetijstva vred). To tezo je obdelal tudi Kardelj (Komunist, 1946). Podobne teze srečujemo danes tudi v obravnavi razvoja zadrug v deželah v razvoju. Pri nas se pogosteje uporablja izraz zadruga splošnega tipa: literatura, ki govori o razvoju zadrug v deželah v razvoju uporablja izraz zadruga z več cilji (v primerjavi s specializiranimi zadrugami) — multiproposal cooperative.

Takšno zadrugo splošnega tipa (multiproposal) so sprejeli kot ustrezen model razvoja dežel v razvoju tudi v mednarodnih organizacijah, ki se ukvarjajo z razvojem kmetijstva v teh deželah (FAO, ICA, ILO), kakor tudi strokovnjaki iz zahodne Evrope, ki pa svojih zahodnoevropskih izkustev ne nudijo več kot edinega modela. Ko govorimo o praktičnih izkušnjah, je precej primerov voluntarističnih poskusov pospešenega razvoja — tanzanijskih udžam, kitajskih komun, ki so doživele tudi precej neuspehov. To velja za razvoj zadrug v deželah v razvoju v celoti.

Lahko bi rekli, da so naša jugoslovanska izkustva v pogledu razvoja zadrug splošnega tipa dokaj bogata. Jugoslovanska kmetijska zadruga splošnega tipa je bila v 50-ih letih — kot nosilka pospeševanja kmetijske tehnologije predelave kmetijskih pridelkov in vseh drugih funkcij (strokovne službe, hranilno-kreditna služba) resnična nosilka razvoja vasi. V 60-tih letih je zato, ker so ji bile odvzete nekatere dejavnosti (do tega je prihajalo tudi prej) in integracije zadrug v kombinata, pa tudi zaradi zakonskih sprememb, ki so zmanjšale vpliv kmetov v zadrugi, izgubila svojo širšo funkcijo v razvoju vasi. Sočasno se je zmanjšala tudi njena vloga v pospeševanju kmetijske proizvodnje. Zanimivih izkustev je še več — naložbe zadrugnih sredstev v komunalno infrastrukturo, v delovna mesta v industrijskih obratih, vendar je tega vse manj. Pri tem je treba posebej opozoriti na odnos države do zadrug, vendar je to vloga zadrug v razvoju vasi.

Positiven odnos države in njena materialna podpora zadrugi-

Nove brazde

štvu sta nedvomno prispevala k precejšnjim uspehom zadrug in kmetijstva v 50-letih, vendar so za zmanjšano vlogo zadrug in kmetijstva prav tako pomembni državni ukrepi. Iz tega lahko sklepamo, da so ekonomski ukrepi zelo pomembni za razvoj zadrug in kmetijstva kakor tudi za vse gospodarske subjekte.

Nemoten in uspešen potek razvoja zadrug in kmetijstva je bil pretrgan. Ponovna ustanovitev zadrug in kmetijstva je spodbudila razvoj zadrug in kmetijstva, vendar je treba poudariti, da je oživljanje zelo počasno. Zadrug in kmetijstvo se še vedno srečuje s političnim nezaupanjem, kakor tudi z objektivnimi razvojnimi problemi, ki jih ni bilo vedno dovolj pripravljeno reševati.

V naših razmerah ostaja zadruga izjemno pomembna oblika gospodarske organiziranosti, zlasti na vasi. Družbenoekonomske razmere v Jugoslaviji se zelo razlikujejo, kar se odraža tudi na zadrugi in kmetijstvu. V razmerah, kjer je še vedno 50 in več odstotkov kmetijskega prebivalstva nosilec celotnega razvoja, se praviloma pojavlja zadruga splošnega tipa s široko pahljačo dejavnosti.

V okoljih oziroma regijah, kjer je kmetijskega prebivalstva manj kot 10 % (ali celo 5 %), lahko zadruga sicer ohrani širši krog dejavnosti, vendar izgublja osrednjo vlogo v razvoju.

Zadruga v pretežno kmetijskem okolju

je povezana z materialnim oziroma ekonomskim interesom večine prebivalcev (tudi nekmetov). Glede na pretežno dejavnost prebivalstva v kmetijstvu morajo biti zelo razvejane vse dejavnosti, ki pospešujejo razvoj kmetijstva.

1. Preskrba z ustreznimi sredstvi za kmetijsko proizvodnjo

2.a) Kreditiranje naložb v kmetijsko proizvodnjo iz hranilnih vlog članov in drugih prebivalcev ter vključevanje bančnih in drugih sredstev v enotno politiko kreditiranja naložb v kmetijstvo;

b) Sprotno kreditiranje proizvodnje preko hranilni vlog, reeskontnih in bančnih posojil, namenjenih za kreditiranje proizvodnje. V kreditiranju proizvodnje imajo posebno vlogo kmetijske banke, zveze hranilno-kreditnih služb in interne banke.

3. Strokovna služba za pospeševanje tehnologije pri kmetih in usmerjanje proizvodnje. Ne glede na različne modele organiziranja strokovne kmetijske službe v Jugoslaviji in v svetu, mora biti osnovno omrežje strokovne službe, ki skrbi za proizvodnjo zadrugnikov, v zadrugi.

Delo strokovne službe ni omejeno izključno na tehnologijo, temveč tudi na ekonomiko kmetijskih gospodarstev v celoti, še posebej pa na organizacijske oblike medsebojnega sodelovanja kmetov in zadrug (strojne skupnosti, skupne naložbe ipd.).

4. Prodaja in priprava za prodajo izdelkov (s predelavo vred)

Ta funkcija je posebej pomembna, njen pomen pa se še večja.

Za ekonomski učinek proizvodnje so odločilnega pomena ustrezen asortiment, kakovost blaga in način prodaje. Zastavlja se vprašanje marketinga in sposobnosti posamezne zadruge za uresničevanje te funkcije.

Glede na to, da je večina naših kmetijskih gospodarstev zaradi svoje majhnosti nesposobnih živeti izključno od kmetijstva in živinoreje (od lastne živinske krme), je treba zanje **organizirati dodatno dejavnost**. To je lahko redno zaposlovanje ali dejavnost, ki jo je mogoče opravljati doma, v okviru gospodinjstva.

V tem primeru je pomembna vloga zadrug v organiziranju dejavnosti, od investicije do plasmaja. Uveljavljene oblike so: kmečki turizem in različne oblike kooperacije z industrijo (zaposlitev doma). Uspešno organiziranje in spodbujanje teh dejavnosti pa je posebej pomembno za funkcijo zadrug v celotnem razvoju vasi.

6. Zadruga opravlja za svoje člane tudi **različne družbene funkcije**. Še posebno pomembna je vloga zadrug na področju izobraževanja — strokovnega in splošnega, kar je povezano z njeno funkcijo strokovnega pospeševanja proizvodnje. Zadruga prevzema nekatere družbene funkcije tudi pri vključevanju kmetov v pokojninsko **zavarovanje** itd.

Zadruga ima pomembno vlogo v **vođenju zemljiške politike** kot nosilka komasacij, melioracij itd.

Vse naštetje funkcije zadrug so povezane z razvojem kmetijske proizvodnje oziroma kmetijskega gospodarstva. Pospeševanje kmetijske proizvodnje — intenziviranje obdelave zemljišč, večja proizvodnja in druge funkcije pomenijo že same po sebi gospodarski razvoj območja, na katerem deluje zadruga.

Razvoj kmetijstva je praviloma povezan s povečevanjem proizvodnosti dela v njem. To pomeni, da skuša vse več ljudi priti do dohodka in zaposlitve zunaj kmetijstva. Z vidika celotnega razvoja vasi oziroma okolja, v katerem deluje zadruga, je zaželeno zagotoviti čimveč delovnih mest v tem okolju.

Zadruga lahko sodeluje v odpiranju novih delovnih mest tako, da sofinansira dejavnosti, potrebne za višjo stopnjo finalizacije kmetijske proizvodnje, vzdrževanje kmetijske mehanizacije ipd. Posebno pomembno je organiziranje izbora domače obrti pri kmetih.

Z vidika gospodarskega razvoja okolja pa je posebno pomembno še širjenje dejavnosti zadrug na področja, ki niso povezana izključno s kmetijstvom posebno na drobno gospodarstvo. Zadruga lahko nastopa kot nosilec načrta, posojil in ponudbe.

V gospodarskem in družbenem pospeševanju razvoja svojega okolja ima zadruga zelo pomembno vlogo zaradi organiziranja skrbi za razvoj komunalne infrastrukture (cest, vodovoda, elektrifikacije, telefonije). Ta infrastruktura pomeni po eni strani izboljšanje družbenega standarda, pri čemer je po drugi strani nujen pogoj za gospodarski razvoj kmetijstva in drugega gospodarstva.

V vseh teh pogledih vključevanja zadrug v razvoj vasi imamo tudi v našem zadrugstvu izkustva, od kmečkega turizma do zagotavljanja denarja za delovna mesta v industriji.

Za vlogo zadrug v razvoju vasi je izjemno pomembna neposredna povezava z vasjo. Ta povezava je vidna v dejanski vsebini zadrugnega samoupravljanja, ki se kaže ne le predvsem v delitvi dohodka, temveč mnogo bolj v razvojnih načrtih. Za uresničevanje in ohranjanje tesne povezave zadrug z njenim okoljem je pomembna tudi velikost zadrug. Zadruga, povezana z vasjo (vojvodinsko, slovansko) oziroma s krajevno skupnostjo na področjih z manjšimi vasmimi, neposredno vpliva na svoje okolje, medtem ko zadruge, ki obsegajo večja ozemlja, ne morejo imeti tako neposrednega vpliva.

Zadruga je razvijajoča se tvorba

Glede na velikost, obliko organiziranosti in širino dejavnosti zadruga ni statična organizacija. Prilagajati se mora razvoju svojega in širšega okolja. Prilaganje oziroma spremembe pa morajo biti usklajene z dejanskimi težnjami zadrugnikov in kmetijstva; naj poudarim — ves čas govorim o splošni kmetijski zadrugi. To poudarjam zlasti zaradi vmešavanja politike (države) v zadruge, v začetku 60-ih let in pozneje. Zadruga so se združile v kombinata, ki so zanemarili razvoj zasebne proizvodnje. Zadruga so izgubile različne dejavnosti, pomembne za funkcijo zadrug na vasi. Takšni posegi so slabili moč zadrug (kjer so obstale) ter njihovo funkcijo nosilk razvoja.

Zadruga se morajo prilagajati tudi kmetijskemu razvoju in družbenogospodarskem položaju. Višja stopnja specializacije proizvodnje pri kmetih zahteva tudi bolj specializirano zadrugo in obratno. Specializirana zadruga, ki je npr. obvladala predelavo mleka, usmerja v to proizvodnjo svoje člane oziroma kmete. Tu morata biti razvoj in posodabljanje postopna. Vse večji obseg mehanizacije zahteva servisiranje itd. Takšen proces specializacije in posodabljanja poslovanja lahko spodbuja država z ekonomskimi ukrepi, vendar brez posiljevanja in administrativnih ukrepov. Če zadruga nima lastnega ekonomskega motiva in moči za razvoj, tega država s svojimi ukrepi ne more nadomestiti.

Povečanje zadrug — z medsebojnim združevanjem — lahko ekonomsko okrepi zadrugo; ni nujno, vendar se pogosto dogaja, da zadruga s tem izgublja neposredno povezavo z vasjo. Proces povečevanja zadrug je znan tudi zahodni Evropi, še zlasti je povezan z izgraditvijo novih, večjih, sodobnih in dražjih predelovalnih obratov. Prav tako je povezan tudi s spremembami kmetijske strukture, to je zmanjševanjem števila in povečanjem povprečne velikosti kmetijskega gospodarstva.

Takšen razvoj je povezan tudi z družbenoekonomskimi spremembami na vasi. Kmetijstvo ni več prevladujoča proizvodnja, prav tako pa zadruga ni edini gospodarski posebek. Nekatere dejavnosti, ki jih je nekdanja zadruga samo zadruga, razvijajo tudi druge organizacije zadrugnega dela ali zasebni sektor. Ni vedno smotno, da zadruga skuša ohraniti vse dejavnosti, ki jih je opravljala prej. Koliko je nujno, da opravlja tiste funkcije, ki so potrebne za integralni razvoj kmetijstva, zlasti v finalizaciji, v tolikšni meri je včasih škodljivo, da predstavlja najbolj pomembno dejavnost v zadrugi npr. transport (razvit daleč čez potrebe zadrugnikov).

Če še primerjamo izkustva zahodnoevropskega zadrugstva, moramo reči, da je zelo poudarjen trend specializacije in koncentracije ter uvedbe sodobnega managementa v delo zadrug. Zadruga vse bolj izgublja

značilnosti klasične vaške in kmečke organizacije s širšimi družbenimi značilnostmi. Še vedno srečujemo klasične oblike zadrugnega upravljanja (skupščino zadrugnikov).

V konkurenčnem boju za trg ima vse bolj pomembno in odločilno vlogo v odločanju profesionalni management v zadrugah in njihovih poslovnih združenjih, ki so že pravi kolosi (zadruga zveze danskih mlekarn). S tem se zadruge izgubljajo in se širi družbeni vpliv, čeprav je za zadrugnike (razumljivo) odločilnega pomena finančni učinek poslovanja zadrug. Razvoj v naši državi še vedno znatno zaostaja za navedenimi usmeritvami, vendar je jasno, da je tudi pri nas poglavitno merilo družbenega pomena zadrug ekonomski učinek, ki ga zadruga dosega za svoje člane.

V naših razmerah je treba upoštevati vse več mešanih gospodarstev, ki imajo vse večji delež v številu gospodarstev in kmetijskih površin. Pomemben je tudi njihov delež v tržni proizvodnji. Ta gospodarstva lahko ohranijo tržno uspešnost samo, če imajo na razpolago razvojne programe in proizvodnjo, ki ustreza zmanjševanju delovne sile v gospodarstvu. V nasprotnem primeru se usmerjajo v avtakizem in ekstenzivno proizvodnjo. V tem pogledu zadruga kot nosilka celotnega razvoja v svojem okolju srečuje nova pereča vprašanja.

Takšna gospodarstva postajajo tudi vse večji in pomembnejši del zadrug. V zadrugi morajo imeti samoupravni položaj vsi zadrugniki — v pogledu samoupravnih pravic, medtem ko je v pogledu delitev dohodka, (ristorna) merilo obseg proizvodnje oziroma promet zadrugnika z zadrugo.

V pogledu politike kreditiranja je poglavitno merilo za odobritev posojila realen investicijski program in možnost, da se posojilo v celoti povrne. To pomeni, da niti velikost gospodarstva niti kategorizacija v čisto ali mešano gospodarstvo ne bi smela biti specifično merilo za razmerje zadrug do vasi in posameznih gospodarstev, temveč izključno skupni načrti in proizvodne pogodbe.

Povzetek

1. Kmetijska zadruga ima pomembno in celovito vlogo v družbenem in ekonomskem razvoju svojih članov — kmetov in celotnega okolja.

2. Razvoj kmetijskega okolja zahteva poleg razvoja kmetijske tehnologije in bolj učinkovite komercialne funkcije tudi razvoj spremljajočih dejavnosti in izboljšanje komunalne infrastrukture. Kot nosilka in organizatorica teh funkcij zadruga nastopa tudi kot nosilka skupnih teženj vseh občanov v svojem okolju.

3. Višja stopnja deagrarizacije, tehnološkega razvoja kmetijstva in povečanje tržnosti kmetijske proizvodnje zahtevajo bolj učinkovito poslovanje, zlasti komercialno funkcijo. Zaradi razvoja drugih podjetij in zasebnih obratov zadruga ne potrebuje več vseh gospodarskih dejavnosti. Njena razvojna funkcija je vse bolj odvisna od uspešnega in učinkovitega pospeševanja kmetijstva ter od uspešnega opravljanja komercialne funkcije.

Proces pospeševanja kmetijstva in deagrarizacije zahtevata tudi povečanje obsega zadrug in njeno večjo finančno sposobnost.

4. Proces prilaganja zadrug spremembam v okolju naj bo postopen in usklajen z dejanskimi potrebami okolja oziroma zadrugnikov. Zato niso potrebni, temveč so prej škodljivi, voluntaristični poskusi modeliranja — zlasti uniformiranje modela razvoja zadrug. Družba oziroma država naj podpira razvoj zadrug, vendar brez neposrednega (in pogostnega) vmešavanja v njihovo poslovanje.

TOZD Oljarica — največja predelovalka jedilnega olja v Sloveniji

Andrej Dvoršak

Cekin special je vreden cekinov

Naša Oljarica iz sestava Mercator-KŽK Gorenjske predela kar 60 odstotkov surovega olja (100 ton dnevno) od skupnih zmogljivosti vseh treh slovenskih oljarn. Njeno olje kupujejo tudi druge oljarne, ki ga potem polnijo v steklenice in plastenke s svojimi etiketami. Torej, med našim CEKINOM in olji z drugačnimi nalepkami praktično ni razlik.

Kljub temu pa so potrošniki v preteklosti, tudi po zaslugi trgovcev, ki niso posvečali dovolj pozornosti razmestitvi steklenic posameznih proizvajalcev, raje segali po konkurenčnih proizvajalcih. Cekina se je držala tudi govorica, da ima neprijeten duh po pečenju, kar je bilo res, vendar so enak duh imela vsa podobna olja. Povzročalo ga je olje soje. Zato so v Oljarici sojino olje nadomestili z oljem repice in kakovost, tudi zaradi nove tehnologije rafiniranja, izredno dvignili. Njihovo olje tudi ob še tako »vročem« cvrtnju nima več neprijetnega vonja!

O vsem tem smo se pogovarjali s Cirilom Dolencem, direktorjem tozda, ter tehnologoma

Branetom Urančičem, vodjem rafinerije, ter **Jožetom Klanjškom**, vodjem investicij.

Kot so nam povedali, je osnovna surovina za olja, ki jih pri njih rafinirajo, seme sončnic, soje ali oljne repice, poljščin, ki uspevajo pri nas, najbolj v Vojvodini. V Sloveniji gojimo na poljih članic sozda MERCATOR-KIT le oljno repico. V teh semenih je 22 odstotkov olja (soja) do 45 odstotkov pri oljni repici in sončnicah.

Od semena do jedilnega olja

Običajno olje izločijo iz semen že pridelovalci, od katerih Oljarica kupuje surovo olje. To so PIK Mladost iz Šida, PKB Uljarica,

Servo Mihail, Oljarna Nova Crnja, PK INUS Sombor in Tovarna za prerađu soje Zadar, v katero je tudi Oljarica sovlagala investicijska sredstva in v kateri predelujejo uvoženo sojo.

Semena oljnih rastlin zmeljejo, segrejejo in potope v hekson — čisti bencin, v katerem se olje raztopi in izloči iz semen. Bencin se nato odpari in tako dobe surovo olje. Tropine, ki ostanejo, imajo mnogo beljakovin in so izvrstna živalska krma.

Surovo olje, ki je bolj temno, skoraj tako kot bučno ter ima neprijeten vonj in okus, v njem je tudi precej nečistoč (ostankov semen) ter prostih maščobnih kislin, v Oljarici rafinirajo v čisto jedilno olje.

Iz ogromnih cistern, v katerih je prostora za 7.000 ton surovega olja, oziroma za štiri do petmesečno proizvodnjo, ga pretakajo v obrat, kjer poteka rafinacija. Ta ima tri faze.

Najprej surovo olje nevtralizirajo — odstranijo proste maščobne kisline, tako da mu dodajo raztopino luga (kavstične sode NaOH). Stranski produkt tega postopka je milnica, ki jo odstranjujejo skupaj z nečistočami v posebnih centrifugah. Okoli 600 ton te milnice vsako leto izvozijo v ZR Nemčijo. Olje samo pa potem še suše v vakumskih sušilnicah, da končno dobe **nevtralno olje**.

Naslednja faza je postopek beljenja olja. To delajo tako, da mu dodajo belilno zemljo — aluminijev silikat, ki potegne iz olja razna barvila. Belilno zemljo pa iz olja na koncu odstranijo v posebnih filtrskih stiskalnicah.

Beljeno olje, kot mu pravijo, nato rafinirajo in dezodorirajo. V tej fazi proizvodnje mu odstranijo vse snovi, ki povzročajo neprijeten vonj in okus. To so predvsem aldehidi, ketoni, proste maščobne kisline, ki nastajajo pri beljenju, in terpeni itd.

Tako končno dobe **jedilno rafinirano olje**, ki ga vskladiščijo v velike cisterne z zmogljivostjo tisoč ton. Od tu pa se olje potem pretaka v steklenice, plastenke, kovinske sodčke ali pa v avtocisterne za večje kupce, denimo tovarne ribjih konzerv ali druge tovarne, ki ga potem polnijo v njihovo embalažo in prodajajo pod svojo zaščitno znamko.

V Oljarici pravijo, da je od treh vrst olja, kolikor ga pri njih predelujejo, najbolj obstojno in kakovostno sončnično olje. Ima tudi največjo biološko vrednost in največ vitamina E. Sledi mu repično olje, na repu pa je sojino, ki je najbolj občutljivo in ima največ nezasičenih maščobnih kislin, ki ob gretju dajejo neprije-

jo. Istočasno računalnik izpisuje vse podatke o proizvodnji tako, da lahko tehnologi takoj ugotove, kaj je krivo za manjši izplen in istočasno tudi kontrolirajo delavce ter njihovo delo za stroji, kar pri ugotavljanju krivde za manjšo proizvodnjo ni nepomembno. Vendar krivde delavcev večino ma ni treba ugotavljati, saj ti vestno opravljajo svoje delo, ker se zavedajo svoje odgovornosti za ustvarjanje dohodka.

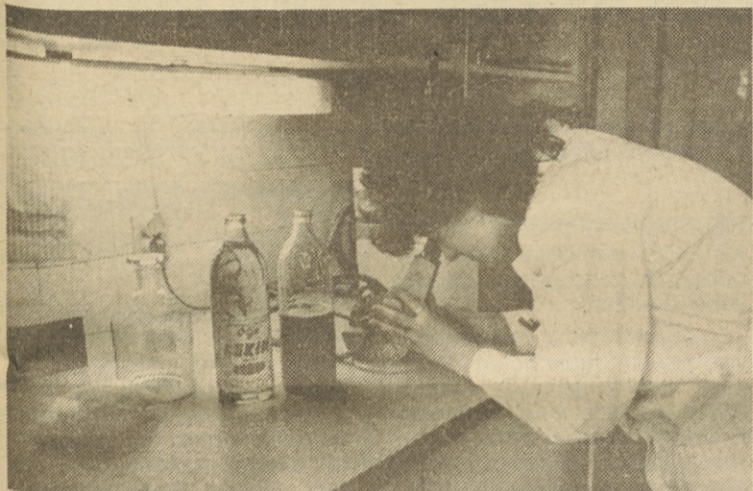
Druga zanimivost v Oljarici je **čistilna naprava**, za katero so letos njeni »očetje« prejeli nagrado sklada Borisa Kidriča za izume in tehnične izboljšave. Za uspešno realizacijo tega projekta imata največ zaslug **Stane Jamnik** in **Jože Klanjšek** s svojo skupino, ki je izdelal napravo v sodelovanju z IMP. To je pomemben prispevek k čistejšemu okolju, saj so prej v Kokro izpuščali vse odpadne vode. Nova naprava njihovo tehnološko odpadno vodo sedaj očisti 95-odstotno. Ker je čisto okolje vse bolj pomembno, tudi cena, pol dolarja za kubični meter očiščene vode, ni previsoka.

Ko smo se dotaknili njihove polnilne linije, so sogovorniki poudarili, da **od Novega leta dalje polnijo olje CEKIN po novi tehnologiji, BREZ SOJINEGA OLJA**, le 70 odstotkov sončničnega in 30 odstotkov repičnega, ki ju zmešajo še pred postopkom. **Po kakovosti in trajnosti se tako CEKIN zelo približuje CEKINU SPECIAL**, ki je čisto sončnično olje. To je najbolj kakovostno od vseh jedilnih olj na našem tržišču (z izjemo delikatesnih: bučnega, koruznega, ipd.). **CEKIN SPECIAL** ne vsebuje nezasičenih maščobnih kislin, ki pri sojinem olju povzročajo ob gretju neprijeten vonj, ima znatno več vitamina E, ki ga človeški organizem dnevno potrebuje do 10 miligramov, ob tem pa ima še večjo trajnost. V temnem prostoru ob primerni temperaturi je **CEKIN SPECIAL** še po enem letu skoraj tak, kot takrat, ko je prišel iz proizvodnje. Je tudi edino sončnično olje v Jugoslaviji, ki mu dodajajo citronsko kislino (eno tisočinko). Ta mu povečuje stabilnost in kakovost. S poizkusi pa so ugotovili, da je izredno primeren za cvrtje in da ob pravilni uporabi dolgo časa zadrži svoje značilne lastnosti.

V Oljarici letno napolnijo 8,5 milijona litrskih steklenic in plastenk s CEKINOM, kar predstavlja 85 odstotkov vstekleničene proizvodnje. Le 1,5 milijonov litrov pa je čistega sončničnega olja oziroma steklenic in plastenk z nalepko CEKIN SPECIAL. 2,5 milijonov litrov prodajo še v pločevinastih kanticah po 25 litrov, 1,6 milijona litrov pa ga prodajo kupcem, ki pridejo ponj s cisternami, predvsem industriji ribjih konzerv.

Zanimiv je podatek, da **uslužnostno predelujejo olje za Zvezdo Zagreb, Helios Domžale ter Color in Chromos**. Za slednja le sojino, ki se uporablja v industriji barv in lakov. Prav tako pa Oljarica predeluje olje za Kolinško, ki ga potrebuje za Tomy majonezo in za kreme Viki. Z Mercator-Eto sodeluje pri proizvodnji dresingov in, kot načrtujejo, bodo to sodelovanje v prihodnje še bolj razširili.

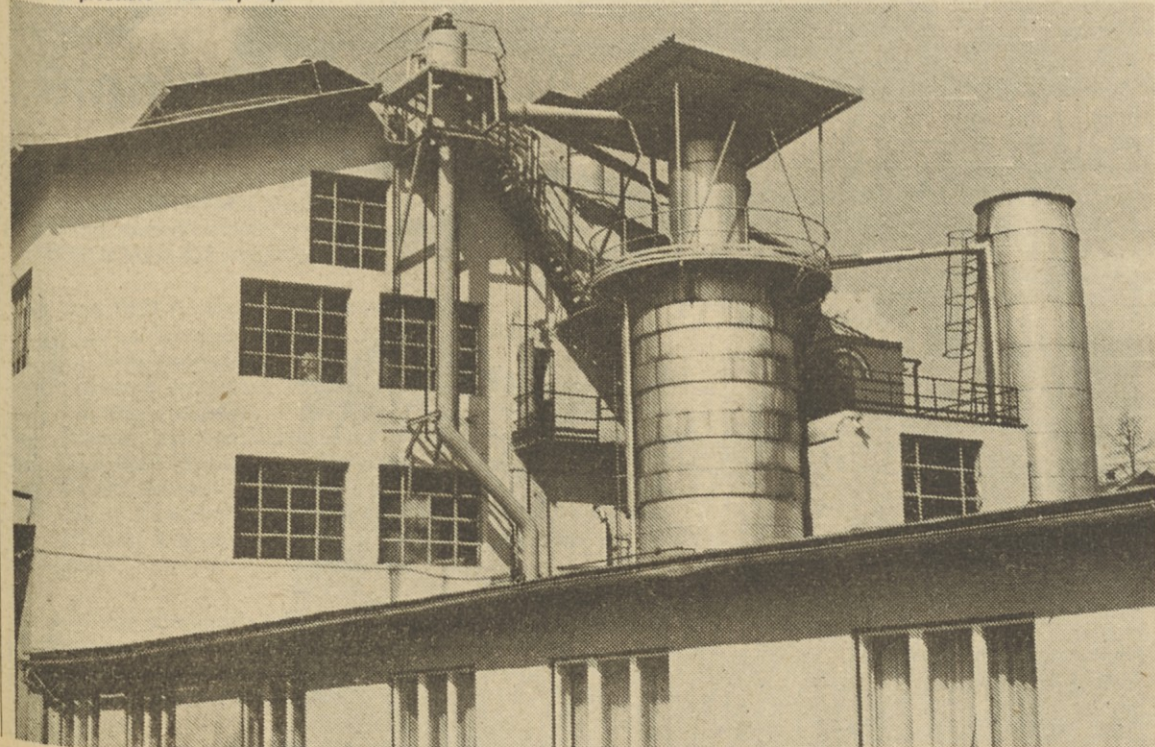
Da ima Oljarica tako širok krog velikih odjemalcev, ni čudno, saj vsi njenim oljem priznavajo izjemno kakovost, ki jo je potrdila tudi ocenjevalna komisija Novosadskega sejma leta 1984 in 1986, ko jim je podelila veliko zlato medaljo za njihove izdelke. Tako se je Oljarica prebila med tri največje jugoslovanske tovarne (Zvezdo, Servo Mihail in Vital Vrbas), ki so pred tem imele monopol na najvišja odličja za kakovost. Zadnja zlata medalja, ki so jo dobili, pa je s sejma, ki je bil pretekli mesec v Kranju.

V razvojnem laboratoriju stalno kontrolirajo olje iz proizvodnje in surovine

Obrat za predelavo — rafinacijo olja

Ciril Dolenc, direktor Oljarice

Pravilno hranjenje in uporaba olja

Rafinirano olje, pridobljeno iz kakovostne surovine, z ustreznim tehnološkim postopkom ima trajnost eno leto ali več. Da bo olje eno leto obdržalo ustrezne organoleptične lastnosti, ga je potrebno ustrezno skladiščiti.

Pomembno je, da olje hranimo v temnem prostoru pri nižjih temperaturah in da je steklenica zaprta. Pri termični obdelavi (cvrtje, pečenje) je pomembno, da se olje ne pregreje, posebno, če se olje večkrat uporablja. Temperatura olja pri cvrtju naj ne preseže 180 stopinj Celzija. Uporaba olja pri visokih temperaturah nad 200 stopinj, pa že povzroča termično razgradnjo sestavin olja in kopičenje razgradnih produktov, ki povzročajo neprijeten vonj, okus in so lahko škodljivi zdravju ljudi.

(Povzeto po članku J. Klanjška v glasilu Mercator-KŽK Gorenjske).

ten vonj po ribah. Predvsem je temu vonju kriva lanolinska kislina.

Najsodobnejša tehnologija

Letno predelajo v Oljarici okoli 22.000 ton surovega olja, pri čemer kar 70 odstotkov predstavlja sončnično, 20 odstotkov sojino in 10 odstotkov repično olje. Osem tisoč ton ga predelajo za druge naročnike, ki imajo premajhne zmogljivosti. Te so v Oljarici po prenovi dokaj velike, je pa to tudi edina oljarna v državi s sodobno tehnologijo, tako da se izkoristek pri predelavi giblje okoli 95 odstotkov.

Vendar pa imajo za tako visok izplen veliko zaslug tudi tehnologi Oljarice, ki so sodelovali pri izdelavi računalnika, s katerimi nadzorujejo proizvodnjo. Ta takoj sporoči, če je izplen nižji od pričakovanega in delavci pri strojih (ob nižjem izplenu računalnik samodejno vključuje zvočni in svetlobni alarm), lahko takoj ukrepa-

Nove možnosti za Mercatorjevo industrijo

Stane Jamnik — M-KŽK Gorenjske, TOZD Oljarica

Industrijsko pripravljen predpražen pomfrit

Na trgih razvitih evropskih držav je industrijsko pripravljen pomfrit že zdavnaj našel ustrezno mesto v potrošnji. Tako je bila letna poraba tega izdelka leta 1984 v Nemčiji 3,3 kg, v Franciji 2 kg in na Nizozemskem 7 kg na prebivalca. Nizozemska je leta 1977 proizvedla 202.000 ton in izvozila 113.000 ton, Francija pa je npr. leta 1982 proizvedla 64.000 ton in uvozila 52.000 ton pomfrita.

Industrijska predpriprava krompirja omogoča bistveno zmanjšanje dela v kuhinjah, večji izkoristek surovega krompirja in enotnejšo kvaliteto po obratih prehrane. Prednost industrijskega pomfrita je hitra priprava. Primeren je predvsem za zaposlene gospodinje, v gostinskih obratih pa povsod tam, kjer je število serviranih obrokov veliko, kjer je kadra v kuhinji sorazmerno malo in kjer je obrat v zadostni meri opremljen z zamrzovalnimi zmogljivostmi. Ena od prednosti industrijske priprave pomfrita je tudi v tem, da je možno skoraj vse odpadke koristno uporabiti. Deloma se uporabljajo za krmo govedu in prašičev, lahko pa se uporabijo tudi za druge izdelke iz krompirja, v kolikor je kapaciteta predelave dovolj velika.

Praženje krompirja je v bistvu zmanjšanje količine vlage, istočasno pa se spreminja okus in struktura proizvoda. Industrijski pomfrit se pripravlja v dveh fazah:

1. Predpraženje krompirja v industrijskih pogojih in obsegu ter pakiranje predpraženega proizvoda.

2. Končna priprava predpraženega proizvoda v kuhinjah kupcev.

Na tržišču se pojavlja več vrst predpraženega pomfrita, ki ga

lahko razdelimo na sledeče skupine:

a) Globoko zamrznjen predpražen pomfrit, ki se dobavlja porabnikom v glavnem preko trgovske prodajne mreže, pakiran v maloprodajno embalažo. Praženje v tovarni je relativno kratko, 1 do 2 minuti, zato mora biti tudi končna priprava pri potrošniku nekoliko daljša. Vsebnost vode se giblje od 70 do 72 odstotkov. Skladišči se pri temperaturi — 18 stopinj Celzija, rok trajanja je 12 mesecev. Navadno se pakira v poletilenske vrečke različnih velikosti.

b) Ohlajen, predpražen pomfrit, ki je namenjen predvsem velikim porabnikom kot so hoteli, restavracije, itd. Ta proizvod se dobavlja potrošnikom direktno iz tovarne v večjih količinah in je pakiran v večjih embalažnih enotah. Čas praženja v tovarni je nekoliko daljši, približno 4 minute, zato je tudi vsebnost vode manjša, 62 do 64 odstotkov. Ta izdelek zahteva krajše praženje in je primernejši za večje potrošnike. Skladišči se pri temperaturi + 4 stopinje Celzija, rok trajanja pa je relativno kratek, 6 do 10 dni od dneva proizvodnje. Pakira se v kartonske škatle po 10 do 12 kilogramov.

c) Končno pripravljen globoko zamrznjen pomfrit, ki je namenjen predvsem za individualne potrošnike oziroma gospodinje-

stva. Posebnost tega izdelka je v tem, da pri pripravi ni potrebno cvrtje, ampak ga potrošnik samo pogreje v mikrovalovni ali navadni pečici. Proizvodnja tega izdelka zahteva posebno tehnologijo s precej dodatne opreme, zato so stroški predelave višji.

Kakovost končnega izdelka je največ odvisna od kakovosti vhodne surovine. Nihanje kakovosti surovega krompirja ima največji vpliv na predelavo. Z vidika čimuspješnejše predelave bo predelovalec stalno soočen s problemom, kako definirati in kontrolirati kakovost. Uspešna predelava pa pomeni proizvodnjo končnega izdelka, ki ustreza kvalitetnim standardom ob čim-

boljšem izkoristku in ob čim nižjih stroških predelave.

Izkušnje so pokazale, da je odločilnega pomena, da se istočasno predeluje le ena vrsta krompirja, saj različne vrste zahtevajo različne tehnološke parametre pri predelavi. Surov krompir ne sme vsebovati več kot 0,25 % sladkorja v suhi snovi. Imeti mora od 20 do 22 odstotkov suhe snovi, velikost gomoljev pa se mora gibati od 55 do 70 mm. Manjši gomolji dajejo manjše izkoristke, zato predelava drobnega krompirja v pomfrit ni ekonomična. Zelo pomembno je tudi skladiščenje surovega krompirja, saj je potrebno skladiščiti krompir preko celega ob-

dobja predelave, ker skladiščenje večjih količin zamrznjenega izdelka ni mogoče oziroma ni smotno. Navadno prihaja krompir v tovarne že kalibriran in deloma očiščen, zato so skladišča praviloma opremljena z napravami za kalibriranje in čiščenje.

V deželah, kjer je proizvodnja pomfrita razvita, je običajno, da tovarne opravljajo kontrolo nad predelavo in skladiščenjem. V kolikor se bo realizirala proizvodnja pomfrita tudi pri nas, se bo potrebno po njih vzgledovati, saj se bo industrijski pomfrit uveljavil na trgu le v primeru, da bo kvaliteta vsaj tako dobra ali boljša od klasično pripravljene pomfrita in da bo cena primerna.

Mercator-Mesna industrija Ljubljana gleda naprej

Duška Dovjak — M-Mesna industrija

Nujna posodobitev tehnologije

V času, ko je tehnološki napredek vse hitrejši, se v Mercator-Mesni industriji še vedno ubadamo z zastarelo tehnologijo, ki nam povzroča precej težav.

Predvsem so to izredno težki delovni pogoji delavcev v mesno predelovalni industriji, zaradi katerih le redki izučeni mesarji vstrajajo dalj časa ob vsakodnevni fizični naporih. Posledica težavnega dela so številne bolezni, ki se jim skoraj ni mogoče izogniti. Kljub vsemu pa bi bilo mogoče marsikaj spremeniti in izboljšati, vendar je včasih premalo posluha in vloženega truda za nekaj, kar zanesljivo ne bi ostalo brez ugodnih posledic. Ni dovolj, da samo razmišljamo, ker zamisli je vedno dovolj, vendar pa je pot od domisleka do njegove uresničitve dolga in nikoli brez ovir.

Ker so lansko leto delavci množično zapuščali našo delovno organizacijo, predvsem zaradi slabih osebnih dohodkov in

težkih delovnih pogojev, smo letos začeli razmišljati, kako bi to odhajanje zaustavili in delavce uspeli zadržati.

V sodelovanju z delavsko univerzo Cene Štupar bomo v letošnjem letu organizirali različne oblike izobraževanja: za delavce iz drugih republik tečaj slovenskega jezika; za vse, ki nimajo dokončane osemletke, pa bomo omogočili, da to opravijo letos. Za to izobraževanje za sedaj sicer ni opaznega zanimanja, vendar moramo pritegniti k izobraževanju kar največ delavcev ter jih primerno motivirati za učenje. Tako bo zagotovljen tudi uspeh. Prav tako bodo imeli možnost, da si pridobijo poklic živilskega delavca v mesni industriji.

Naš namen je izučiti čim več dobrih delavcev v mesno prede-

lovalni industriji, jih usmeriti in jim pomagati pri pridobitvi poklica. Predavanja bomo organizirali v prostorih Mercator-Mesne industrije, vendar le pod pogojem, da bo prijavljenih več kot deset kandidatov.

Gledamo in razmišljamo tudi vnaprej — na novo oziroma prenovljeno tovarno, za katero že nekaj časa pripravljamo idejne projekte. Takrat bomo potrebovali tudi znatno več strokovnjakov s tega področja. Pogostno nas spričo težkega gospodarstvenega položaja zaboli glava in zaskrbi, kako bo z izvedbo tega velikega načrta. Vendarle pa mislimo, da se moramo smelo držati zastavljenih ciljev, kajti brez napredka v tehnologiji ni obstoja in razvoja tudi v tej industrijski panogi. Hkrati moramo gledati na našega kupca in potrošnika, da bo ob veliki ponudbi različnih mesnih izdelkov na tržišču prav z našimi najbolj zadovoljen.

Drugi o nas

V »Naši skupnosti« predstavili Hladilnico v Zalogu

Sušene rezine za izvoz

Tozd Slovenija sadje, Hladilnica Zalog, ki je eden izmed petih tozdov delovne organizacije Mercator-Mednarodna trgovine, je bolj znan po svoji osnovni dejavnosti, to je skladiščenju živil pri nižjih temperaturah, manj pa po proizvodnji, ki so se je lotili šele pred približno dvema letoma, po sušenju in zamrzovanju nekaterih vrst sadja. V naših trgovinah je sicer mogoče kupiti njihove suhe jabolčne rezine, sipko zamrznjeno sadje pa je v celoti namenjeno izvozu.

V Hladilnici Zalog predelajo na leto 400 ton jabolk v suhe jabolčne rezine, imenovane tudi kolute. Izdelovanje teh rezin je plod njihovega lastnega znanja. So edini v državi, ki obvladajo ta postopek. Predelava jabolk je dokaj zahtevno opravilo, saj je iz sadeža treba odstraniti kar precejšnje količine vode, rezine pa morajo ohraniti lepo belo barvo. Suhe jabolčne rezine pakirajo v 10-kilogramsko embalažo. Domala vse grede v izvoz v Zahodno Nemčijo in Holandijo. Tam rezine obdelajo tako, da jih oblijejo s čokolado in prodajajo kot posebno poslastico.

Sipko zamrzujejo v Hladilnici Zalog več vrst sadja. Tako zamrznjeno se uporablja za nadaljno predelavo, vendar gre tudi to vse v izvoz. Na leto predelajo 200 do 300 ton višenj, 200 ton sliv, poleg tega pa še jagode, borovnice, robide in črni ribez. V Sloveniji so edini, ki se ukvarjajo s sipkim zamrzovanjem, v Jugo-

slaviji pa je takih predelovalcev več.

Precejšen problem predstavljajo cene sadja saj, denimo, jagod ne morejo kupovati od domačih pridelovalcev, ker je njihova cena previsoka.

Hladilnica Zalog je izredno pomembna za oskrbo mesta Ljubljane. V prostorih, v katerih je mogoče vskladiščiti okoli 15 tisoč ton živil, hranijo meso, perutnino in jabolka. Njihova zorišnica banan je največja v Sloveniji. Kadar je ulov velik, »gostujejo« pri njih tudi ribe. Hranijo tudi proizvode in polproizvode nekaterih ljubljanskih delovnih organizacij, na primer Jate, Ljubljanskih mlekar in Kolinske. Omeniti kaže, da je stranska dejavnost Hladilnice Zalog tudi izdelava ledu. Na leto ga naredijo približno 2 tisoč ton, oblikujejo ga v 25-kilogramske bloke; njihovi kupci pa so predvsem nekatere delovne organizacije, ki ga potrebujejo pri tehnoloških postopkih.

Praden odpremo hrenovke v trgovine, jih še enkrat skrbno pregledamo. Foto: D. D.

Križanka: Salon pohištva Mercator-Rožnik, TOZD Preskrba Tržič

A large crossword puzzle grid with several illustrations of kitchen interiors. The puzzle is filled with clues in Slovenian. Some clues are:

- 12. ČRKA: MESTO V ČRNJI GORI
- 14. ČRKA: PAJEVIČ ARGA
- 16. ČRKA: MESTO V SEV. IREKI
- 18. ČRKA: ČLOVEŠK. LASTNOS. REKICA NA DOL.
- 20. ČRKA: ZBIRKA PRIDIG
- 22. ČRKA: AVT. OZ. ITALIJE
- 24. ČRKA: REKA V SUDANU
- 26. ČRKA: MESTO V DRŽAVI OHIO
- 28. ČRKA: IZDAVA V ZDA
- 30. ČRKA: MESTO V SUDANU
- 32. ČRKA: AVT. OZ. ITALIJE
- 34. ČRKA: MESTO V DRŽAVI OHIO
- 36. ČRKA: IZDAVA V ZDA
- 38. ČRKA: MESTO V SUDANU
- 40. ČRKA: AVT. OZ. ITALIJE
- 42. ČRKA: MESTO V DRŽAVI OHIO
- 44. ČRKA: IZDAVA V ZDA
- 46. ČRKA: MESTO V SUDANU
- 48. ČRKA: AVT. OZ. ITALIJE
- 50. ČRKA: MESTO V DRŽAVI OHIO
- 52. ČRKA: IZDAVA V ZDA
- 54. ČRKA: MESTO V SUDANU
- 56. ČRKA: AVT. OZ. ITALIJE
- 58. ČRKA: MESTO V DRŽAVI OHIO
- 60. ČRKA: IZDAVA V ZDA
- 62. ČRKA: MESTO V SUDANU
- 64. ČRKA: AVT. OZ. ITALIJE
- 66. ČRKA: MESTO V DRŽAVI OHIO
- 68. ČRKA: IZDAVA V ZDA
- 70. ČRKA: MESTO V SUDANU
- 72. ČRKA: AVT. OZ. ITALIJE
- 74. ČRKA: MESTO V DRŽAVI OHIO
- 76. ČRKA: IZDAVA V ZDA
- 78. ČRKA: MESTO V SUDANU
- 80. ČRKA: AVT. OZ. ITALIJE
- 82. ČRKA: MESTO V DRŽAVI OHIO
- 84. ČRKA: IZDAVA V ZDA
- 86. ČRKA: MESTO V SUDANU
- 88. ČRKA: AVT. OZ. ITALIJE
- 90. ČRKA: MESTO V DRŽAVI OHIO
- 92. ČRKA: IZDAVA V ZDA
- 94. ČRKA: MESTO V SUDANU
- 96. ČRKA: AVT. OZ. ITALIJE
- 98. ČRKA: MESTO V DRŽAVI OHIO
- 100. ČRKA: IZDAVA V ZDA

Izid žrebanja nagradne križanke »Zmajčkov butik izvrstnih slašic«

- Med pravnimi rešitvami smo izžrebali 5 reševalcev, ki prejmejo nagrade:
1. Anica Soklič, upokojenka, Lajkovska 22, 61000 Ljubljana,
 2. Ivanka Grošelj, TOZD Oljarica, Britof 27, 64000 Kranj,
 3. Maruša Čuruvija, TOZD Contal-Steklo, Titova 66, 61000 Ljubljana
 4. Anica Grahek-Novo, M-KZ Krka Novo mesto, DSSS, Komandan-ta Staneta 10, 68000 Novo mesto,
 5. Hermina Pekolj, M-Modna hiša, Cigaletova 3, 61000 Ljubljana.
- Nagrade bomo poslali po pošti ali pa naj se nagrajenci zglašijo v našem uredništvu.

Pravilna rešitev nagradne križanke iz prejšnje številke glasila

Glasilo delavcev in združenih kmetov sozd Mercator – Kmetijstvo Industrija Trgovina

Glasilo delavcev in združenih kmetov sozda Mercator-KIT, n. sub. o., Ljubljana, Emonska 8. Izdaja Center za obveščanje SOZD Mercator-KIT. Uredništvo: Kardeljeva 17, 61000 Ljubljana. Tel. 215-173.

Ureja uredniški odbor: Kristina Antolič, Marko Bokal, Marko Glažar,

Jože Kirm, Suzana Modrijan, Sergej Paternost, Alenka Por, Marjeta Potočnik, Ljuba Sukovič in Miro Vapotič. Glavni in odgovorni urednik: Jaro Novak.

Novinar in fotograf (nepodpisane slike): Andrej Dvoršak.

Tehnični urednik: Matjaž Marinček.

Tiska ČGP Delo Ljubljana.

Glasilo prejema delavci, združeni kmetje, učenci in upokojenci sozda Mercator-KIT. Izhaja zadnji petek v mesecu. Naklada 19 600 izvodov.

Po mnenju pristojnega republiškega organa je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Od maja do avgusta
KORŠ vabi

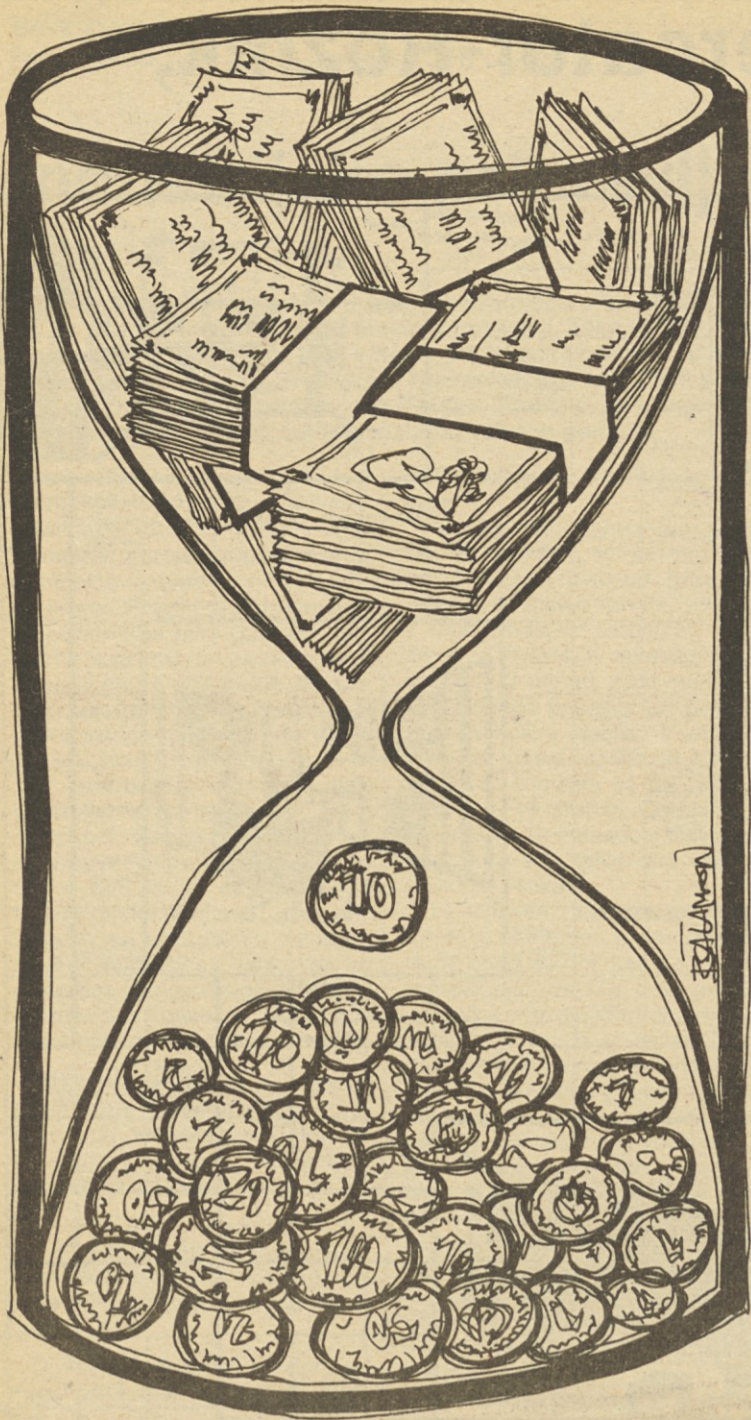
Planinski izleti

Kakor v preteklih sezonah tudi v letošnji poletni planinski sezoni Koordinacijski odbor za rekreacijo in šport pri SOZD MERCATOR-KIT organizira naslednje planinske izlete:

- 30.5.1987 (sobota) – GRMADA, TOŠC (Polhov Gradec, Grmada, Tošč, Polhov Gradec)
- 4.7.1987 (sobota) – VIRNIKOVO GRINTOVEC (Zgornje Jezerko, Virnikovo Grintovec, Zgornje Jezerko)
- 2.8.1987 (nedelja) – JALOVEC (Tamar, Jalovec, Koča pri izviru Soče)
- 15.8.1987 (sobota) – PRISANK (Vršič, Prisank, Vršič)
- 22. - 23.8.1987 (sobota, nedelja) – TRIGLAV (Bohinj, Komarča, Triglavsko jezero, Dolič, Planika, Triglav, Krma)

Za vse planinske izlete, razen za prvega 30.5.1987, bo organiziran poseben avtobusni prevoz. Za natančnejše informacije se obrnite na športne referente v ozid ali na športnega referenta SOZD MERCATOR-KIT (061) 221-038.

ZMAJČKOV BUTIK		BOLAN		K	
ATAMAN		MONACO		MO	
K		P		LONDRES	
SAPIENS		AKA		ANNA	
ZALOGA		LONZA		ETAS	
VRAGOLIJJA		LAD		RIVALI	
RŠOBA		SACHER		TORTA	
SRČNAMOČ		PLANER		AORTA	
TRIERA		S		ROTOR	
N		T		S	
I		DOMAČ		ADREHOVA	
H		KROFI		OL	
R		TRAK		LINCERZ	
A		AERO		EKIP	
BARIKADA		SAMURAJ		VTELEŠEN	
IKEBANA		SAMURAJ		VTELEŠEN	
NINI		ARTIKULIRAN		TACEN	

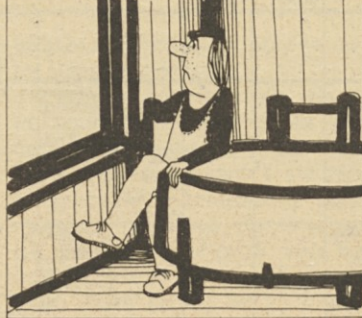
STRAN ZA
PAJMLAJŠE

UREJA: M. HALUS
RIŠE: B. ŠALAHOU

MERCATORČEK

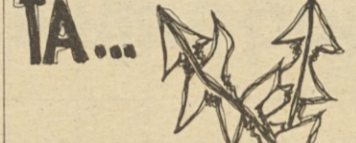
**27. APRIL: ŠE
TRI DNI DO
PLAČE...**

**28.: ZA KOSI-
LO REGRAT. BO
ŠLO?...**

**29.: SOBOTA.
SLAB VIKEND.
ŠE DOBRO, DA
JE POVSOD
POLNO REGRA-
TA...**

**30.: ŽNIO MI!
PRERINILI
SMO!...**

Po Krki, Kolpi in Savinji
Center za obveščanje

Velika slovenska čolnarska prireditvev

Kajak-kanu klub iz Žužemberka nas je obvestila o čolnarski prireditvi, ki jo organizirajo letos. Načrtujejo tridnevno turistično-rekreativno čolnarjenje po slovenskih rekah z naslednjim potekom:

Dne 26. junija 1987 bo spust po reki Krki. Start bo v vasi Krka ob 15. uri, cilj pa bo v Žužemberku. V poznih popoldanskih urah bo sledilo še kratko čolnarsko tekmovanje na relaciji Žužemberk - Dvor - Žužemberk. Večer bodo zaključili ob tabornem ognju. Nastanitev udeležencev bo

v taboru Žužemberk, z lastno opremo.

Dne 27. junija bo spust po Kolpi. Start bo v Osilnici ob 11. uri, cilj pa v Brodu na Kolpi. Iz Žužemberka bodo krenili v Osilnico ob 8. uri in se po končani regati vrnili zopet v Žužemberk, kjer se bo po 15. uri pričelo tovariško

srečanje, ob glasbi, zabavi in igrah na temo starih običajev. Možnost udeležbe na igrah bodo imeli vsi prisotni. Nastanitev bo zopet v taboru Žužemberk.

28. junija bo spust po Savinji. Start bo v Lučah, cilj pa v Mozirju, kjer bo tudi zaključek prireditve.

Namen prireditve je pokazati Slovencem in tujcem najčudovitejše predele naše dežele, saj so ravno predeli teh rek najčistejši in najlepši. Na čolnarjenje vabimo vse jugoslovanske in evropske klube kakor tudi rekreative in turiste, ki se bavijo s tovrstnim športom. Ker so vmes tudi zahtevni deli rek, bodo s tem imeli možnosti za trening tudi tekmovalci pred svetovnim prvenstvom.

Prireditve je objavljena tudi v koledarju Kajakaške zveze Slovenije (napačen datum) in koledarju Telesno kulturnih organizacij Slovenije (tudi napačen datum). Objavljena je tudi v Pratikih turistične zveze Slovenije kakor tudi Dolenjske turistične zveze. V akcijo vključujemo tudi radioamaterje. Posebno informiranje smo vpeljali v Nemčiji, Avstriji, Franciji in Italiji. Trudimo se, da bi prireditve uspela in postala čolnarski praznik Slovenije.

Prireditve bo ob vsakem vremenju.

Iščemo novo ime za tedenski bilten — sedaj »Informator«

S sklepom svoje seje z dne 11.3.1987 uredniški odbor glasila razpisuje nagradni natečaj za izbiro novega imena za tedenski bilten, ki ga izdaja Center za obveščanje SOZD MERCATOR-KIT.

Ime naj bo po možnosti en sam pojem, obvezno v slovenskem jeziku. Izraza

naj vsebinsko zasnovano, ki je bila predstavljena na 13. seji poslovnega sveta SOZD in objavljena kot priloga Informatorja št. 6 z dne 13.2.1987.

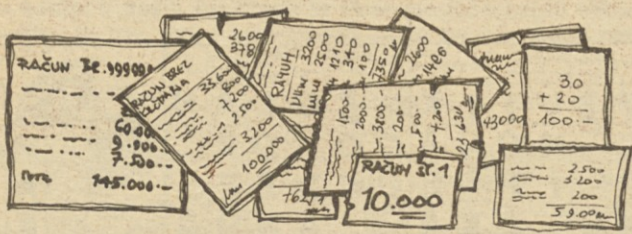
Predlog pošljite anonimno (šifrirano) do 29. maja 1987 na naslov uredništva glasila — s pripisom na ovojnic: NATECAJ.

DOPUSTNIŠKI UTRINKI

IZDAJO DOPUSTNIŠKIH RAZGLEDNIC VZPODBUDIL ZIS
V LETU 1986 %

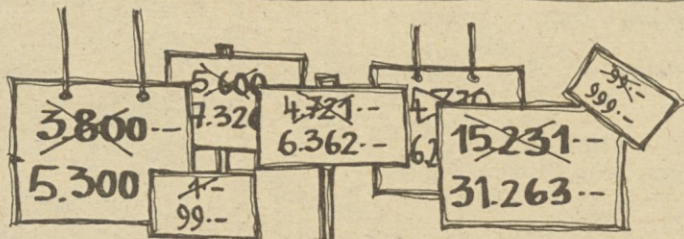
B. ŠALAHOU

VISOKO MORJE

STANDARDNE PLANINE

ZGODOVINSKA TURA

Dragi majhni, večji in še večji bralci Mercatorjevega lista

Skozi blodnjak se je hitro in pravilno prebilo kar 50 nadebudnih reševalcev; Mercatorček pa je nagradil Natašo Volk, Soteska 56, 68351 Straža pri Novem mestu. Nagrado ji bomo poslali po pošti.